

คู่มือการปฏิบัติงานตามมาตรฐานและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องสำหรับงานวิจัยด้านชีวภาพ

โดย

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ และ
ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

บทนำ

ปัจจุบันงานวิจัยด้านชีวภาพมีกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ และมาตรฐานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานให้เกิดความปลอดภัย เป็นไปตามจรรยาบรรณ และเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพอย่างถูกต้อง โดยแหล่งทุนวิจัยด้านเทคโนโลยีชีวภาพ รวมทั้งวารสารในระดับประเทศและระดับนานาชาติ ต่างให้ความสำคัญต่อประเด็นดังกล่าวหลายแห่งจึงกำหนดประเด็นเรื่องความปลอดภัยและจรรยาบรรณ เป็นหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่ผู้ดำเนินการวิจัยต้องปฏิบัติตาม สำหรับประเทศไทยมีกฎหมาย กฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยด้านเทคโนโลยีชีวภาพในหลากหลายบริบท

โดยทั่วไปโครงการวิจัยด้านเทคโนโลยีชีวภาพมักมีความเชื่อมโยงและเกี่ยวพันกันหลายมิติ อาทิ ที่มาของทรัพยากรที่ใช้ในการวิจัย ความปลอดภัยของสิ่งที่ทำวิจัย ตลอดจนจรรยาบรรณในส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้โครงการวิจัยหนึ่งโครงการอาจต้องดำเนินการตามกฎหมายมากกว่าหนึ่งฉบับ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่นักวิจัยในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และมาตรฐานที่เกี่ยวข้องได้อย่างครบถ้วน สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้ร่วมกับศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (ศช.) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) รวบรวมกฎหมาย และมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตทั้งในพืช สัตว์ จุลินทรีย์ และในมนุษย์ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยโดยตรง และการดำเนินงานในบริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ การเข้าพื้นที่อนุรักษ์ การนำเข้าส่งออกวัสดุวิจัย นำมาประมวล วิเคราะห์ และจัดทำเป็นข้อสรุปไว้ใน คู่มือการปฏิบัติงานตามมาตรฐานและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องสำหรับงานวิจัยด้านชีวภาพ เพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนให้หน่วยงานและนักวิจัย สามารถรับทราบข้อมูลเบื้องต้นและปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

สารบัญ

	หน้า
ข้อควรรู้ก่อนเริ่มทำงานวิจัยด้านชีวภาพ	1
แผนภูมิสรุป	
กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยในพืช	2
กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยในสัตว์	3
กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยในจุลินทรีย์	4
กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยในมนุษย์	5
รายละเอียดกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง	
พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม	6
พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562	12
พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม	22
พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562	34
พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542	36
พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม	47
พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518	60
พระราชบัญญัติสัตว์เพื่อนงานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2558	67
พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562	81
พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558	91
พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558	99
พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558	108
แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ	120
สำหรับการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ พ.ศ. 2559	
แนวทางจริยธรรมการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์	132

ข้อควรรู้ก่อนเริ่มทำงานวิจัยด้านชีวภาพ

- (1) โครงการวิจัยโครงการหนึ่งอาจมีความเกี่ยวข้องกับวัตถุที่ใช้ในการทดลองอย่างหลากหลาย และจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องทั้งหมด อาทิ งานวิจัยในพื้นที่เตรียมการประกาศจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ¹ ต้องขออนุญาตไปยังกรมป่าไม้ (ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวน พ.ศ. 2507 หรือ พ.ร.บ.ป่าไม้ พุทธศักราช 2484 แล้วแต่กรณี) และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (ตาม พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562) นักวิจัยจึงควรตรวจสอบว่าในทุกขั้นตอนของโครงการวิจัยที่ดำเนินการ มีความเกี่ยวข้องกับกฎระเบียบใด เพื่อให้ปฏิบัติตามได้อย่างครบถ้วน
- (2) การจดแจ้ง ขออนุญาต และการเสนอโครงการเข้ารับการพิจารณาจากหน่วยงานหรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง **ต้องดำเนินการล่วงหน้าก่อนเริ่มโครงการ** คณะกรรมการจะไม่พิจารณาโครงการย้อนหลัง
- (3) หากมีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการวิจัย เช่น วัตถุที่ใช้ในการทดลอง วิธีการทดลอง ผู้ดำเนินการทดลอง ต้องแจ้งต่อหน่วยงานหรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องล่วงหน้าก่อนเริ่มดำเนินการ
- (4) ควรศึกษาข้อมูลว่าหน่วยงานมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ หรือผู้ประสานงาน เพื่อทำหน้าที่ในเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือไม่ หากมี ให้ศึกษาและดำเนินการตามขั้นตอน โดยใช้แบบฟอร์ม และเอกสารประกอบตามที่หน่วยงานกำหนด
- (5) ในกรณีที่โครงการวิจัยเป็นการร่วมดำเนินการระหว่างหลายหน่วยงาน หรือมีการขอใช้สถานที่ดำเนินการในหน่วยงานอื่น ต้องยื่นข้อเสนอโครงการเพื่อแจ้ง หรือขอรับการพิจารณาจากคณะกรรมการในแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย
- (6) การจดแจ้งหรือขออนุญาตต่อหน่วยงานราชการ จะดำเนินการในนามบุคคล หรือนิติบุคคล หากดำเนินการในนามของนิติบุคคล ผู้ดำเนินการต้องเป็นผู้มีอำนาจลงนาม หรือได้รับมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจลงนาม
- (7) ข้อกำหนดในแนวทางจริยธรรมการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ พ.ศ. 2562 และแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ มิได้มีผลบังคับในเชิงกฎหมาย อย่างไรก็ตาม การไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดดังกล่าว อาจส่งผลต่อการพิจารณาของหน่วยงานสนับสนุนทุนวิจัย และการนำเสนอผลงานในวารสารวิชาการได้
- (8) ข้อกำหนดต่าง ๆ อาจมีการเปลี่ยนแปลง ก่อนเริ่มดำเนินการควรตรวจสอบกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบ เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เป็นปัจจุบันมากที่สุด

¹ สามารถสอบถามข้อมูลพื้นที่เตรียมการประกาศจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ ได้ทาง e-mail address: conservation.np@gmail.com

กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยในพืช

แหล่งที่มาของพืช และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

	หน้า
● ในประเทศ	36
● ได้จากพื้นที่ป่า	
● ป่าสงวนแห่งชาติ	6
● ป่าอนุรักษ์	12
● ป่าชุมชน	81
● ป่าอื่น ๆ	34
● ต้องการส่งออกพืชสงวน ¹ หรือพืช CITES ² ไปต่างประเทศ	22
● ต้องการส่งออกพืชควบคุม ³ หรือพืชควบคุมเฉพาะ ⁴ ไปต่างประเทศ	60
● นำเข้า	47
● พืช CITES	60
● เป็นพันธุ์ไม้น้ำที่ถูกกำหนดให้เป็นสัตว์น้ำ ⁵	99
● มีการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ หรือเป็นพืชดัดแปลงพันธุกรรม (พืช GM)	120

¹ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดชนิดและชื่อพันธุ์ของพืชให้เป็นพืชสงวน ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518

² พืชชนิดที่กำหนดไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora - CITES)

³ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชเป็นพืชควบคุม พ.ศ. 2552

⁴ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชเป็นพืชควบคุมเฉพาะ พ.ศ. 2556, (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559

⁵ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพันธุ์ไม้น้ำให้เป็นสัตว์น้ำ พ.ศ. 2559

กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยในสัตว์

แหล่งที่มาของสัตว์ และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

หน้า

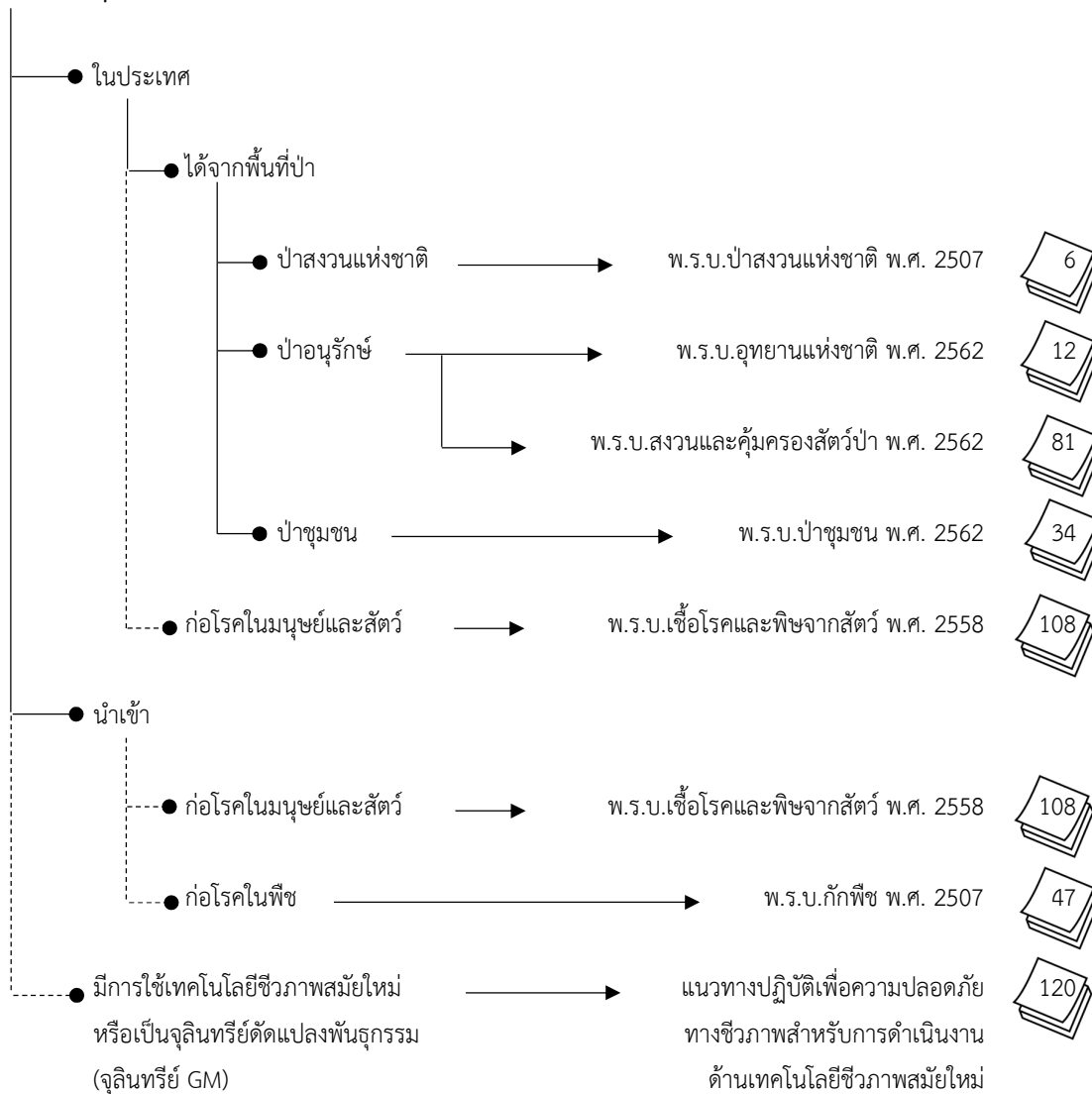
งานวิจัยในสัตว์	พ.ร.บ.สัตว์เพื่อนงานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2558	67
● ในประเทศ	พ.ร.บ.โรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558	91
● สัตว์ป่า	พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562	81
● ได้จากป่าสงวนแห่งชาติ	พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507	6
● ได้จากป่าอนุรักษ์	พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562	12
● ได้จากป่าชุมชน	พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562	81
● ได้จากป่าชุมชน	พ.ร.บ.ป่าชุมชน พ.ศ. 2562	34
● สัตว์น้ำ	พ.ร.ก.การประมง พ.ศ. 2558	99
● นำเข้า	พ.ร.บ.โรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558	91
● สัตว์น้ำ	พ.ร.ก.การประมง พ.ศ. 2558	99
● สัตว์ป่า	พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562	81
● สัตว์ศัตรูพืช และแมลงศัตรูพืช	พ.ร.บ.กักพืช พ.ศ. 2507	47
● มีการใช้พิษจากสัตว์ ¹	พ.ร.บ.เชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558	108
● มีการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ หรือเป็นสัตว์ดัดแปลงพันธุกรรม (สัตว์ GM)	แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย ทางชีวภาพสำหรับการดำเนินงาน ด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่	120

¹ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง รายการพิษจากสัตว์ที่ประสงค์ควบคุมตามมาตรา 19 พ.ศ. 2562

กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยในจุลินทรีย์¹

แหล่งที่มาของจุลินทรีย์ และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

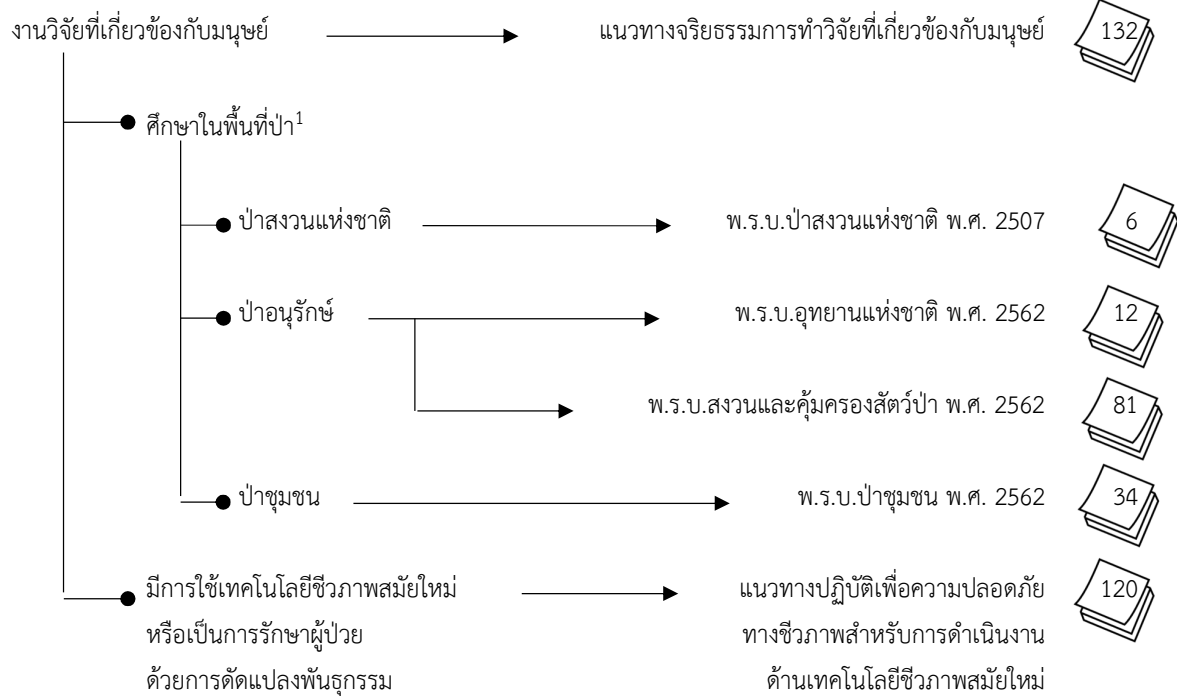
หน้า

¹ ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่กำกับดูแลจุลินทรีย์เป็นการเฉพาะ

กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยในมนุษย์

ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

¹ อาทิ การศึกษาวิจัยในชนกลุ่มน้อย ชนเผ่า หรือบุคคลชายขอบในพื้นที่ป่า เป็นต้น

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

สาระสำคัญ

การศึกษา หรือวิจัยทางวิชาการในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ต้องได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ หรือกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (กรณีเป็นพื้นที่ป่าชายเลน) และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ประกาศกำหนด

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

นักวิจัย

- (1) ตรวจสอบว่าโครงการวิจัย มีความจำเป็นที่ต้องเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือไม่
- (2) หากจำเป็นต้องเข้าพื้นที่ ให้แจ้งต่อผู้ได้รับมอบหมายภายในหน่วยงานเพื่อดำเนินการขออนุญาตขั้นตอน หากไม่มี ผู้วิจัยสามารถดำเนินการเองได้ โดยต้องได้รับมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจลงนามของหน่วยงาน
- (3) ดำเนินการวิจัยที่ได้รับอนุญาต ตามเงื่อนไข และขั้นตอนที่กำหนด

หน่วยงาน

- (1) ทำการขออนุญาตต่อกรมป่าไม้ หรือกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ตามที่ได้รับแจ้งจากนักวิจัย หรือมอบอำนาจให้ผู้ได้รับมอบหมาย หรือ นักวิจัยเป็นผู้ดำเนินการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

ส่วนอนุญาตใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าไม้ สำนักการอนุญาต กรมป่าไม้

ที่อยู่ เลขที่ 61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

โทรศัพท์ 0 2 561 4292-3 ต่อ 5208, 0 2579 9567

โทรสาร 0 2579 9567

E-mail address: permission_5207@hotmail.com

กรณีพื้นที่ป่าชายเลน

กองอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ที่อยู่ เลขที่ 120 หมู่ที่ 3 ชั้น 7 อาคารรัฐประศาสนภักดี ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา

ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 12120

โทรศัพท์ 0 2141 1324

โทรสาร 0 2141 1396

ข้อมูลเพิ่มเติม

	หน้า
● นิยาม	7
● ขั้นตอนการขออนุญาตให้เข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในเขตป่าสงวนแห่งชาติ.....	8
● เอกสารประกอบการขออนุญาตให้เข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในเขตป่าสงวนแห่งชาติ.....	9
● เงื่อนไขในการเข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในเขตป่าสงวนแห่งชาติ	10
● เอกสารอ้างอิง	11

นิยาม

“ป่า” หมายความว่า ที่ดิน รวมตลอดถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ ชายทะเลที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมาย

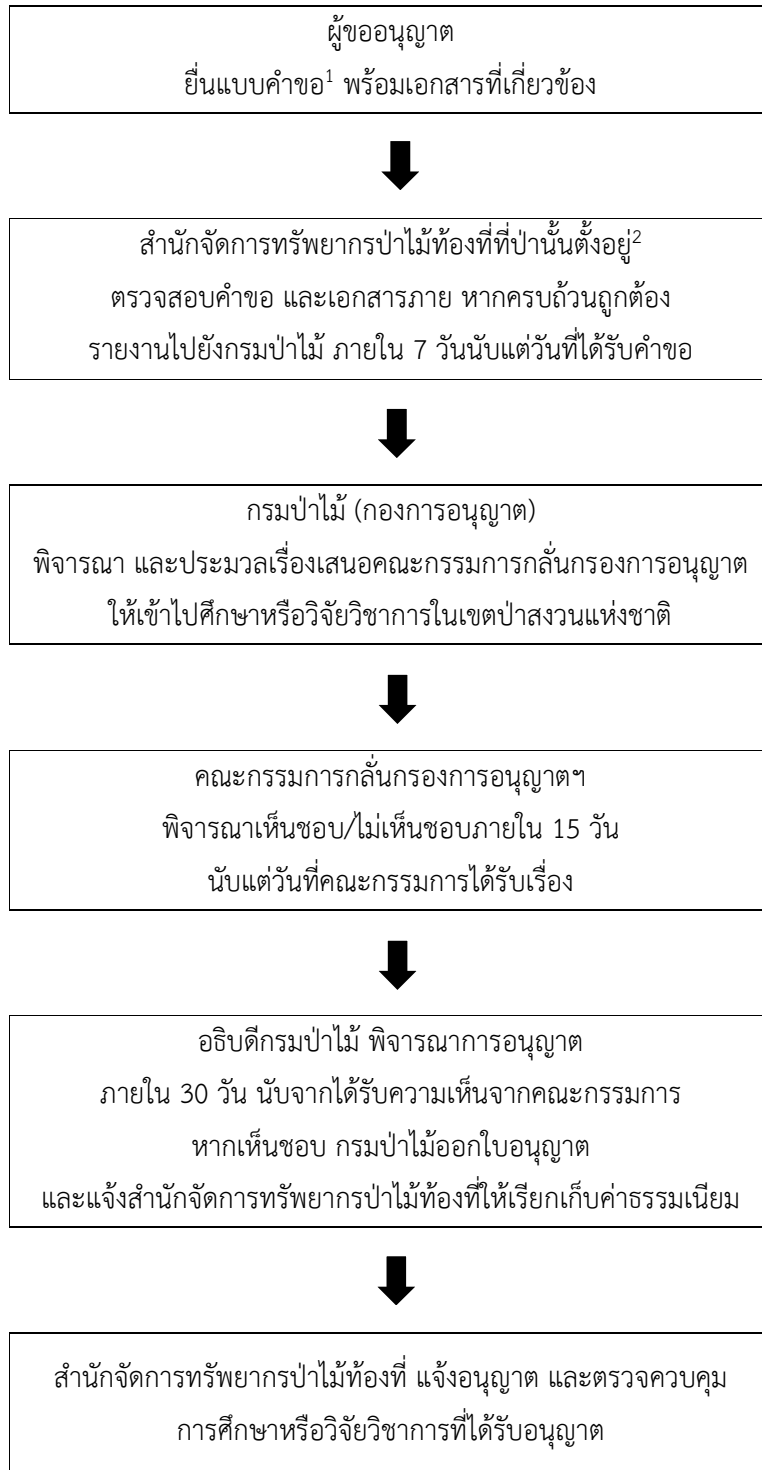
“ป่าสงวนแห่งชาติ” หมายความว่า ป่าที่ได้กำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติป่าสงวน แห่งชาติ

“ไม้” หมายความว่า ไม้ทุกชนิดทั้งที่มีลักษณะเป็นต้น กอ หรือเถาไม่ว่ายังยืนต้นหรือล้มลงแล้ว และ หมายความว่ารวมตลอดถึงราก ปุ่ม ตอ หน่อ กิ่ง ตา หัว เหง้า เศษ ปลายหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของไม้ไม่ว่าจะถูก ตัด ฟัน เลื่อย ผ่า ถาก ทอน ชุด หรือกระทำโดยวิธีการอื่นใด

“ของป่า” หมายความว่า สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในป่า เป็นต้นว่า

- (1) ไม้พิน ถ่าน เปลือกไม้ ใบไม้ ดอกไม้ เมล็ด ผลไม้ หน่อไม้ ชันไม้ และยางไม้
- (2) หญ้า อ้อ พง แสม ปรีอ คาก กระจุต กล้ายไม้ กูด เห็ดและพืชอื่น
- (3) ซากสัตว์ ไข่ หนัง เขา นอ งา กราม ขนัย กระดุก ขน รังนก ครั่ง รังผึ้ง น้ำผึ้ง ขี้ผึ้ง และมูลค้างคาว
- (4) ดิน หิน กรวด ทราย แร่และน้ำมัน

ขั้นตอนการขออนุญาตให้เข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

¹ คำขออนุญาตให้เข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

² กรณีพื้นที่ที่ขอทำการศึกษาวิจัยเป็นพื้นที่ป่าชายเลน จะอยู่ในความรับผิดชอบของกองอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และคณะกรรมการกลั่นกรองการอนุญาตให้เข้าไปศึกษาหรือวิจัยวิชาการในพื้นที่ป่าชายเลนที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ

เอกสารประกอบการขออนุญาตให้เข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

- (1) รายละเอียดของโครงการที่ขออนุญาต ระบุวัตถุประสงค์ แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการตามแบบคำขออนุญาต ในกรณีที่มีความประสงค์จะขอเก็บตัวอย่าง ให้ระบุรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้
 - จำนวนชนิด ขนาด ปริมาณ และวิธีการเก็บตัวอย่าง ตลอดจนเหตุผลและความจำเป็นของการเก็บตัวอย่างทรัพยากรธรรมชาติ
 - กำหนดวิธีการจัดการส่วนของตัวอย่างที่เหลือจากการศึกษาหรือวิจัย
 - หากต้องนำตัวอย่างทรัพยากรธรรมชาติออกนอกราชอาณาจักร ต้องบรรยายเหตุผล ความจำเป็น และสถานที่ที่จะนำไปศึกษาหรือวิจัยโดยละเอียดด้วย
- (2) แผนที่สังเขปแสดงบริเวณที่ขออนุญาต
- (3) แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ และแผนที่ระวาง มาตราส่วน 1: 50,000 พร้อมลงค่าพิกัดทางภูมิศาสตร์ที่ได้จากเครื่อง G.P.S.
- (4) หนังสือมอบอำนาจให้ดำเนินการแทน
- (5) สำเนาทะเบียนบ้านและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน (ของผู้มอบอำนาจ กรณีมอบอำนาจ)
- (6) หลักฐานการจดทะเบียนนิติบุคคล, หนังสือรับรองฯ
- (7) ภาพถ่ายสีแสดงบริเวณที่ขออนุญาตไม่น้อยกว่า 10 ภาพ
- (8) หลักฐานที่แสดงผลการให้ความเห็นจากสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรณีขอฯ เพื่อการสำรวจแร่และปิโตรเลียม)
- (9) บันทึกยินยอมแก้ไขปัญหาราษฎร (กรณีขอฯ เพื่อการสำรวจแร่และปิโตรเลียม)
- (10) หนังสือที่แสดงว่าผู้ได้รับอนุญาตเดิมไม่ขัดข้องที่จะให้ผู้ขอใช้พื้นที่ได้ (กรณีพื้นที่ขออนุญาตทับซ้อนกัน และกรณีขอฯ เพื่อการสำรวจแร่และปิโตรเลียม)
- (11) เอกสารอื่น ๆ (ถ้ามี)

เงื่อนไขในการเข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในเขตป่าสงวนแห่งชาติ³

- (1) ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีกรมป่าไม้⁴ทราบก่อนเข้าไปดำเนินการในพื้นที่ อย่างน้อย 15 วัน
- (2) ต้องปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ แผนงาน และวิธีการ ที่ระบุไว้ในโครงการ หรือกิจกรรมที่ศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการที่ขออนุญาตไว้เท่านั้น
- (3) ต้องดำเนินการตามคำแนะนำของพนักงานเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ โดยเคร่งครัด
- (4) ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง อย่างเคร่งครัด ตลอดจนต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในหนังสืออนุญาต และต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ ซึ่งสั่งการตามอำนาจหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย
- (5) เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ ให้ส่งรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ หรือรายงานผลการศึกษาหรือวิจัยฉบับสมบูรณ์ พร้อมผลการพิจารณาจากผู้มีอำนาจให้กรมป่าไม้
- (6) ในกรณีที่มีการนำผลการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ หรือตัวอย่างไปจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา (intellectual property) เช่น ลิขสิทธิ์ (copyright) สิทธิบัตร (patent) เครื่องหมายการค้า (trademark) การให้ความคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ (protection of new varieties of plant) เป็นต้น หรือทะเบียนอื่นใดตามกฎหมาย เพื่อผลิตเป็นอุตสาหกรรมหรือทางการค้าหรือพิมพ์ผลงานเพื่อจำหน่าย หรือนำไปใช้ในการดำเนินการด้านการลดก๊าซเรือนกระจก หรือดำเนินการด้านอื่นใด ต้องได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ก่อน และให้ถือว่าทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงสิทธิประโยชน์จากการดำเนินการด้านการลดก๊าซเรือนกระจก หรือดำเนินการด้านอื่นใด เป็นสมบัติร่วมกันกับกรมป่าไม้ และต้องทำความตกลงการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นให้กับกรมป่าไม้
- (7) หากมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือทำให้เกิดความเสียหาย หรือเป็นอันตรายต่อพื้นที่ป่าไม้และสภาพแวดล้อม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ อธิบดีกรมป่าไม้อาจระงับการอนุญาตและดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

³ ในกรณีที่ได้รับใบอนุญาตให้เข้าไปศึกษาวิจัยทางวิชาการในเขตป่าสงวนแห่งชาติแล้ว

⁴ กรณีเป็นพื้นที่ป่าชายเลนแจ้งอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จัดส่งรายงาน และทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์กับกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

เอกสารอ้างอิง

- (1) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- (2) ระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยการปฏิบัติการของพนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2537
- (3) ระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยการปฏิบัติการของพนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า พ.ศ. 2538
- (4) ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอนุญาตให้กระทำการเพื่อประโยชน์ในการศึกษา หรือวิจัยทางวิชาการภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2546
- (5) ระเบียบสภาวิจัยแห่งชาติ ว่าด้วยการอนุญาตให้นักวิจัยชาวต่างประเทศเข้ามาทำการวิจัยในประเทศไทย พ.ศ. 2550
- (6) ระเบียบคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพ พ.ศ. 2554
- (7) ระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยการอนุญาตให้เข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2559
- (8) ระเบียบกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ว่าด้วยการอนุญาตให้เข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าชายเลนที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

สาระสำคัญ

การสำรวจ การศึกษา การวิจัย หรือการทดลองทางวิชาการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขต
รักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ ต้องได้รับอนุญาตจากกรมอุทยาน
แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามระเบียบที่ประกาศกำหนด

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

นักวิจัย

- (1) ตรวจสอบว่าโครงการวิจัย มีความจำเป็นที่ต้อง
เข้าไปในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขต
รักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า สวน
พฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ หรือไม่
- (2) หากจำเป็นต้องเข้าพื้นที่ ให้แจ้งต่อผู้ได้รับ
มอบหมายภายในหน่วยงานเพื่อดำเนินการขอ
อนุญาตขั้นตอน หากไม่มี ผู้วิจัยสามารถ
ดำเนินการเองได้ โดยต้องได้รับมอบอำนาจ
จากผู้มีอำนาจลงนามของหน่วยงาน
- (3) ดำเนินการวิจัยที่ได้รับอนุญาต ตามเงื่อนไข
และขั้นตอนที่กำหนด

หน่วยงาน

- (1) ทำการขออนุญาตต่อกรมอุทยานแห่งชาติ
สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตามที่ได้รับแจ้งจาก
นักวิจัย หรือมอบอำนาจให้ผู้ได้รับ
มอบหมาย หรือนักวิจัยเป็นผู้ดำเนินการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

ฝ่ายประสานความร่วมมือทางวิชาการ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
ที่อยู่ เลขที่ 61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
โทรศัพท์ 0 2561 0777 ต่อ 1460, 0 2579 8775
E-mail address: otec_sec@hotmail.com, otec.dnp@gmail.com
Website: <https://www.dnp.go.th/otec/otec.html>

ข้อมูลเพิ่มเติม

	หน้า
● นิยาม	14
● ขั้นตอนการพิจารณาการขออนุญาตเข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ	15
● เอกสารประกอบการขออนุญาตเข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ	16
● เงื่อนไขการขออนุญาตเข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์	16
● ขั้นตอนการพิจารณาการขออนุญาตเข้าไปสำรวจ ศึกษา วิจัย หรือทดลองทางวิชาการ.....	17
ในวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ	
● แบบเสนอโครงการฉบับสมบูรณ์สำหรับยื่นขออนุญาตเข้าไปสำรวจ ศึกษา วิจัย	19
หรือทดลองทางวิชาการ ในวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ	
● เงื่อนไขการอนุญาตให้เข้าไปกระทำการเพื่อการสำรวจ การศึกษา การวิจัย.....	19
หรือการทดลองทางวิชาการ ในวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ	
● เอกสารอ้างอิง	21

นิยาม

“ไม้” หมายความว่า ไม้ทุกชนิดที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ ทั้งที่มีลักษณะเป็นต้น กอ หรือเถา และหมายความรวมถึงราก ปุ่ม ตอ หน่อ กิ่ง ตา หัว เหง้า เศษ ปลาย ส่วนหนึ่งส่วนใดของไม้ ไม่ว่าจะถูกตัด ฟัน เลื่อย ผ่า ถาก ทอน ขุด หรือกระทำโดยวิธีการอื่นใด

“สัตว์ป่า” หมายความว่า สัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ที่มีอยู่ในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ

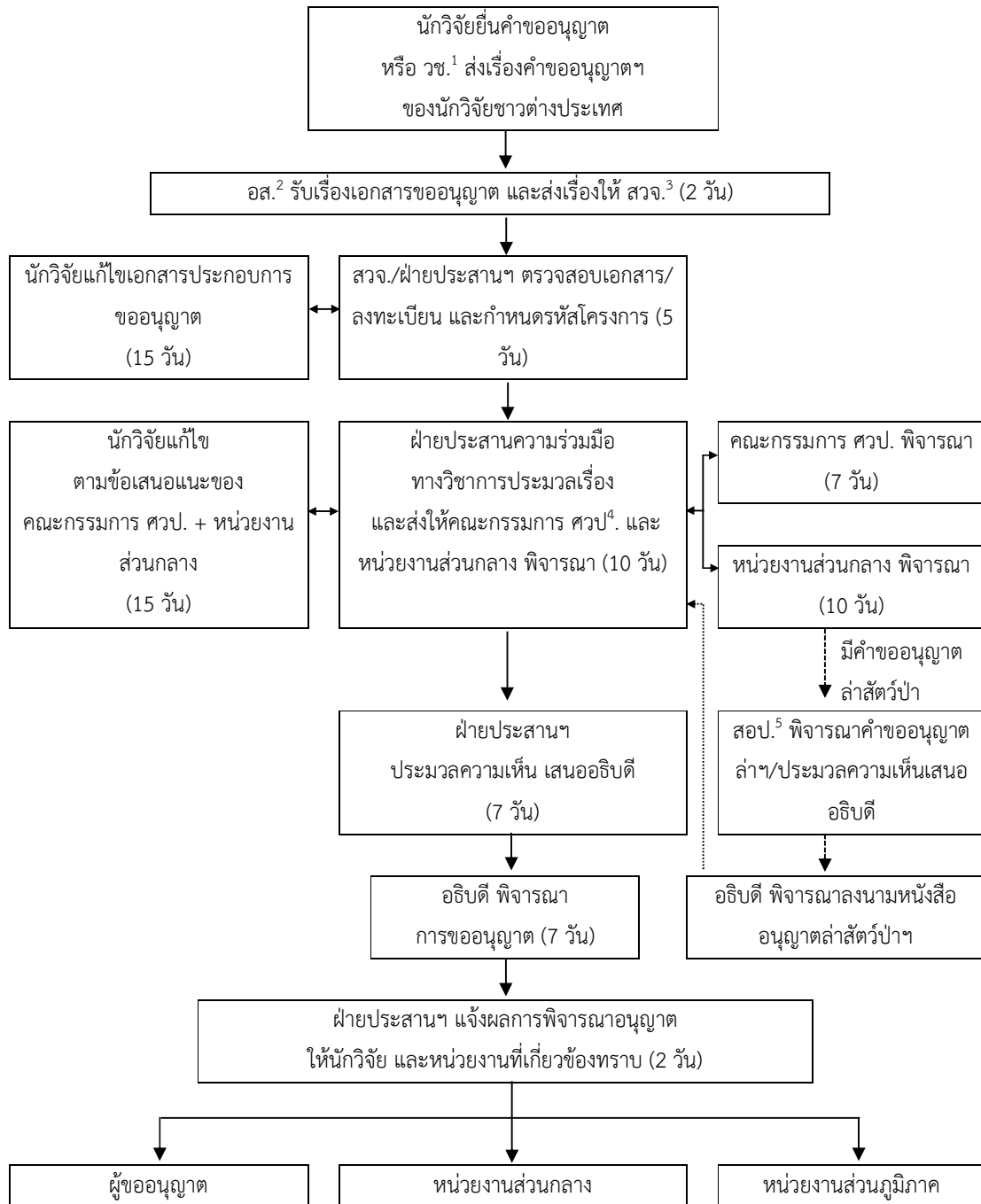
“อุทยานแห่งชาติ” หมายความว่า พื้นที่ที่มีความโดดเด่นสวยงามทางธรรมชาติเป็นพิเศษ หรือมีความหลากหลายทางชีวภาพ ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสัตว์ป่าหรือพืชป่าประจำถิ่นที่หายาก หรือใกล้สูญพันธุ์ หรือโดดเด่นด้านธรณีวิทยา หรือมรดกทางวัฒนธรรม ที่สมควรสงวนหรืออนุรักษ์ไว้เพื่อประโยชน์ของคนในชาติ หรือเพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติ หรือนันทนาการของประชาชนอย่างยั่งยืน

“วนอุทยาน” หมายความว่า พื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติสวยงามเหมาะแก่การสงวนรักษาไว้ให้เป็นแหล่งคุ้มครอง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือเพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติ หรือนันทนาการของประชาชนโดยส่วนรวม

“สวนพฤกษศาสตร์” หมายความว่า พื้นที่ที่มีการจัดรวบรวมพรรณไม้ โดยมีการจัดแยกพรรณไม้ออกเป็นหมวดหมู่ตามหลักพฤกษศาสตร์หรือตามหลักอนุกรมวิธานพืช เพื่อให้เป็นแหล่งอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นสถานที่ศึกษาค้นคว้าวิจัยทางวิชาการ และใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน

“สวนรุกขชาติ” หมายความว่า พื้นที่ที่มีการรวบรวมและอนุรักษ์พรรณไม้ที่มีค่า หายาก หรือใกล้สูญพันธุ์ซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ และการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน

ขั้นตอนการพิจารณาการขออนุญาตเข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

¹ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

² กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

³ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช

⁴ คณะกรรมการพิจารณาโครงการศึกษาวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

⁵ สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า

เอกสารประกอบการขออนุญาตเข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

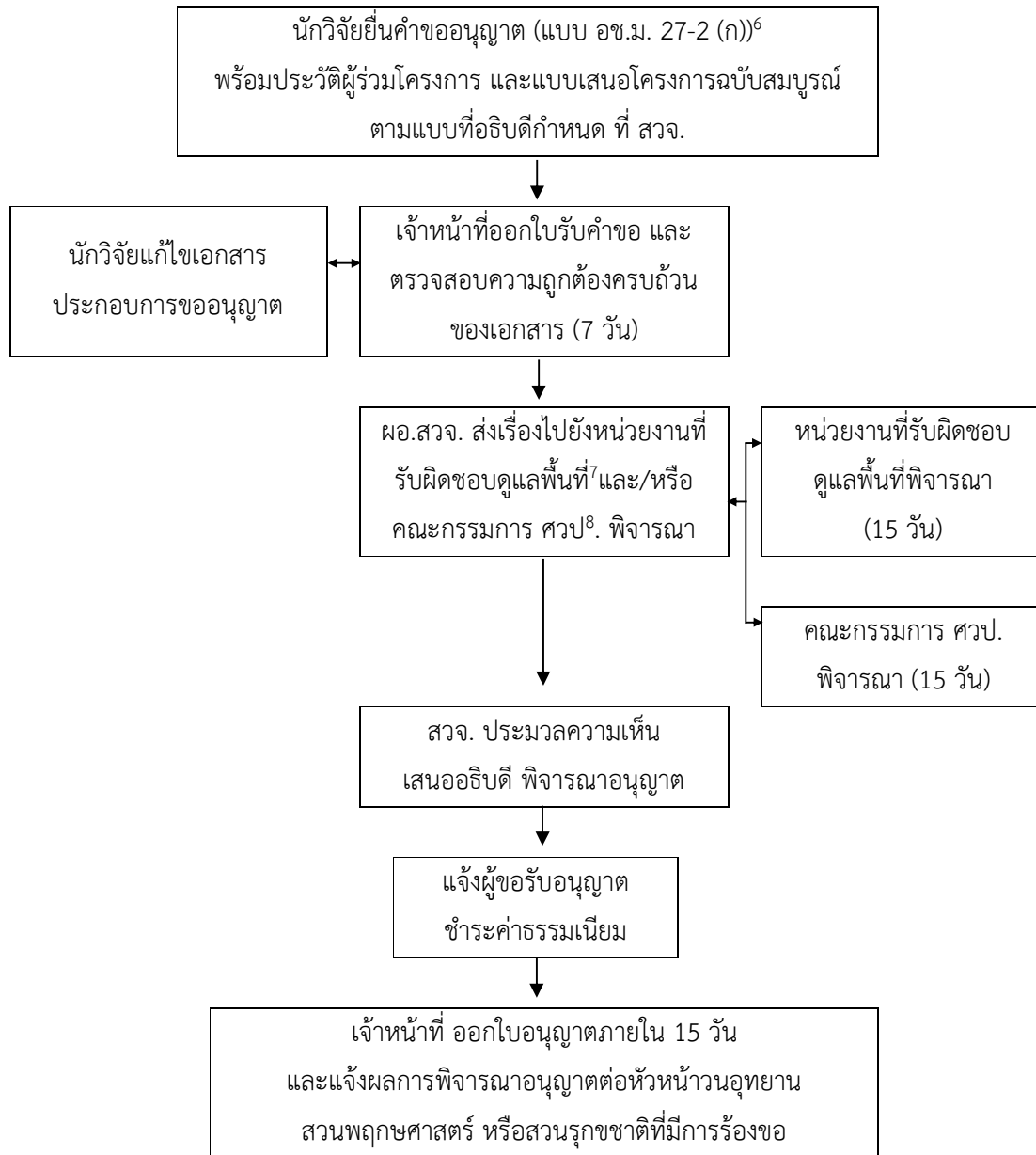
- (1) หนังสือนำเสนอคำขออนุญาต เรียน อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ลงนามโดย หัวหน้าหน่วยงานราชการไทย หรือสถาบันทางวิชาการของรัฐ (กรณีสถาบันการศึกษา ผู้ลงนามต้องเป็นระดับคณบดีขึ้นไป) กรณีมีนักวิจัยชาวต่างชาติ หนังสือนำเสนอ เรียน เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- (2) คำขออนุญาตเพื่อเข้าร่วมทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ตามแบบ อส/ว-01
 - กรณีผู้ขออนุญาตมาด้วยตนเอง ให้แสดงเอกสารยืนยันตัวบุคคลเช่น บัตรประจำตัวประชาชน (smart card) บัตรประจำตัวข้าราชการ หรือบัตรที่หน่วยงานราชการออกให้
 - กรณีมอบอำนาจให้ผู้อื่นมาแทน ผู้รับมอบอำนาจต้องแสดงเอกสารยืนยันตัวบุคคลเช่น บัตรประจำตัวประชาชน (smart card) บัตรประจำตัวข้าราชการ หรือบัตรที่หน่วยงานราชการออกให้ และให้นำสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน (smart card) บัตรประจำตัวข้าราชการ หรือบัตรที่หน่วยงานราชการออกให้ ของผู้มอบอำนาจพร้อมรับรองสำเนาถูกต้องมาด้วย
 - กรณีผู้ขออนุญาตยื่นเอกสารทางไปรษณีย์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้แนบสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน (smart card) บัตรประจำตัวข้าราชการ หรือบัตรที่หน่วยงานราชการออกให้ โดยเอกสารลงลายมือจริง 1 ฉบับ และ สำเนา 2 ฉบับ
- (3) ประวัติผู้ร่วมศึกษาวิจัยทุกคน (บุคคลภายนอก และพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช) ตามแบบ อส/ว-02 สามารถยื่นคำขออนุญาตได้ 3 กรณีเหมือนการยื่นแบบ อส/ว-01 ในข้อ (2) กรณีผู้ร่วมวิจัยเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ของ อส. ให้ใช้บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ของ อส. เป็นหัวหน้าพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จะต้องเป็นหัวหน้าพื้นที่ป่าอนุรักษ์คนปัจจุบันเท่านั้น
- (4) ข้อเสนอโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ตามแบบ อส/ว-03 (หากเป็นภาษาอังกฤษ ขอให้จัดทำภาษาไทยมาด้วย) จำนวน 7 ชุด
- (5) แบบเงื่อนไขประกอบอนุญาตให้เข้าร่วมทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ตามแบบ อส/ว-04 ลงนามโดยหัวหน้าโครงการวิจัย และหัวหน้าหน่วยงานราชการไทย หรือสถาบันทางวิชาการของรัฐ ที่เป็นผู้รับรองหรือเป็นต้นสังกัดหัวหน้าโครงการ
- (6) เอกสารประกอบการพิจารณาอื่น ๆ (หากมี) เช่น
 - กรณีมีนักวิจัยต่างชาติ: หนังสือรับรองนักวิจัยชาวต่างชาติ
 - กรณีขอใช้ประโยชน์จากตัวอย่างทรัพยากรที่นำออกจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ให้ระบุรายละเอียดระยะเวลาที่ขอนำทรัพยากรไปใช้ สถานที่ศึกษาวิจัย วัตถุประสงค์ วิธีการ การจัดการทรัพยากรเมื่อเสร็จสิ้นการวิจัย ลงในข้อเสนอโครงการวิจัย พร้อมแนบทำบัญชีรายการตัวอย่างทรัพยากรที่ขอใช้ประโยชน์
 - กรณีมีการสร้างสิ่งปลูกสร้าง (ถาวร/ชั่วคราว) ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพื่อการศึกษาวิจัย: หนังสือแจ้งอนุญาตการใช้ประโยชน์ที่ดิน

- หนังสือรับรองการผ่านการอบรมการใช้สัตว์เพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์
- หนังสือให้ความเห็นชอบต่อการดำเนินงานศึกษาวิจัยกับสถานที่/พื้นที่ จากหน่วยงานที่กำกับดูแลเป็น
การเฉพาะ เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถาน อุทยานธรณี
- ใบอนุญาตนำอากาศยานขึ้นบิน (โดรน)

เงื่อนไขการขออนุญาตเข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

- (1) ต้องยื่นคำขออนุญาตพร้อมเอกสารประกอบ ต่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ก่อนเริ่ม
ดำเนินการไม่น้อยกว่า 60 วัน โดยแบบคำขออนุญาต ฯ (อส/ว-01 และ อส/ว-02) ต้องระบุสถานที่ติดต่อ
กลับที่ชัดเจน (ที่อยู่ อีเมล เบอร์โทรศัพท์ และโทรสาร)
- (2) โครงการวิจัยที่ขออนุญาตดำเนินงานในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทุกโครงการ ต้องมีหัวหน้าพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เข้าร่วม
ดำเนินการด้วย
- (3) ในการเข้าดำเนินการศึกษาวิจัยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ได้รับอนุญาต ต้องประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่ได้รับ
มอบหมาย และมีหนังสือแจ้งให้ อส. และหน่วยงานในพื้นที่ทราบ ก่อนเข้าดำเนินการในพื้นที่ อย่างน้อย
15 วัน ก่อนดำเนินการ โดยระบุวันที่ เดือน ที่จะเข้าทำการเก็บข้อมูลในพื้นที่แต่ละครั้งอย่างชัดเจน
- (4) การดำเนินการศึกษาวิจัยและเก็บตัวอย่าง ต้องอยู่ในการควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ของพื้นที่ป่า
อนุรักษ์ที่ได้รับอนุญาต และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจาก อส. และต้องปฏิบัติตามกฎหมาย
ระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในหนังสืออนุญาต ตลอดจนคำสั่งของพนักงาน
เจ้าหน้าที่โดยเคร่งครัด
- (5) เมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัย ต้องส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ และเอกสารวิจัยที่นำไปเผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ
จำนวน 5 ชุด (รายงานรูปแบบไฟล์ PDF และข้อมูล ภาพถ่ายทั้งหมดที่ปรากฏในเล่มรายงานในรูปแบบ
ไฟล์ JPG ที่บันทึกในเครื่องบันทึกข้อมูลขนาดพกพา (Flash Drive)) ให้ อส. ผลงานวิจัยดังกล่าว ถือเป็น
ผลงานวิจัยร่วม ระหว่างผู้ได้รับอนุญาต และ อส.
- (6) การนำผลงานวิจัย และ/หรือตัวอย่าง ไปจดทะเบียนลิขสิทธิ์ หรือทะเบียนสิทธิบัตร หรือทะเบียนทรัพย์สิน
ทางปัญญา หรือเครื่องหมายการค้า หรือทะเบียนอื่นใดตามกฎหมาย เพื่อผลิตเป็นอุตสาหกรรมหรือทาง
การค้า หรือพิมพ์ผลงานเพื่อจำหน่าย ต้องได้รับอนุญาตจาก อส. และให้ถือว่า ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร ทรัพย์สิน
ทางปัญญา และเครื่องหมายการค้า นั้น เป็นสมบัติร่วมกันกับ อส. และต้องทำความเข้าใจการแบ่งปัน
ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น ในภายหน้าให้กับ อส. เป็นกรณี ๆ ไป

ขั้นตอนการพิจารณาการขออนุญาตเข้าไปสำรวจ ศึกษา วิจัย หรือทดลองทางทางวิชาการ ในวนอุทยาน
สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ

⁶ คำขออนุญาตให้เข้าไปกระทำการเพื่อการสำรวจ การศึกษา การวิจัย หรือการทดลองทางวิชาการ ในวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ พ.ศ. 2563

⁷ กรณีพื้นที่อยู่ในวนอุทยาน ส่งเรื่องไปยังสำนักอุทยานแห่งชาติ /กรณีพื้นที่อยู่ในสวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ ส่งเรื่องไปยัง สวจ.

⁸ คณะกรรมการพิจารณาโครงการศึกษาวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

**แบบเสนอโครงการฉบับสมบูรณ์สำหรับยื่นขออนุญาตเข้าไปสำรวจ ศึกษา วิจัย หรือทดลองทางวิชาการ
ในวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ**

จัดทำเป็นภาษาไทย (อาจมีภาษาอื่น หรือภาพ หรือตารางใด ๆ แทรกได้) และมีรายละเอียดอย่างน้อย ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อโครงการสำรวจ ศึกษา วิจัย หรือทดลองทางวิชาการ
- (2) ชื่อหัวหน้าโครงการและคณะผู้ร่วมโครงการ
- (3) ชื่อหน่วยงานที่ทำการสำรวจ ศึกษา วิจัย หรือทดลองทางวิชาการ (ถ้ามี)
- (4) ระยะเวลาดำเนินการ
- (5) สถานที่ดำเนินการ
- (6) หลักการและเหตุผล
- (7) วัตถุประสงค์
- (8) วิธีดำเนินการและแผนการปฏิบัติงาน
- (9) ผลที่คาดว่าจะได้รับ
- (10) งบประมาณดำเนินการ
- (11) แหล่งทุน
- (12) ชื่อและลายมือชื่อผู้ขออนุญาต/หัวหน้าโครงการ

**เงื่อนไขการอนุญาตให้เข้าไปกระทำการเพื่อการสำรวจ การศึกษา การวิจัย หรือการทดลองทางวิชาการ
ในวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ**

- (1) ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชทราบก่อนเข้าไปดำเนินการในพื้นที่อย่างน้อย 15 วัน และให้แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่ทราบก่อนจึงเข้าไปดำเนินการได้
- (2) ต้องรายงานความก้าวหน้าของโครงการตามแบบที่อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชกำหนด ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จำนวน 3 ชุด ทุก 6 เดือน และสำเนาข้อมูลดิบหรือสรุปผลงานสะสมตั้งแต่เริ่มโครงการ หากได้รับการร้องขอจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- (3) กรณีที่มีการเก็บตัวอย่าง จะต้องจัดส่งตัวอย่างมาเก็บรักษาไว้ที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือเก็บในสถานที่ที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เห็นชอบ ทั้งนี้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ขอสงวนสิทธิ์การเป็นเจ้าของในตัวอย่างนั้น ๆ การนำตัวอย่างไปใช้ประโยชน์จะต้องได้รับอนุญาตจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชก่อน

- (4) เมื่อสิ้นสุดโครงการ ให้ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์และเอกสารที่นำไปเผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ จำนวนอย่างละ 5 ชุด รายงานรูปแบบไฟล์ PDF และข้อมูล ภาพถ่ายทั้งหมดที่ปรากฏในเล่มรายงานในรูปแบบไฟล์ JPG ที่บันทึกในเครื่องบันทึกข้อมูลขนาดพกพา (Flash Drive)” ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชด้วย ทั้งนี้ ให้ถือว่าผลงานดังกล่าวเป็นสิทธิร่วมกันของผู้ได้รับใบอนุญาตและกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- (5) ต้องปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ แผนงาน วิธีการ และเงื่อนไขที่ระบุไว้ในข้อตกลงของโครงการที่กำหนดไว้เท่านั้น
- (6) ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด ตลอดจนต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด รวมทั้งต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งสั่งการตามอำนาจหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายอย่างเคร่งครัด
- (7) ต้องนำผลการสำรวจ การศึกษา การวิจัย หรือการทดลองทางวิชาการมานำเสนอในการประชุม/สัมมนา/ฝึกอบรม ที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดขึ้น อย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อถ่ายทอดความรู้ และเทคโนโลยีจากการดำเนินงานให้เจ้าหน้าที่และสาธารณชนนำไปใช้ประโยชน์ในการคุ้มครองรักษาทรัพยากรต่อไป
- (8) กรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือเงื่อนไขหรือทำให้เกิดความเสียหาย หรือเป็นอันตรายต่อสภาพแวดล้อม ต่อชนิดพันธุ์และต่อพันธุกรรมแห่งพืช สัตว์ จุลินทรีย์ หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อาจระงับการอนุญาต และดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- (9) ในกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือผู้ร่วมโครงการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขนี้ หน่วยงานของรัฐที่รับรองและร่วมรับผิดชอบโครงการ หรือหน่วยงานต้นสังกัด ต้องรับผิดชอบให้มีการปฏิบัติตามเงื่อนไขนี้
- (10) กรณีที่ผู้ได้รับอนุญาต ประสงค์จะนำผลการศึกษาหรือวิจัยไปจดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญา ต้องได้รับอนุญาตจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ก่อน จึงจะดำเนินการได้ และให้ถือว่า ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า และสิทธิตามกฎหมายนั้น เป็นสมบัติร่วมกันกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรณีนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรือทางการค้า ต้องทำความเข้าใจการแบ่งปันผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นให้แก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นกรณี ๆ ไป

เอกสารอ้างอิง

- (1) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562
- (2) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562
- (3) ระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยการปฏิบัติการของพนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2537
- (4) ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอนุญาตให้ล่าสัตว์ป่าเก็บหรือทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่า ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่อการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ พ.ศ. 2546
- (5) ระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยการปฏิบัติการของพนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า พ.ศ. 2538
- (6) ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการปฏิบัติการของพนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2549
- (7) ระเบียบสภาวิจัยแห่งชาติ ว่าด้วยการอนุญาตให้นักวิจัยชาวต่างประเทศเข้ามาทำการวิจัยในประเทศไทย พ.ศ. 2550
- (8) ระเบียบคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพ พ.ศ. 2554
- (9) ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการเข้าไปในอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2563
- (10) ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอนุญาตให้กระทำการเพื่อการสำรวจการศึกษา การวิจัย หรือการทดลองทางวิชาการในวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ พ.ศ. 2563
- (11) งานอนุญาตให้เข้าร่วมทำการศึกษารวบรวมหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ฝ่ายประสานความร่วมมือทางวิชาการ ฝ่ายประสานความร่วมมือทางวิชาการ. 2556. ข้อสำคัญที่ควรทราบในการยื่นขออนุญาตขั้นตอนการพิจารณาการขออนุญาตเข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และการดำเนินงานของผู้ขออนุญาตภายหลังจากได้รับอนุญาต.

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

สาระสำคัญ

การศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในเขตป่า การเก็บหาหรือทำอันตรายใด ๆ แก่ของป่าหวงห้าม ต้องได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ประกาศกำหนด

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

นักวิจัย

- (1) ตรวจสอบว่าโครงการวิจัย มีความจำเป็นต้องเข้าไปในเขตป่า หรือมีการเก็บหาของป่าหวงห้าม หรือไม่
- (2) หากจำเป็นต้องเข้าพื้นที่ หรือเก็บหาของป่าหวงห้าม ให้แจ้งต่อผู้ได้รับมอบหมายภายในหน่วยงานเพื่อดำเนินการขออนุญาตขั้นตอน หากไม่มี ผู้วิจัยสามารถดำเนินการเองได้ โดยต้องได้รับมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจลงนามของหน่วยงาน
- (3) ดำเนินการวิจัยที่ได้รับอนุญาต ตามเงื่อนไข และขั้นตอนที่กำหนด

หน่วยงาน

- (1) ทำการขออนุญาตต่อกรมป่าไม้ ตามที่ได้รับแจ้งจากนักวิจัย หรือมอบอำนาจให้ผู้ได้รับมอบหมาย หรือนักวิจัยเป็นผู้ดำเนินการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักการอนุญาต กรมป่าไม้

ที่อยู่ เลขที่ 61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

โทรศัพท์ 0 2561 4292-3 ต่อ 5209, 5216

โทรสาร 0 2579 5786

E-mail address: permission5209@gmail.com

ข้อมูลเพิ่มเติม

	หน้า
● นิยาม	23
● การขออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในเขตป่า ตามมาตรา 4 (1) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2548	24
● เอกสารประกอบการขออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในเขตป่า.....	25
● การขออนุญาตเก็บหาของป่าหวงห้าม	26
● การขออนุญาตมีไว้ในครอบครองของป่าหวงห้าม	28
● ของป่าหวงห้ามและปริมาณที่ให้มีไว้ในครอบครองโดยไม่ต้องขออนุญาต	30
● การออกใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่	31
● การขนานไม้หรือของป่าเคลื่อนที่เข้าเขตด้านป่าไม้	32
● เอกสารอ้างอิง	33

นิยาม

“ป่า” หมายความว่า ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน

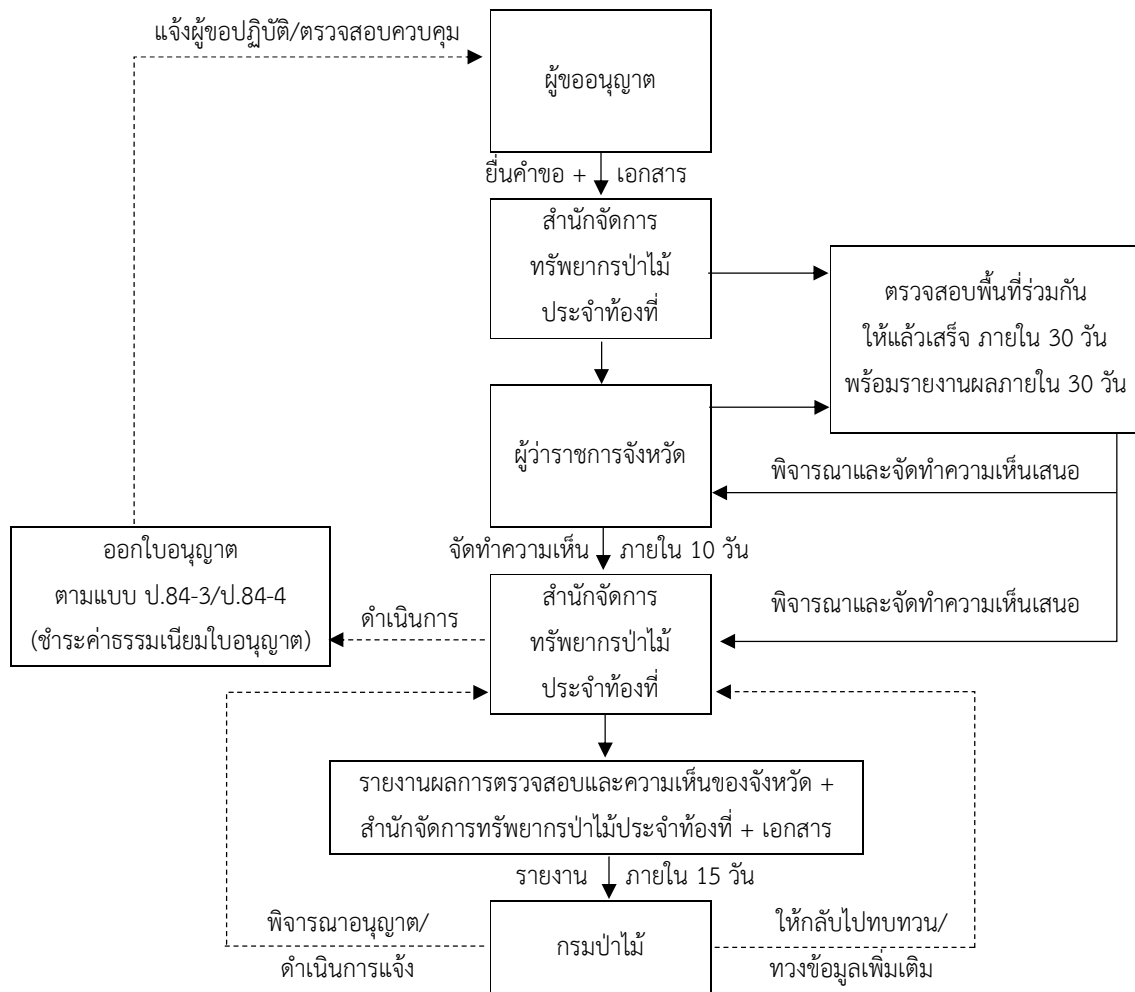
“ไม้” หมายความว่า ไม้สักและไม้อื่นทุกชนิดที่เป็นต้น เป็นกอ เป็นเถา รวมตลอดถึงไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร ไม้ไผ่ทุกชนิด ปาล์ม หวาย ตลอดจนราก ปุ่ม ตอ เศษ ปลาย และกิ่งของสิ่งนั้น ๆ ไม่ว่าจะถูกตัด ทอน เลื่อย ผ่า ถาก ขุด หรือกระทำโดยประการอื่นใด

“ของป่า” หมายความว่า บรรดาของที่เกิดหรือมีขึ้นในป่าตามธรรมชาติ คือ

- ก. ไม้ รวมทั้งส่วนต่าง ๆ ของไม้ ถ่านไม้ น้ำมันไม้ ยางไม้ ตลอดจนสิ่งอื่น ๆ ที่เกิดจากไม้
- ข. พืชต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งอื่น ๆ ที่เกิดจากพืชนั้น
- ค. รังนก ครั่ง รวงผึ้ง ขี้ผึ้ง และมูลค้างคาว
- ง. หินที่ไม่ใช่แร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่
และหมายรวมถึงถ่านไม้ที่บุคคลทำขึ้นด้วย

“นำเคลื่อนที่” หมายความว่า ชักลาก หรือทำให้ไม้หรือของป่าเคลื่อนจากที่ไปด้วยประการใด ๆ

การขออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในเขตป่า ตามมาตรา 4 (1) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2548

เอกสารที่ต้องใช้ประกอบ

1. ยื่นคำขอตามแบบ ป.84-1
2. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือสำเนาบัตรประจำตัวตามกฎหมายกำหนด
3. สำเนาทะเบียนบ้าน
4. กรณีเป็นนิติบุคคลให้ยื่นเอกสารที่เกี่ยวข้องในการจดทะเบียนนิติบุคคล
5. แผนที่สังเขป และแผนที่ระวาง มาตรฐาน 1 : 50,000 แสดงจุดที่ตั้งบริเวณที่ขออนุญาต
6. รายละเอียดโครงการที่ขออนุญาต พร้อมแบบแปลน และแผนผังโครงการ หรือกิจกรรมที่ขออนุญาต และอื่น ๆ
7. กรณีผู้ยื่นคำขอเป็นผู้ทำการแทน ต้องมีหนังสือมอบอำนาจแนบท้ายคำขอโดยติดอากรแสตมป์ให้ถูกต้องตามกฎหมาย
8. หลักฐานที่แสดงผลการพิจารณาให้ความเห็นจากสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
9. บันทึกยินยอมแก้ไขปัญหากับราษฎร
10. เอกสารอื่น ๆ (ถ้ามี)

การขออนุญาตเก็บหาของป่าหวงห้าม

ในกรณีที่มีการเก็บหาของป่าหวงห้าม ต้องทำการขออนุญาตตามขั้นตอน ดังนี้

รายการเอกสารหลักฐานประกอบ

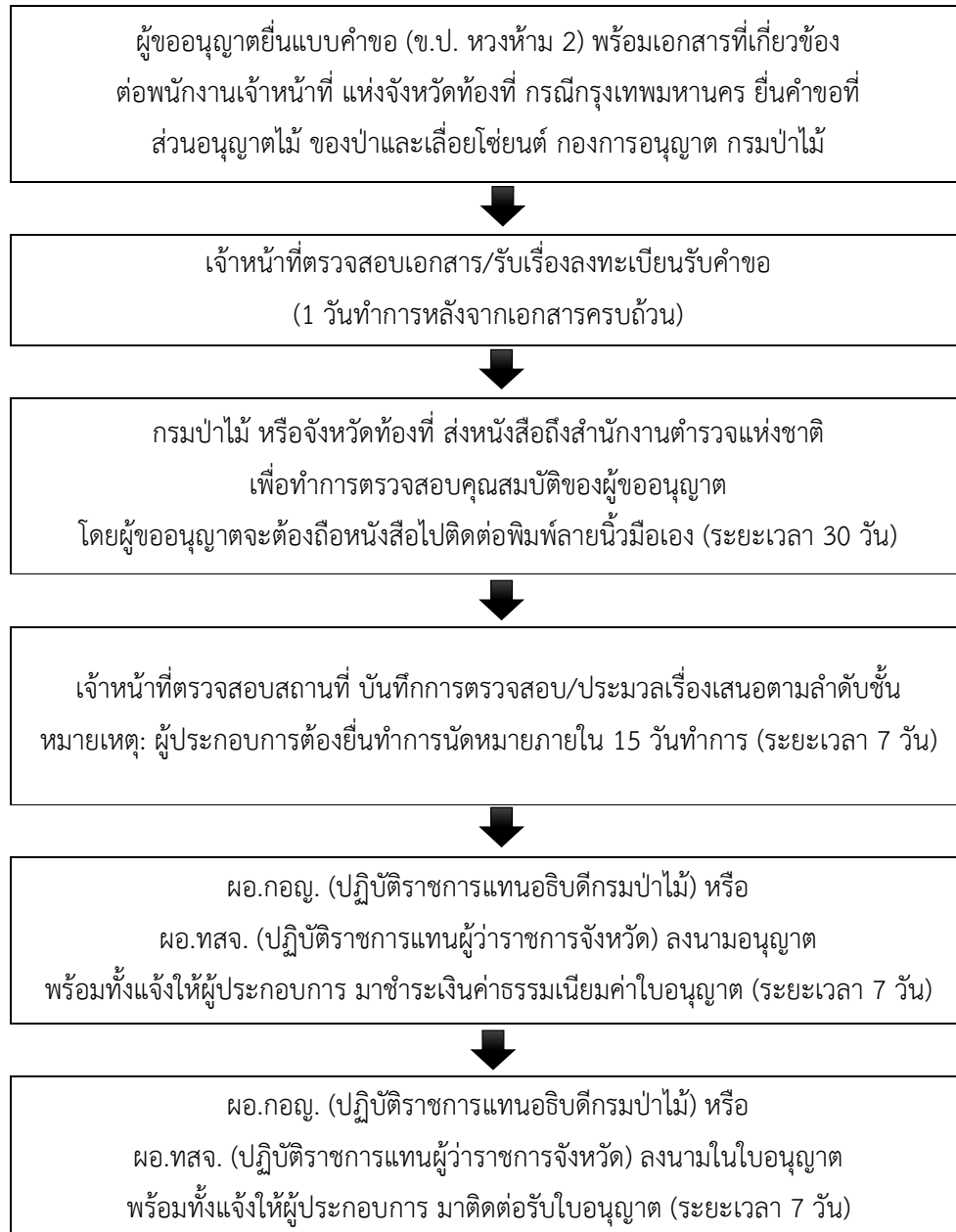
1. คำขออนุญาตเก็บหาของป่า (ป.ส. 9) จำนวน 1 ฉบับ
2. บัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ขออนุญาต จำนวน 1 ฉบับ
3. กรณีเป็นนิติบุคคล ให้แนบหลักฐานที่เกี่ยวข้องในการจดทะเบียน จำนวน 1 ฉบับ
4. หนังสือมอบอำนาจ กรณีที่ผู้ขออนุญาตไม่ได้มาติดต่อด้วยตนเอง จำนวน 1 ฉบับ พร้อมแนบสำเนาบัตรประชาชนของผู้รับมอบอำนาจ

ค่าธรรมเนียม

1. ใบอนุญาต ฉบับละ 10 บาท
2. ใบคู่มือคนงานหรือผู้รับจ้าง ฉบับละ 5 บาท

การขออนุญาตมีไว้ในครอบครองของป่าหวงห้าม

ในกรณีที่ของป่าหวงห้ามที่ใช้ในการวิจัย มีที่มาจากการซื้อหา หรือได้รับมอบ และมีปริมาณเกินกว่าที่รัฐมนตรีอนุญาตให้มีไว้ในครอบครองได้ ต้องทำการขออนุญาตครอบครองของป่าหวงห้าม นั้น ตามขั้นตอนดังนี้

เอกสารที่ต้องใช้ประกอบ

1. คำขออนุญาตของป่าหวงห้าม (ข.ป.1) หรือแบบ ข.ป.หวงห้าม กรณีคำขอมิไว้ครอบครองซึ่งของป่าหวงห้ามฉบับจริง
2. แบบคำขอมือคนงานหรือผู้รับจ้าง ฉบับจริง
3. บัตรประจำตัวประชาชน
4. ทะเบียนบ้าน
5. ใบทะเบียนพาณิชย์
6. หลักฐานแสดงการใช้สถานที่ประกอบกิจการ เช่น ทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน โฉนดที่ดิน หรือ สัญญาเช่า หรือหนังสือยินยอมให้ใช้สถานที่
7. หลักฐานแสดงการได้มาซึ่งของป่าหวงห้าม เช่น ใบเบิกทาง ใบเสร็จการซื้อขาย

ค่าธรรมเนียม

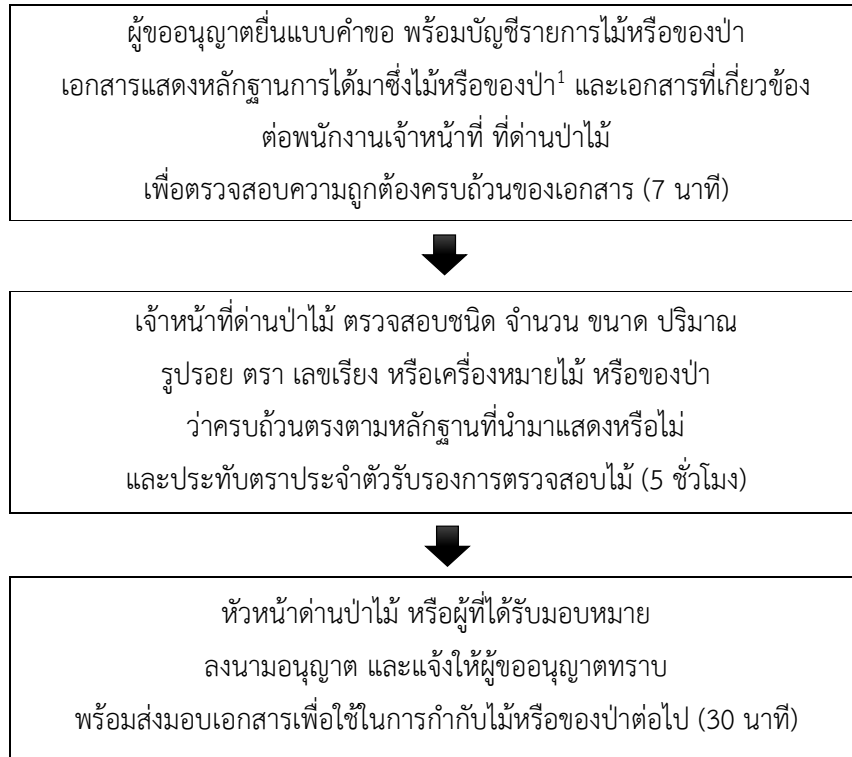
1. ใบอนุญาตค้าของป่าหวงห้าม (แบบ ข.ป. 3) ฉบับละ 20 บาท
2. ใบอนุญาตมิไว้ในครอบครองซึ่งของป่าหวงห้าม (แบบ ข.ป. 4) ฉบับละ 20 บาท
3. ใบคู่มือคนงานหรือผู้รับจ้าง ฉบับละ 1 บาท

ของป่าหวงห้ามและปริมาณที่ให้มีไว้ในครอบครองโดยไม่ต้องขออนุญาต

ลำดับที่	ชื่อของป่าหวงห้าม	ปริมาณที่ให้มีไว้ในครอบครอง
1.	กล้วยไม้ป่าทุกชนิด	20 ต้น
2.	จันทน์แดง จันทน์ผา (<i>Dracaena loureirin</i> Gagnep.)	1 กิโลกรัม
3.	ชันทุกชนิด	30 กิโลกรัม
4.	ชันไม้กฤษณา และกฤษณา	1/2 กิโลกรัม
5.	ชันไม้จันทน์หอม	1 กิโลกรัม
6.	ฝาง จ้าย (<i>Caesalpinia sappan</i> Linn.)	3 กิโลกรัม
7.	ถ่านไม้ทุกชนิด	130 กิโลกรัม
8.	น้ำมันยาง	20 ลิตร
9.	ใบลาน	100 ใบ
10.	เปลือกไม้ และของไม้ต่อไปนี้	
	(1) ก่อ มะกอก กอ ค้อ (<i>Castanopsis</i> spp., <i>Lithocarpus</i> spp. & <i>Quercus</i> spp.)	10 กิโลกรัม
	(2) กัดลิ้น ขี้าย มะเฟืองป่า แก้วสาร ลำไยป่า พญาไก่อเลื้อย (<i>Walsura</i> spp.)	30 กิโลกรัม
	(3) ตะเคียนทอง ตะเคียนใหญ่ เคียน แคน (<i>Hopea</i> spp.)	30 กิโลกรัม
	(4) เคี่ยม (<i>Cotylelobium melanoxydon</i> Pierre syn <i>C. lanceolatum</i> Craib)	30 กิโลกรัม
	(5) บง ยางบง หมี่ ไก่ (<i>Persea</i> spp.)	10 กิโลกรัม
	(6) หมี่เหม็น อีเหม็น (<i>Litsea</i> spp.)	10 กิโลกรัม
	(7) พะยอม ยอม ขะยอม พะยอมดง (<i>Shorea</i> spp.)	30 กิโลกรัม
	(8) มะหาด หาด หาดหนู หาดล้าน (<i>Artocarpus</i> spp.)	30 กิโลกรัม
	(9) สีเสียดเปลือก ทองสุก หนามหิน เลือดนก (<i>Pentace</i> spp.)	10 กิโลกรัม
	(10) อบเชย เทพาโร จวง จวงหอม การบูรต้น ขาดัน ตะไคร้ต้น พลุต้น สมุลแว้ง ฮาง แกง ยังไก่อ เชียด กะเชียด กะดารา มหาปราบ (<i>Cinnamomum</i> spp.)	10 กิโลกรัม
11.	เฟิร์นกระเช้าสีดำ ขายผ้าสีดำ และห่อข้าวสีดำ (<i>Platyserium</i> spp.)	10 ต้น
12.	ยางขนุนนก	10 กิโลกรัม
13.	ยางเยลูดง	10 กิโลกรัม
14.	ยางรัก	10 กิโลกรัม
15.	ยางสน	10 กิโลกรัม
16.	รากเฟิร์นอสมันดา	5 กิโลกรัม
17.	ลำต้นและรากเฟิร์นต้น	5 กิโลกรัม
18.	หวายทุกชนิด	10 กิโลกรัม

การออกใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่

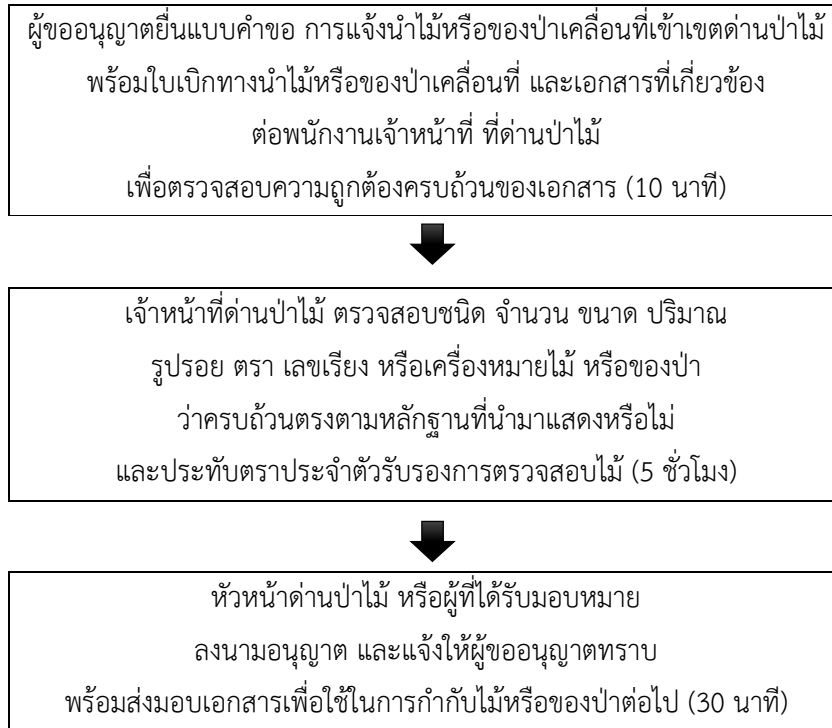
ในกรณีที่ต้องการนำไม้หรือของป่า ออกจากพื้นที่ป่านั้น ต้องขอใบเบิกทางเพื่อนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

¹ หลักฐานแสดงการได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น ใบอนุญาตเข้าทำประโยชน์ในเขตป่าเพื่อการศึกษาวิจัย ใบอนุญาตเก็บของป่าหวงห้าม ใบเสร็จหรือประกาศที่แสดงว่าพื้นที่นั้นอนุญาตให้มีการเก็บหาของป่าหวงห้ามเพื่อการค้า โดยประชาชนในพื้นที่ (กรณีซื้อจากตลาดภายในชุมชน)

การขอนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่เข้าเขตด่านป่าไม้

หากในการเคลื่อนย้ายไม้หรือของป่ามีการเข้าเขตด่านป่าไม้ ต้องทำการแจ้งเจ้าหน้าที่ในเขตด่านป่าไม้ตามขั้นตอน ดังนี้

เอกสารอ้างอิง

- (1) พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484
- (2) พระราชกฤษฎีกา กำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ. 2530
- (3) กฎกระทรวง ฉบับที่ 19 (พ.ศ. 2507) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2485 ว่าด้วยการเก็บหาของป่าหวงห้าม
- (4) กฎกระทรวง ฉบับที่ 21 (พ.ศ. 2517) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ว่าด้วยการอนุญาตการค้าหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งของป่าหวงห้าม
- (5) กฎกระทรวง ฉบับที่ 26 (พ.ศ. 2528) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ว่าด้วยการนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่
- (6) กฎกระทรวง การขออนุญาตและการอนุญาตทำประโยชน์ในเขตป่า พ.ศ. 2558
- (7) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้า หรือมีไว้เพื่อการใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนได้ โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484
- (8) ระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยการนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่
- (9) กลุ่มงานอนุญาตไม้และของป่า กองการอนุญาต กรมป่าไม้. 2551. คู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุญาตไม้และของป่า. 588 หน้า.

พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562

สาระสำคัญ

การศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชุมชน ต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

นักวิจัย

- (1) ตรวจสอบว่าโครงการวิจัย มีความจำเป็นที่ต้องเข้าไปในเขตป่าชุมชน หรือไม่
- (2) หากจำเป็นต้องเข้าเขตป่าชุมชน ให้แจ้งต่อผู้ได้รับมอบหมายภายในหน่วยงานเพื่อดำเนินการขออนุญาตขั้นตอน หากไม่มี ผู้วิจัยสามารถดำเนินการเองได้ โดยต้องได้รับมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจลงนามของหน่วยงาน
- (3) ดำเนินการวิจัยที่ได้รับอนุญาต ตามเงื่อนไข และขั้นตอนที่กำหนด

หน่วยงาน

- (1) ทำการขออนุญาตต่อคณะกรรมการป่าชุมชน ตามที่ได้รับแจ้งจากนักวิจัย หรือมอบอำนาจให้ผู้ได้รับมอบหมาย หรือนักวิจัยเป็นผู้ดำเนินการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้

ที่อยู่ เลขที่ 61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

โทรศัพท์ 0 2561 4292-3

ข้อมูลเพิ่มเติม

	หน้า
● นิยาม	35
● ข้อกำหนดเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยในป่าชุมชน	35
● เอกสารอ้างอิง	35

นิยาม

“ป่าชุมชน” หมายความว่า ป่านอกเขตอนุรักษ์หรือพื้นที่อื่นของรัฐนอกเขตป่าอนุรักษ์ที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชน โดยชุมชนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา ตลอดจนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างสมดุลและยั่งยืน

ข้อกำหนดเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยในป่าชุมชน

การศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชุมชน ต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด¹ โดยในการอนุญาตอาจกำหนดให้มีการแบ่งปันผลประโยชน์จากการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสำรวจนั้นให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยก็ได้

หากในการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสำรวจ มีการนำทรัพยากรธรรมชาติออกจากป่าชุมชน ต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

(1) พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562

¹ มีผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับมอบหมายเป็นประธานกรรมการ

พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

สาระสำคัญ

- (1) การเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืช หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์พืช เพื่อนำมาใช้ในการศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนาปรับปรุงพันธุ์พืช ต้องดำเนินการดังนี้
พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป และพันธุ์พืชป่า

- กรณีมีวัตถุประสงค์ทางการค้า: ขออนุญาตต่อกรมวิชาการเกษตร และทำข้อตกลงการแบ่งปันผลประโยชน์กับกรมวิชาการเกษตร
- กรณีไม่มีวัตถุประสงค์ทางการค้า: แจ้งต่อกรมวิชาการเกษตร

พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น (เฉพาะกรณีมีวัตถุประสงค์ทางการค้า)

ขออนุญาต และทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์กับองค์กรที่เป็นผู้ทรงสิทธิในพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นที่ได้รับการคุ้มครอง ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มเกษตรกร หรือสหกรณ์ที่ได้รับหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืช

- (2) ในกรณีที่มีการพัฒนา ปรับปรุงพันธุ์พืช จนได้พันธุ์พืชใหม่ หน่วยงาน หรือนักปรับปรุงพันธุ์ สามารถขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในพันธุ์พืชใหม่ โดยการยื่นขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ต่อกรมวิชาการเกษตร เพื่อขอเป็นผู้ทรงสิทธิในพันธุ์พืชใหม่นั้นได้

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

นักวิจัย

- (1) นักวิจัยตรวจสอบโครงการวิจัย ว่ามีการใช้พืชในประเภทใด แหล่งที่มาของพืชที่นำมาใช้ และวัตถุประสงค์ของการดำเนินการวิจัย ตรวจสอบลักษณะของงานว่าเข้าข่ายต้องดำเนินการแจ้งหรือขออนุญาต และเจรจาแบ่งปันผลประโยชน์หรือไม่
- (2) แจ้งต่อผู้ได้รับมอบหมายภายในหน่วยงานเพื่อดำเนินการ หากไม่มี ผู้วิจัยสามารถดำเนินการเองได้ โดยต้องได้รับมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจลงนามของหน่วยงาน

หน่วยงาน

- (1) พิจารณาว่าโครงการวิจัยมีความเกี่ยวข้องกับมาตราใด และดำเนินการตามข้อกำหนดนั้น ๆ เช่น ทำการแจ้ง ขออนุญาตพร้อมเจรจาต่อรอง และจัดทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ หรือจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ต่อกรมวิชาการเกษตร ตามที่ได้รับแจ้งจากนักวิจัย หรือมอบอำนาจให้ผู้ได้รับมอบหมาย หรือนักวิจัยเป็นผู้ดำเนินการ

- (3) ในกรณีของการปรับปรุงพันธุ์พืชใหม่ หากต้องการ
ขอรับความคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ ให้ดำเนินการยื่น
ขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ต่อกรมวิชาการเกษตร

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร

ที่อยู่ เลขที่ 50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

โทรศัพท์ 0 2579 6744

โทรสาร 0 2947 7214

E-mail address: pvpo@doa.in.th

Website: <https://www.doa.go.th/pvp/>

ข้อมูลเพิ่มเติม

	หน้า
● นิยาม	38
● รูปแบบความคุ้มครอง	39
● สิ่งที่ต้องดำเนินการเมื่อต้องการนำพืชมาทำการศึกษา ทดลอง และวิจัย.....	39
● แผนผังการตรวจสอบเบื้องต้นเพื่อพิจารณาการดำเนินการตามมาตรา 52 และมาตรา 53.....	40
● ขั้นตอนการขออนุญาตตามมาตรา 52 และการจัดแจ้งตามมาตรา 53.....	41
● เอกสารที่ต้องยื่นเสนอเพื่อขออนุญาตตามมาตรา 52 และการจัดแจ้งตามมาตรา 53.....	42
● การจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่: เงื่อนไข และข้อแตกต่างกับการขึ้นทะเบียนและการรับรองพันธุ์พืช	43
● การจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่: ความคุ้มครอง และค่าใช้จ่าย.....	44
● แผนผังขั้นตอนการจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่.....	45
● เอกสารอ้างอิง	46

นิยาม

“พืช” หมายความว่า สิ่งมีชีวิตในอาณาจักรพืชและให้หมายความรวมถึงเห็ด และสาหร่าย แต่ไม่รวมถึงจุลชีพอื่น

“พันธุ์พืช” หมายความว่า กลุ่มของพืชที่มีพันธุกรรมและลักษณะทางพฤกษศาสตร์เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน มีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่สม่ำเสมอ คงตัว และแตกต่างจากกลุ่มอื่นในพืชชนิดเดียวกัน และให้หมายความรวมถึงต้นพืชที่จะขยายพันธุ์ให้ได้กลุ่มของพืชที่มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น

“พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น” หมายความว่า พันธุ์พืชที่มีอยู่เฉพาะในชุมชนใดชุมชนหนึ่งภายในราชอาณาจักรและไม่เคยจดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชใหม่ ซึ่งได้จดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นตามพระราชบัญญัตินี้

“พันธุ์พืชป่า” หมายความว่า พันธุ์พืชที่มีหรือเคยมีอยู่ในประเทศตามสภาพธรรมชาติและยังมิได้นำมาใช้เพาะปลูกอย่างแพร่หลาย

“พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป” หมายความว่า พันธุ์พืชที่กำเนิดภายในประเทศหรือมีอยู่ในประเทศซึ่งได้มีการใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลาย และให้หมายความรวมถึงพันธุ์พืชที่ไม่ใช่พันธุ์พืชใหม่ พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นหรือพันธุ์พืชป่า

“พันธุ์พืชใหม่” หมายความว่า พันธุ์พืชที่ได้รับการจดทะเบียนให้เป็นพันธุ์พืชใหม่ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

รูปแบบความคุ้มครอง

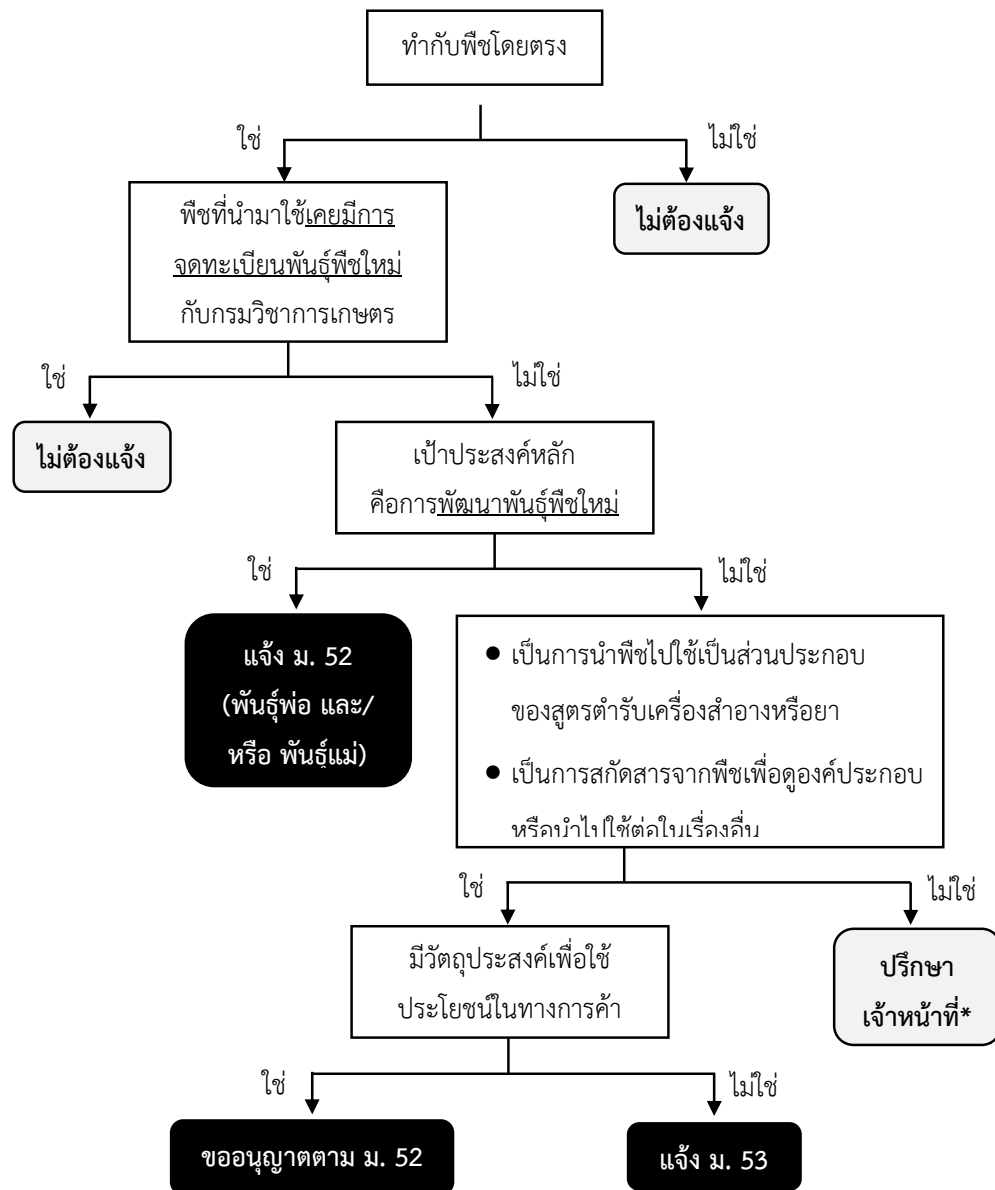
พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองพันธุ์พืช ใน 2 รูปแบบ ได้แก่

- (1) การคุ้มครองเชิงทรัพย์สินทางปัญญา: ให้ความคุ้มครองสิทธิในลักษณะทรัพย์สินทางปัญญาแก่พันธุ์พืชใหม่ ผ่านการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ และพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ผ่านการจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น
- (2) ความคุ้มครองเชิงอนุรักษณ์: ให้ความคุ้มครองพันธุ์พืชป่า และพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป โดยควบคุมการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ ผ่านระบบการจดทะเบียน การขออนุญาต

สรุปสิ่งที่ต้องดำเนินการเมื่อต้องการนำพืชมาทำการศึกษา ทดลอง และวิจัย

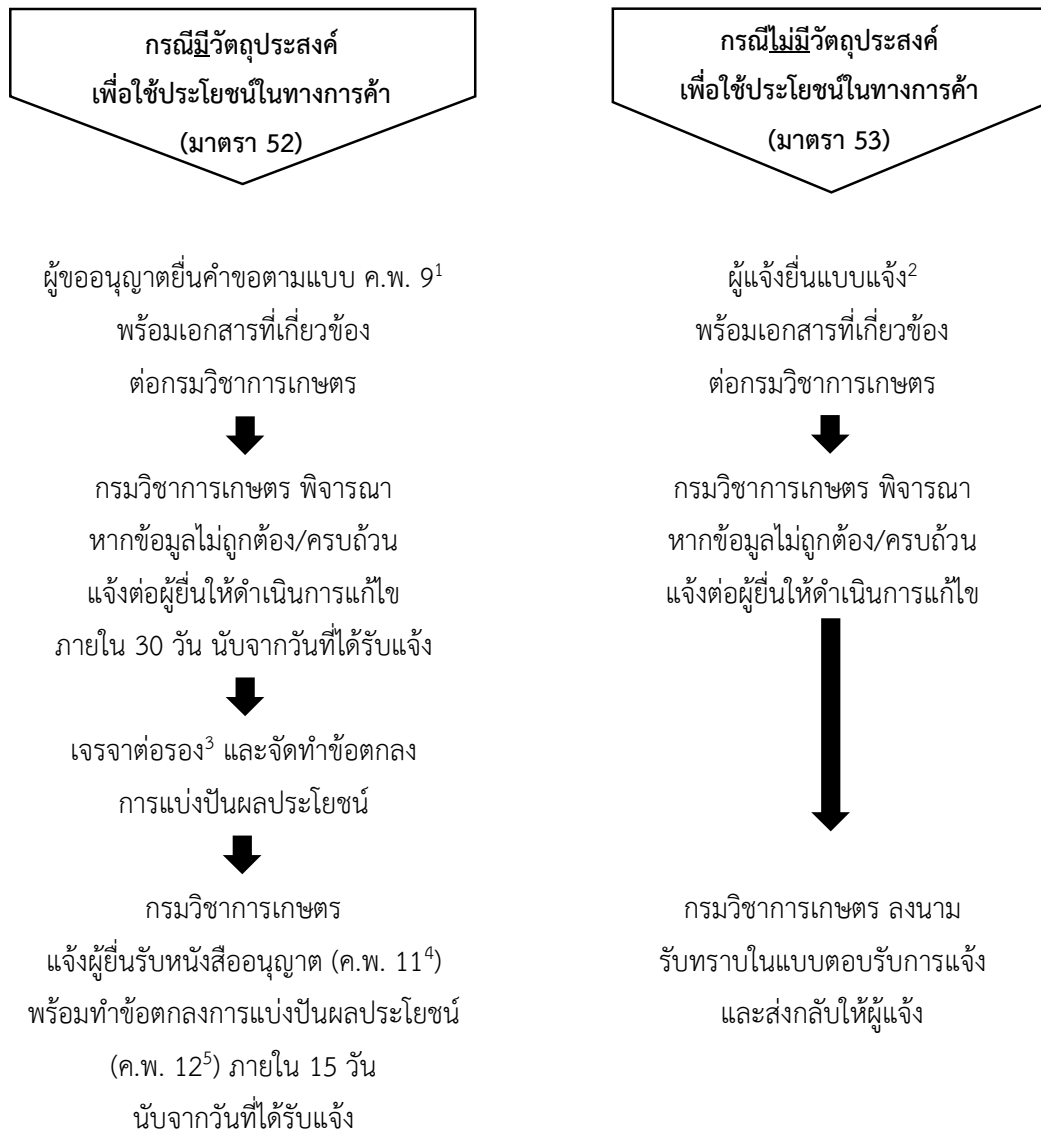
ประเภทของพืชที่นำมาทำวิจัย	วัตถุประสงค์	
	ไม่ใช่เพื่อการค้า	เพื่อการค้า
พันธุ์พืชป่า และพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป	แจ้งต่อ กรมวิชาการเกษตร (มาตรา 53)	ขออนุญาต และทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ กับกรมวิชาการเกษตร (มาตรา 52)
พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น	-	ขออนุญาต และทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ กับผู้ทรงสิทธิในพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มเกษตรกร หรือสหกรณ์ แล้วแต่กรณี เป็นผู้ทำนิติกรรมแทนชุมชน ทั้งนี้ จะต้องได้รับความเห็นชอบ จากคณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืชก่อน (มาตรา 48)
พันธุ์พืชใหม่	-	-

แผนผังการตรวจสอบเบื้องต้นเพื่อพิจารณาการยื่นแจ้งตามมาตรา 52 และมาตรา 53

* ทั้งนี้ หากนักวิจัยมีข้อสงสัยว่าโครงการวิจัยที่จะดำเนินการเข้าข่ายที่ต้องดำเนินการตามมาตรา 52 และมาตรา 53 หรือไม่ ขอให้ประสานเจ้าหน้าที่กลุ่มวิจัยการคุ้มครองพันธุ์พืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร เพื่อช่วยพิจารณาเป็นรายกรณี ผ่านตัวแทนหน่วยงาน

ขั้นตอนการขออนุญาตตามมาตรา 52 และการจัดแจ้งตามมาตรา 53

¹ คำขออนุญาตเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชป่า หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์พืชดังกล่าว เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ศึกษา ทดลองหรือวิจัย เพื่อประโยชน์ในทางการค้า

² แบบแจ้งการเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพืชพื้นเมืองทั่วไป และพันธุ์พืชป่า หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์พืชดังกล่าวเพื่อการศึกษาทดลอง หรือวิจัยที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในทางการค้า ตามมาตรา 53 แห่ง พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

³ ในกรณีที่ไม่สามารถตกลงกันได้ ให้มีคำสั่งไม่อนุญาตพร้อมหนังสือแจ้งให้ผู้ขออนุญาตทราบภายใน 15 วัน

⁴ หนังสืออนุญาตให้เก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชป่า หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์พืชดังกล่าว เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ศึกษา ทดลอง หรือวิจัยเพื่อประโยชน์ในทางการค้า

⁵ ข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้พันธุ์พืช และ/หรือ ส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป และพันธุ์พืชป่า

เอกสารที่ต้องยื่นเสนอเพื่อขออนุญาตตามมาตรา 52 และการจัดแจ้งตามมาตรา 53

- (1) แบบ ค.พ. 9 พร้อมบัญชีแสดงรายการ (ค.พ. 10) หรือแบบแจ้ง โดยกรอกเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับพืช (ชนิด ส่วนที่เก็บ ปริมาณการเก็บ แหล่งที่มาของพืช) และสถานที่ดำเนินการวิจัย ส่วนที่เหลือเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้กรอกข้อมูล
- (2) รายละเอียดโครงการวิจัย ประกอบด้วย
 - ข้อมูลทั่วไป ชื่อโครงการ ชื่อหัวหน้าโครงการ ตำแหน่ง หน่วยงานต้นสังกัด สถานที่ติดต่อ โทรศัพท์ โทรสาร e-mail address
 - ระยะเวลาของโครงการ งบประมาณโครงการ
 - บทคัดย่อ
 - เป้าหมายและผู้ได้รับผลประโยชน์จากผลงานวิจัย
 - วัตถุประสงค์เชิงกิจกรรม
 - ผลกระทบด้านต่าง ๆ ได้แก่ ผลกระทบเชิงเศรษฐศาสตร์/พาณิชย์ ผลกระทบเชิงสังคม/สิ่งแวดล้อม ผลกระทบเชิงวิชาการ/วิทยาศาสตร์
 - ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
 - ที่มาของโครงการ/ผลงานที่มีมาก่อน
 - แผนงานวิจัย ได้แก่ การศึกษาเบื้องต้น ที่มาของตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย สถานที่เก็บรักษาพันธุ์พืช สถานที่ทำการวิจัย เป้าหมายทางเทคโนโลยีที่คาดว่าจะได้รับ ผลงานในแต่ละช่วงเวลา

การจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่

เงื่อนไข

- (1) ต้องเป็นชนิดพืช (species) ตามประกาศฯ⁶ หากพืชที่ต้องการยื่นขอจดทะเบียนไม่อยู่ในรายการ สามารถแจ้งขอเพิ่มเติมได้
- (2) เป็นพันธุ์พืชที่ไม่มีการนำส่วนขยายพันธุ์มาใช้ประโยชน์ ทั้งในหรือนอกราชอาณาจักร เกินกว่า 1 ปี ก่อนวันยื่นขอจดทะเบียน
- (3) มีความแตกต่างจากพันธุ์พืชอื่นที่ปรากฏอยู่ในวันที่ยื่นขอจดทะเบียน โดยความแตกต่างนั้นเกี่ยวข้องกับลักษณะที่เป็นประโยชน์
- (4) ต้องมีข้อมูลแหล่งที่มาของพันธุ์พืชที่นำมาใช้เป็นพันธุ์พ่อแม่ หรือพันธุ์ตั้งต้นในการปรับปรุงพันธุ์ กรณีที่พันธุ์ตั้งต้น (ทั้งพันธุ์พ่อแม่และพันธุ์แม่) ไม่ได้เป็นพันธุ์พืชที่เคยได้รับการจดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชใหม่ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 นักปรับปรุงพันธุ์/ องค์กรจะต้องเจรจาข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์กับกรมวิชาการเกษตร หรือกับผู้ทรงสิทธิในพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น แล้วแต่กรณี
- (5) กรณีเป็นพันธุ์พืชใหม่ที่ได้จากการตัดต่อสารพันธุกรรม ต้องผ่านการประเมินผลกระทบทางด้านความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ หรือสวัสดิภาพของประชาชน

ข้อแตกต่างระหว่างการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ การขึ้นทะเบียนพันธุ์พืช และการรับรองพันธุ์พืช

	การจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่	การขึ้นทะเบียนพันธุ์พืช	การรับรองพันธุ์พืช
กฎหมาย	พ.ร.บ. คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542	พ.ร.บ. พันธุ์พืช พ.ศ. 2518	พ.ร.บ. พันธุ์พืช พ.ศ. 2518
วัตถุประสงค์	เพื่อการคุ้มครอง ทรัพย์สินทางปัญญา ในพันธุ์พืชใหม่	เพื่อแจ้งข้อมูล ลักษณะพันธุ์พืชที่ปลูก ให้สาธารณะทราบ	เพื่อรับรอง ลักษณะดีเด่น ทางการเกษตร
การให้สิทธิ แก่เจ้าของพันธุ์พืช หรือสิทธิคุ้มครอง พันธุ์พืช	✓	×	×

⁶ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดชนิดพืชเป็นพันธุ์พืชใหม่ที่จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ปัจจุบันมี 93 รายการ (ณ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563)

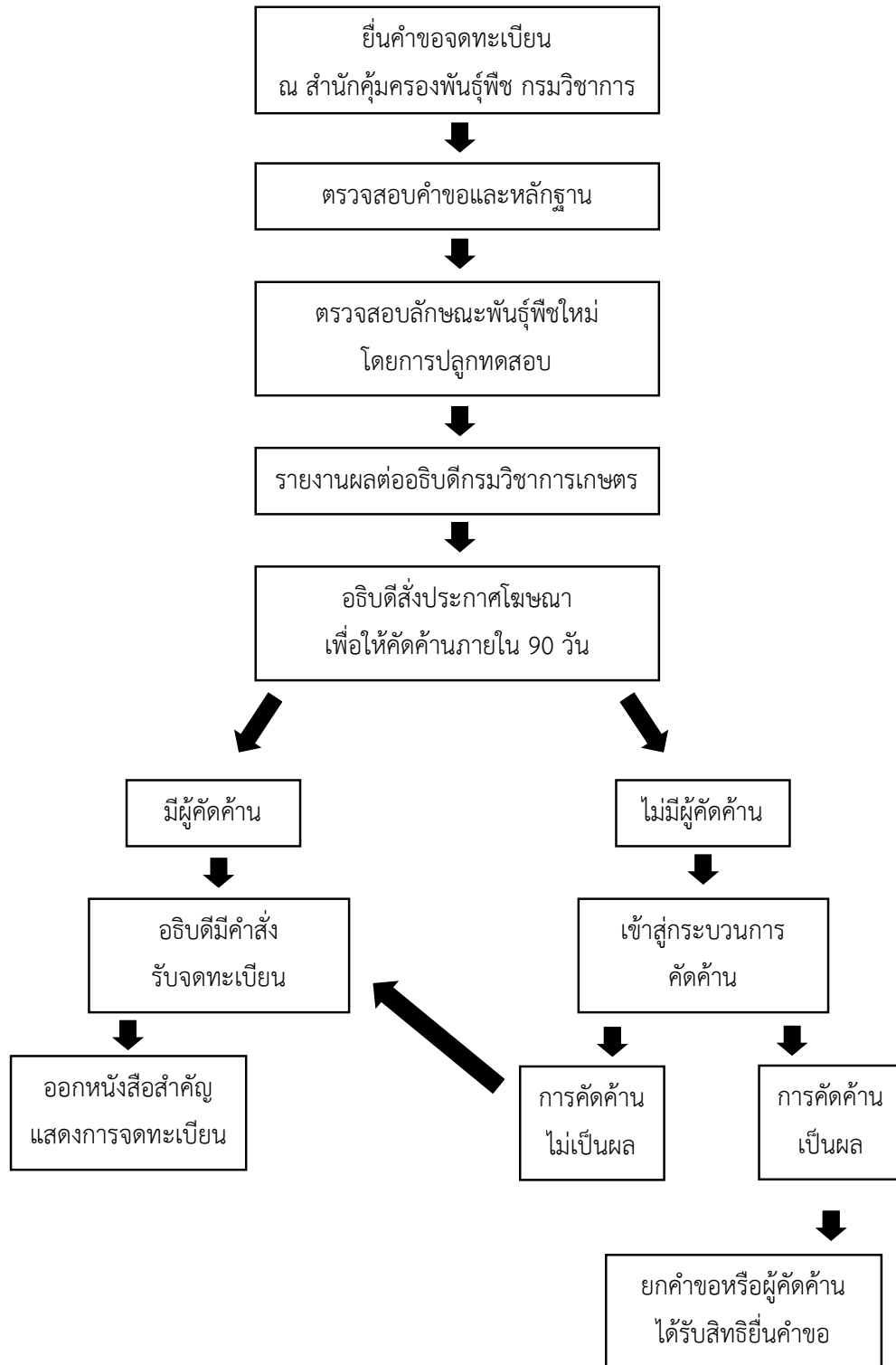
ความคุ้มครอง

- สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในส่วนขยายพันธุ์ของพันธุ์พืชใหม่ เช่น ผลิต ขายหรือจำหน่าย นำเข้า และส่งออก
- ข้อยกเว้น
 - การกระทำใด ๆ ที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นส่วนขยายพันธุ์
 - การกระทำเกี่ยวกับพันธุ์พืช ซึ่งกระทำโดยสุจริต
 - การเพาะปลูกหรือขยายพันธุ์โดยเกษตรกร ด้วยการใช้ส่วนขยายพันธุ์ที่ตนเองเป็นผู้ผลิต แต่ในกรณีที่รัฐมนตรีฯ ประกาศให้พันธุ์พืชใหม่นั้นเป็นพันธุ์พืชที่ควรส่งเสริมการปรับปรุงพันธุ์ ให้เกษตรกรสามารถเพาะปลูกหรือขยายพันธุ์ได้ไม่เกิน 3 เท่าของปริมาณที่ได้มา
 - การกระทำเกี่ยวกับพันธุ์พืช โดยไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า
 - การศึกษา ค้นคว้า ทดลอง หรือวิจัยเพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาพันธุ์พืช
 - การขายหรือจำหน่ายด้วยประการใด นำเข้า หรือส่งออกนอกราชอาณาจักร หรือมีไว้เพื่อทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังกล่าว ซึ่งส่วนขยายพันธุ์ของพันธุ์พืชใหม่ ซึ่งถูกนำออกจำหน่ายโดยผู้ทรงสิทธิหรือด้วยความยินยอมของผู้ทรงสิทธิ
- ระยะเวลาในการคุ้มครอง
 - 12 ปี สำหรับพืชที่ให้ผลผลิตหลังปลูกไม่เกิน 2 ปี
 - 17 ปี สำหรับพืชที่ให้ผลผลิตหลังปลูกเกินกว่า 2 ปี
 - 27 ปี สำหรับพืชที่ใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้ และให้ผลผลิตหลังปลูกเกินกว่า 2 ปี

ค่าใช้จ่าย

- ค่าธรรมเนียมรายปี ปีละ 1,000 บาท
- ชำระภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ และของทุก ๆ ปีถัดไป

แผนผังขั้นตอนการจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่

ที่มา: คู่มือและคำแนะนำ การจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 การออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียนและพันธุ์พืชรับรอง ตาม พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- (1) พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542
- (2) กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการขอจดทะเบียน การพิจารณาคำขอจดทะเบียน การประกาศโฆษณาคำขอจดทะเบียน และแบบหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ พ.ศ. 2546
- (3) กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาตเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปหรือพันธุ์พืชป่า เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ทดลอง หรือวิจัยเพื่อประโยชน์ในทางการค้า และการทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ พ.ศ. 2553
- (4) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดชนิดพืชเป็นพันธุ์พืชใหม่ที่จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542
- (5) ระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืช ว่าด้วยการศึกษา ทดลอง หรือวิจัย พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่า ที่มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในทางการค้า พ.ศ. 2547
- (6) สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร. การคุ้มครองพันธุ์พืชทั่วไปและพันธุ์พืชป่า ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 มาตรา 52 และมาตรา 53
- (7) สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร. 2563. คู่มือและคำแนะนำ การจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และการออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียนและพันธุ์พืชรับรอง ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. 45 หน้า.

พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

สาระสำคัญ

- (1) การนำเข้าสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช เพื่อการศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนา ต้องได้รับอนุญาตจากกรมวิชาการเกษตร และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ประกาศกำหนด
- (2) การนำเข้าสิ่งกักัด และ/หรือสิ่งไม่ต้องห้าม ต้องแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ประกาศกำหนด
- (3) การส่งออกพืชควบคุม และพืชควบคุมเฉพาะ ต้องและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ประกาศกำหนด

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

นักวิจัย

- (1) ตรวจสอบสิ่งที่ต้องการนำเข้า ว่าจัดเป็นสิ่งต้องห้าม สิ่งกักัด หรือสิ่งไม่ต้องห้าม/ ในกรณีการส่งออก ว่าเป็นพืชควบคุม หรือพืชควบคุมเฉพาะ
- (2) หากสิ่งที่ต้องการนำเข้าเป็นสิ่งต้องห้าม ให้แจ้งต่อผู้ได้รับมอบหมายภายในหน่วยงานเพื่อดำเนินการขออนุญาต หากเป็นสิ่งกักัดหรือสิ่งไม่ต้องห้ามให้แจ้งนำเข้าตามขั้นตอน/ ในกรณีการส่งออก หากเป็นพืชควบคุม หรือพืชควบคุมเฉพาะ ให้ขอใบรับรองสุขอนามัย หรือตรวจสอบตามที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด หากไม่มีผู้วิจัยสามารถดำเนินการเองได้ โดยต้องได้รับมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจลงนามของหน่วยงาน
- (3) ทำการนำเข้าตามช่องทาง (ด่าน) ที่ได้รับอนุญาตตามขั้นตอนที่กำหนด

หน่วยงาน

- (1) ทำการขออนุญาตนำเข้า ต่อกรมวิชาการเกษตร หรือแจ้งการนำเข้า หรือขอใบรับรองสุขอนามัย หรือขอรับการตรวจสอบสำหรับการส่งออกตามที่ได้รับแจ้งจากนักวิจัย หรือมอบอำนาจให้ผู้ได้รับมอบหมาย หรือนักวิจัยเป็นผู้ดำเนินการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร

ที่อยู่ เลขที่ 50 ตึกก่านชลวิจารณ์ ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

โทรศัพท์ 0 2940 6573

E-mail address: ard@doa.in.th

Website: <https://www.doa.go.th/ard/>

ข้อมูลเพิ่มเติม

	หน้า
● นิยาม	48
● แนวทางการนำเข้าสิ่งต้องห้าม สิ่งกีดขวาง และสิ่งไม่ต้องห้าม	49
● ขั้นตอนการขออนุญาตนำเข้าสิ่งต้องห้ามเพื่อการทดลองหรือวิจัย	50
● ขั้นตอนการนำเข้าสิ่งต้องห้ามเพื่อการทดลองหรือวิจัย	51
● ขั้นตอนการขออนุญาตนำเข้าพืชดัดแปลงพันธุกรรม	52
● การพิจารณาด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ	53
● ขั้นตอนการศึกษาทดลองพืชดัดแปลงพันธุกรรม	54
● แนวทางการทดลองเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชดัดแปลงพันธุกรรม	55
● ขั้นตอนการนำเข้าสิ่งกีดขวาง และสิ่งไม่ต้องห้าม	56
● การส่งออกพืชควบคุม	57
● การส่งออกพืชควบคุมเฉพาะ	58
● เอกสารอ้างอิง	59

นิยาม

“พืช” หมายความว่า พันธุ์พืชทุกชนิดทั้งพืชบก พืชน้ำ และพืชประเภทอื่น รวมทั้งส่วนหนึ่งส่วนใดของพืช เช่น ต้น ตา ตอ แขนง หน่อ กิ่ง ใบ ราก เหง้า หัว ดอก ผล เมล็ด เชื้อและสปอร์ของเห็ด ไม่ว่าที่ยังทำพันธุ์ได้หรือตายแล้ว และให้หมายรวมถึง ตัวห้ำ ตัวเบียน ตัวไหม ไข่ไหม รังไหม ผีเสื้อ และจุลินทรีย์ด้วย

“ศัตรูพืช” หมายความว่า สิ่งซึ่งเป็นอันตรายแก่พืช เช่น เชื้อโรคพืช แมลง สัตว์ หรือพืชที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่พืช

“พาหะ” หมายความว่า เครื่องปลูก ดิน ทราย ภาชนะ หรือสิ่งอื่นที่ใช้ห่อหุ้มมาพร้อมกับพืช ปุ๋ยอินทรีย์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจจะเป็นสื่อนำศัตรูพืช

แนวทางการนำเข้าสิ่งต้องห้าม สิ่งกักต และสิ่งไม่ต้องห้าม

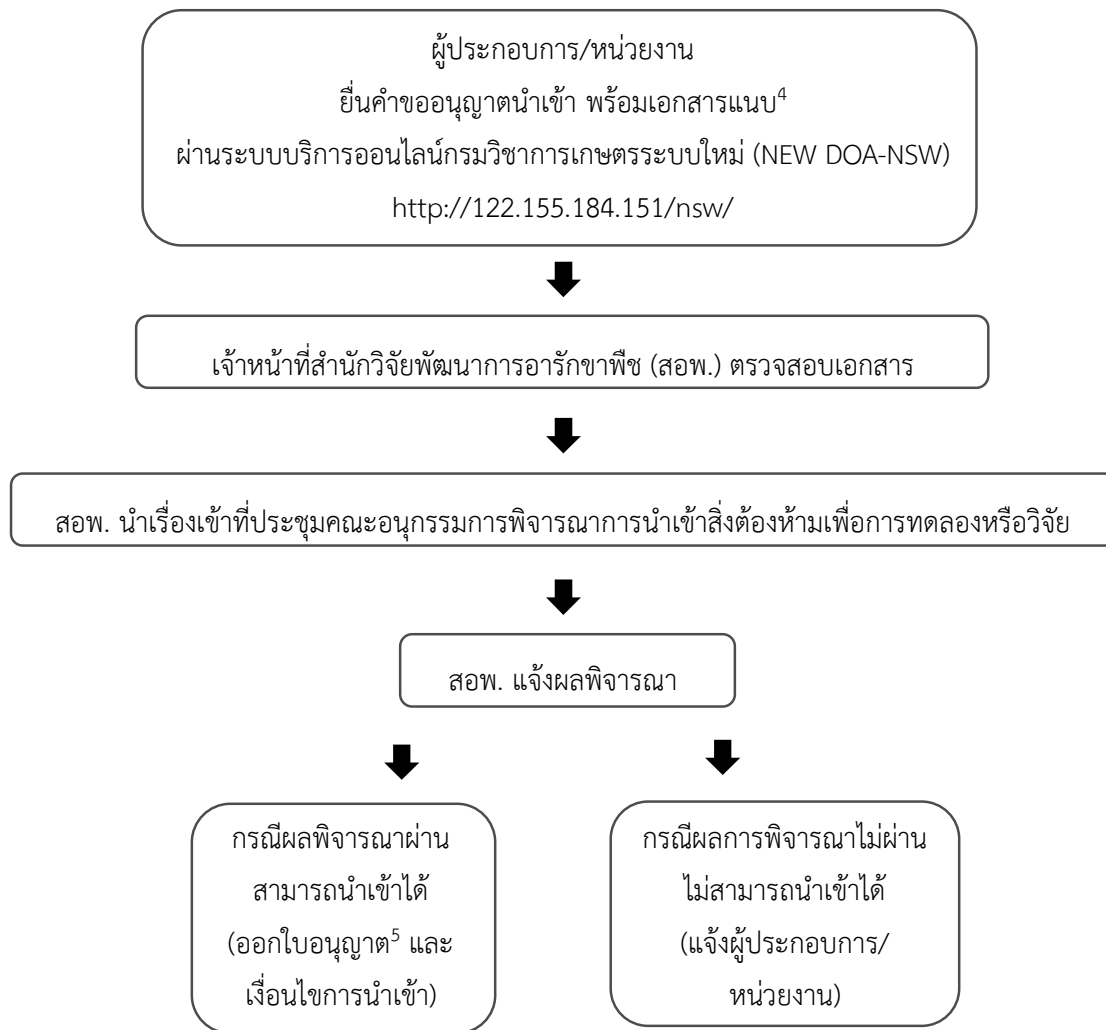
	สิ่งต้องห้าม ¹	สิ่งกักต ⁶¹	สิ่งไม่ต้องห้าม
หมายความว่า	พืช ศัตรูพืช และพาหะ ที่รัฐมนตรีประกาศ ให้เป็นสิ่งต้องห้าม	พืช ศัตรูพืช และพาหะ ที่รัฐมนตรีประกาศ ให้เป็นสิ่งกักต	พืชอย่างอื่น ที่ไม่เป็นสิ่งต้องห้าม หรือสิ่งกักต
การขอ อนุญาต	ต้องขออนุญาต	ไม่ต้องขออนุญาต (แจ้งเจ้าหน้าที่เมื่อนำเข้า)	
ช่องทาง การนำเข้า เพื่อการวิจัย	ด่านตรวจพืชท่าเรือกรุงเทพ, ด่านตรวจพืชท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และด่านตรวจพืชไปรษณีย์กรุงเทพ	ด่านตรวจพืช	
อื่น ๆ	ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยพืช ²		● ต้องมีใบรับรอง สุขอนามัยพืช ● ต้องมีเอกสาร รับรองว่าไม่ใช่ พืชตัดแต่งสาร พันธุกรรม (non GMOs)³

¹ สามารถตรวจสอบรายการสิ่งต้องห้าม และสิ่งกักตได้จากประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทางเว็บไซต์
https://www.doa.go.th/ard/?page_id=187

² หนังสือสำคัญที่ออกโดยหน่วยงานผู้มีอำนาจของประเทศที่ส่งออกซึ่งพืช เชื้อพันธุ์ หรือพาหะ เพื่อรับรองว่าพืช เชื้อพันธุ์พืช หรือพาหะที่ส่งออก
ปลอดจากศัตรูพืชตามข้อกำหนดของประเทศผู้นำเข้า

³ เฉพาะกรณีนำเข้าส่วนขยายพันธุ์พืช เช่น ต้นกล้า กิ่ง ท่อนพันธุ์ เมล็ดพันธุ์

ขั้นตอนการขออนุญาตนำเข้าสิ่งต้องห้ามเพื่อการทดลองหรือวิจัย

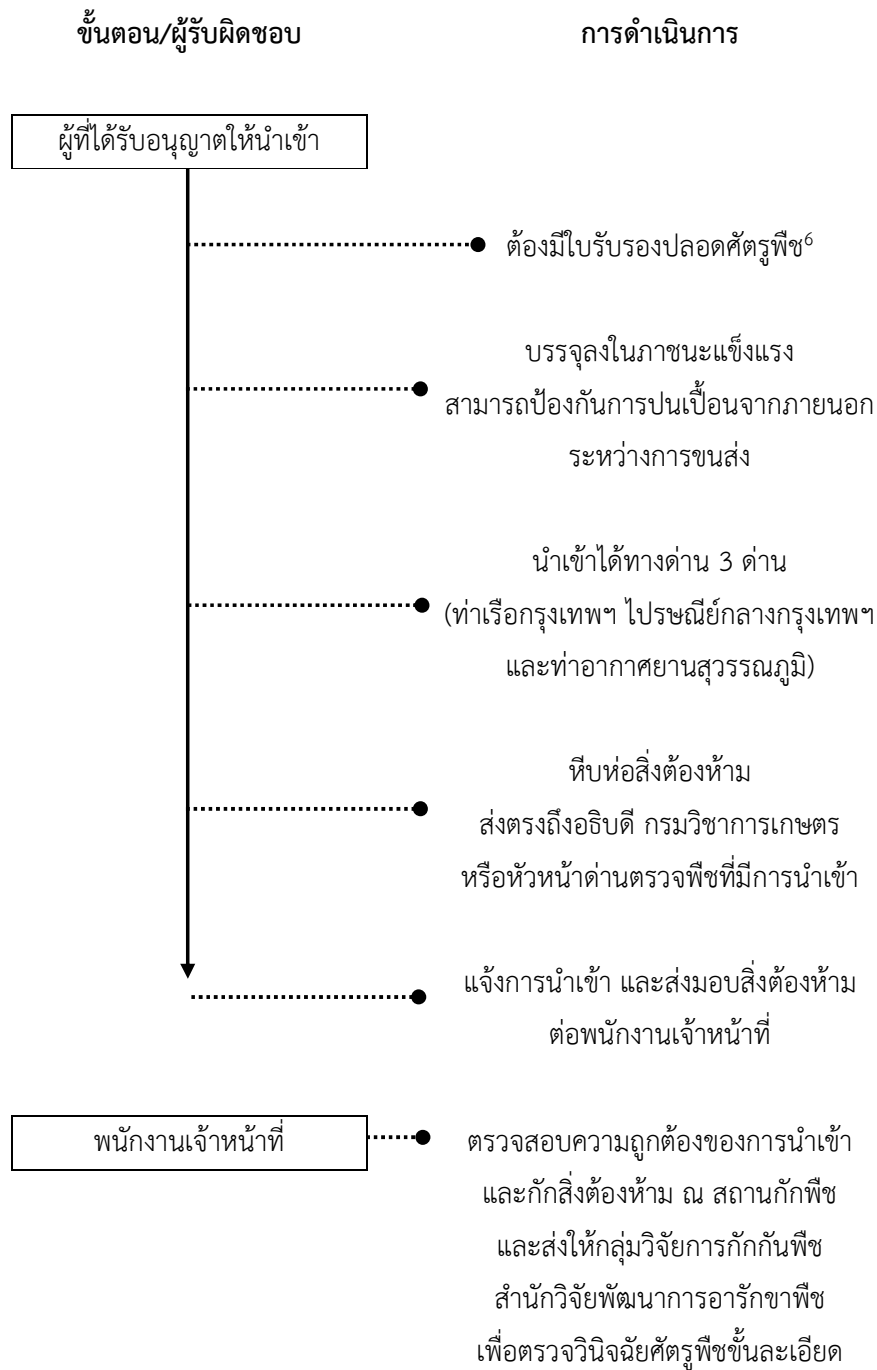

⁴ 1) คำขออนุญาตนำเข้าสิ่งต้องห้ามเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อการทดลองหรือการวิจัย ตามพระราชบัญญัติ กักพืช พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ก.1)

2) รายละเอียดโครงการวิจัย ประกอบด้วย ชื่อการทดลอง ชื่อและตำแหน่งผู้รับผิดชอบ/ผู้ดำเนินการ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์การทดลองหรือวิจัย วิธีดำเนินงาน ผลที่คาดว่าจะได้รับ ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองหรือวิจัย สถานที่ดำเนินการทดลองหรือวิจัย และแผนการปฏิบัติงาน

⁵ ใบอนุญาตนำเข้าสิ่งต้องห้ามเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อการทดลองหรือวิจัยตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ก.1-1) มีอายุ 6 เดือนนับจากวันที่ออก และใช้ได้ 1 ครั้ง

ขั้นตอนการนำเข้าสิ่งต้องห้ามเพื่อการทดลองหรือวิจัย

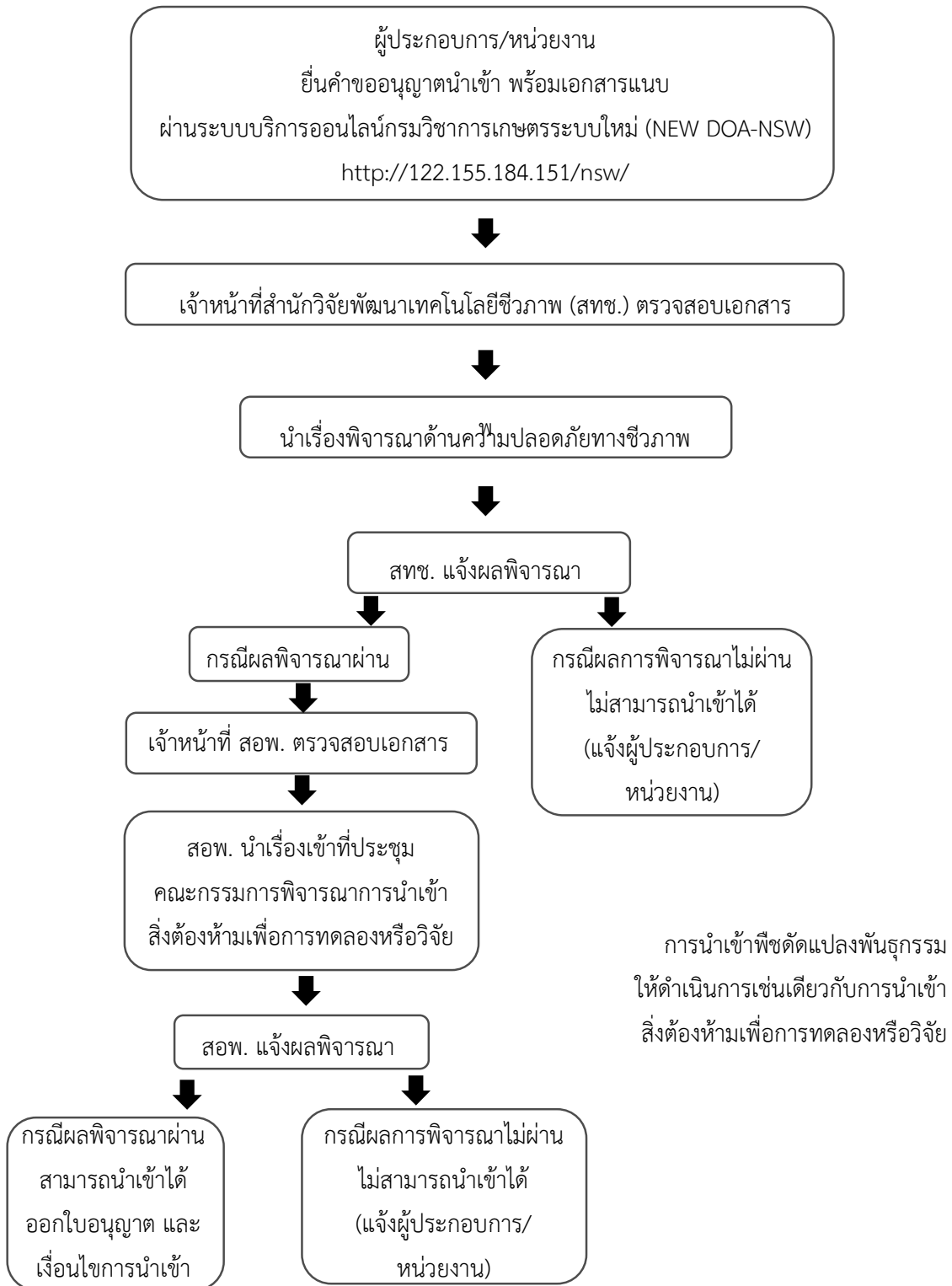

เมื่อผู้วิจัยดำเนินการทดลองหรือวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว ต้องแจ้งให้อธิบดีทราบ และทำลายสิ่งต้องห้าม หรือผลิตผลที่ได้จากสิ่งต้องห้ามนั้นภายใต้การควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือจัดการตามที่เห็นสมควรตามที่อธิบดีเห็นชอบ

⁶ (1) กรณีสิ่งต้องห้ามเป็นพืชหรือพาหะ: ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช การกำจัดศัตรูพืช หรือระบุรายละเอียดของศัตรูพืชที่จะพืงมีได้ตามชนิดของศัตรูพืช ตามเงื่อนไขที่กำหนด

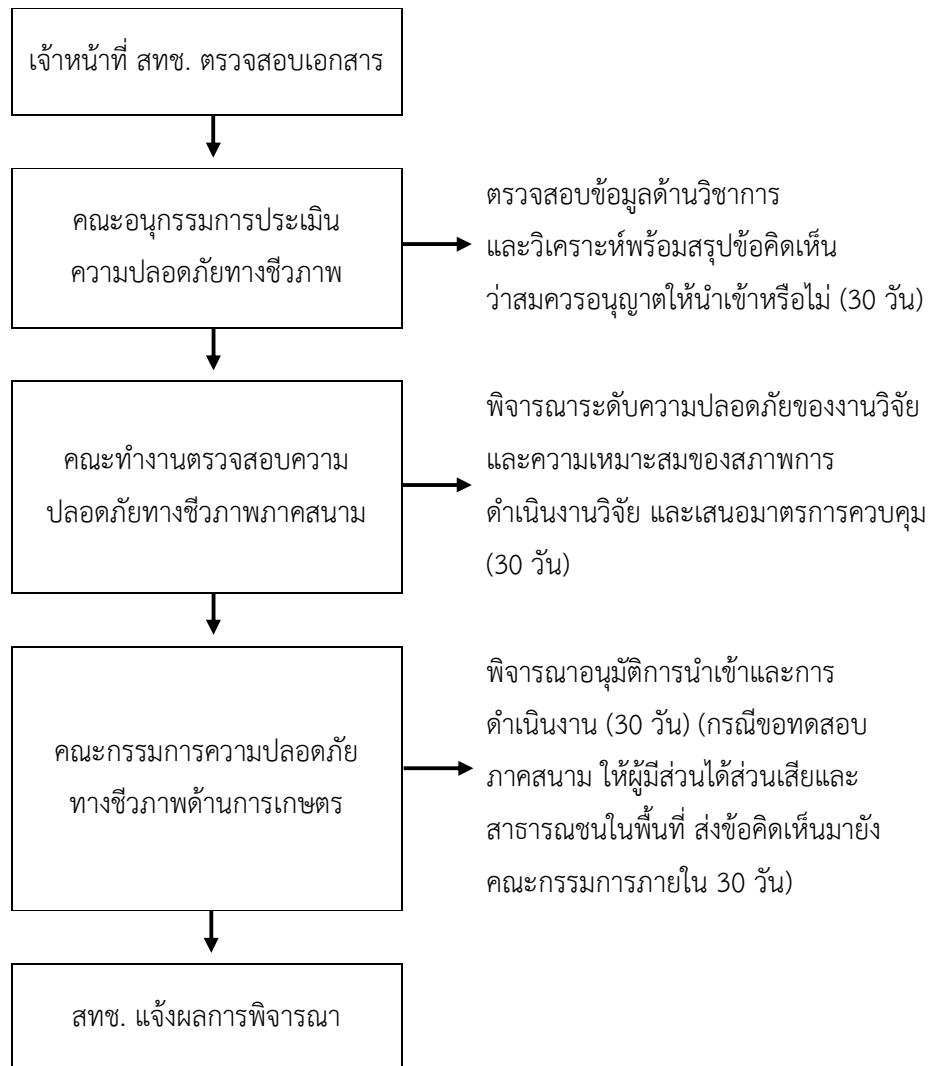
(2) กรณีสิ่งต้องห้ามเป็นศัตรูพืช: ระบุว่าศัตรูพืชชนิดเดียวกับที่ขออนุญาตนำเข้า

ขั้นตอนการขออนุญาตนำเข้าพืชตัดแปลงพันธุกรรม⁷

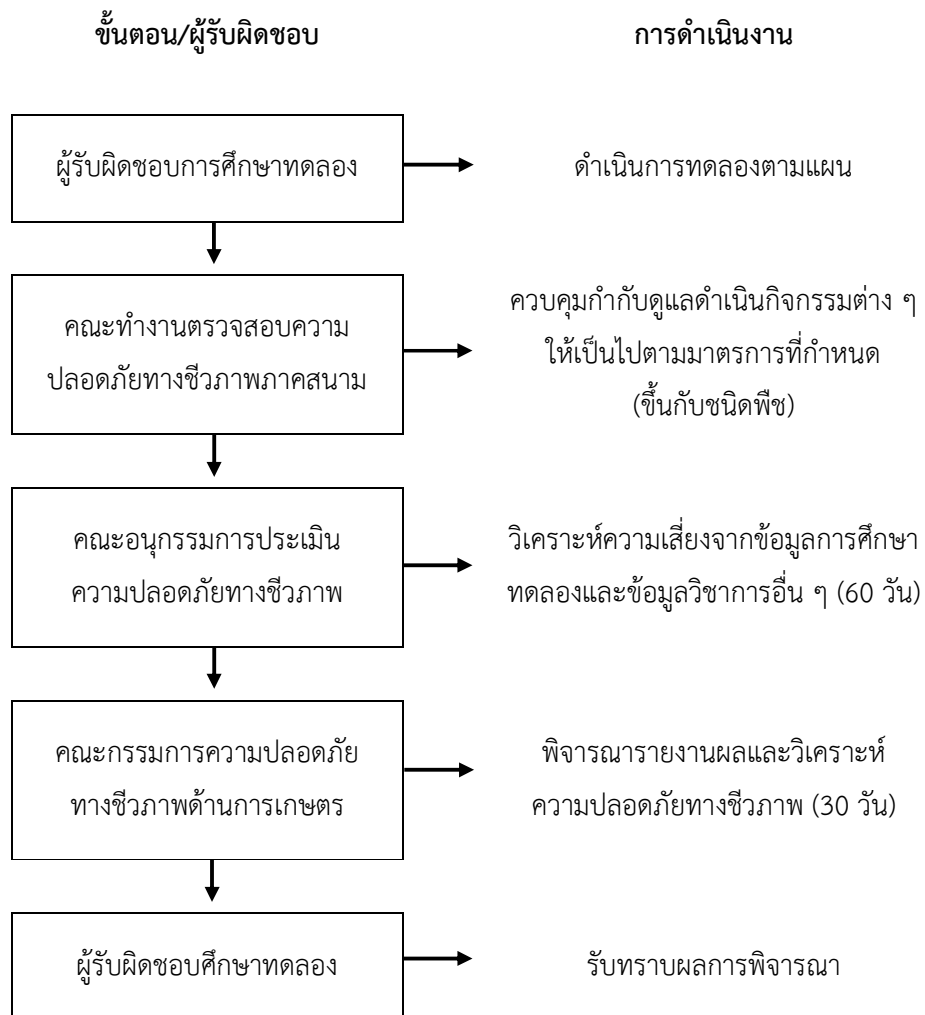

⁷ พืชตัดแปลงพันธุกรรมที่เป็นสิ่งต้องห้าม ได้แก่ พืชตัดแปลงพันธุกรรมตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น และเงื่อนไข ตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2553

การพิจารณาด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ

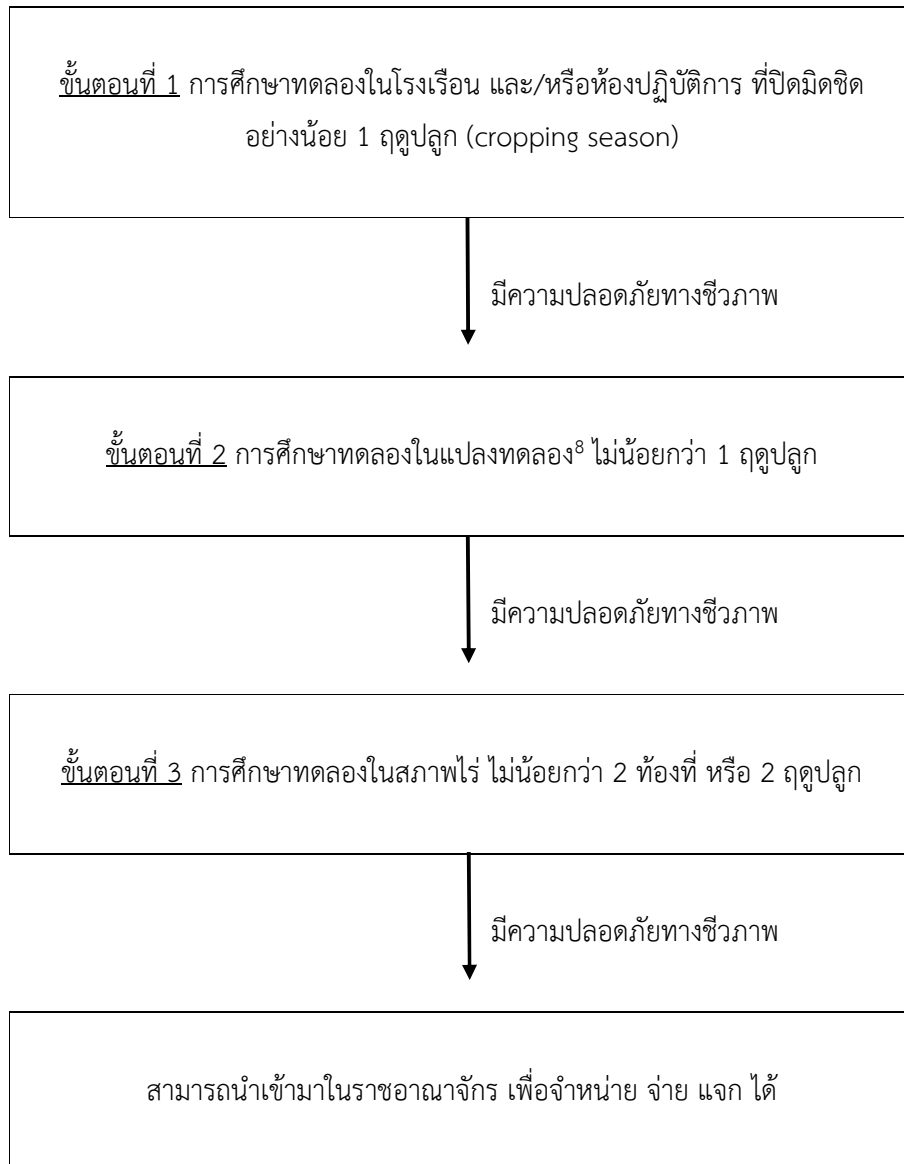
ขั้นตอนการศึกษาทดลองพืชตัดแปลงพันธุกรรม

หมายเหตุ ระยะเวลาดำเนินการไม่รวมเวลาที่ผู้ดำเนินการทดลองเตรียมเอกสารข้อมูลเพิ่มเติม

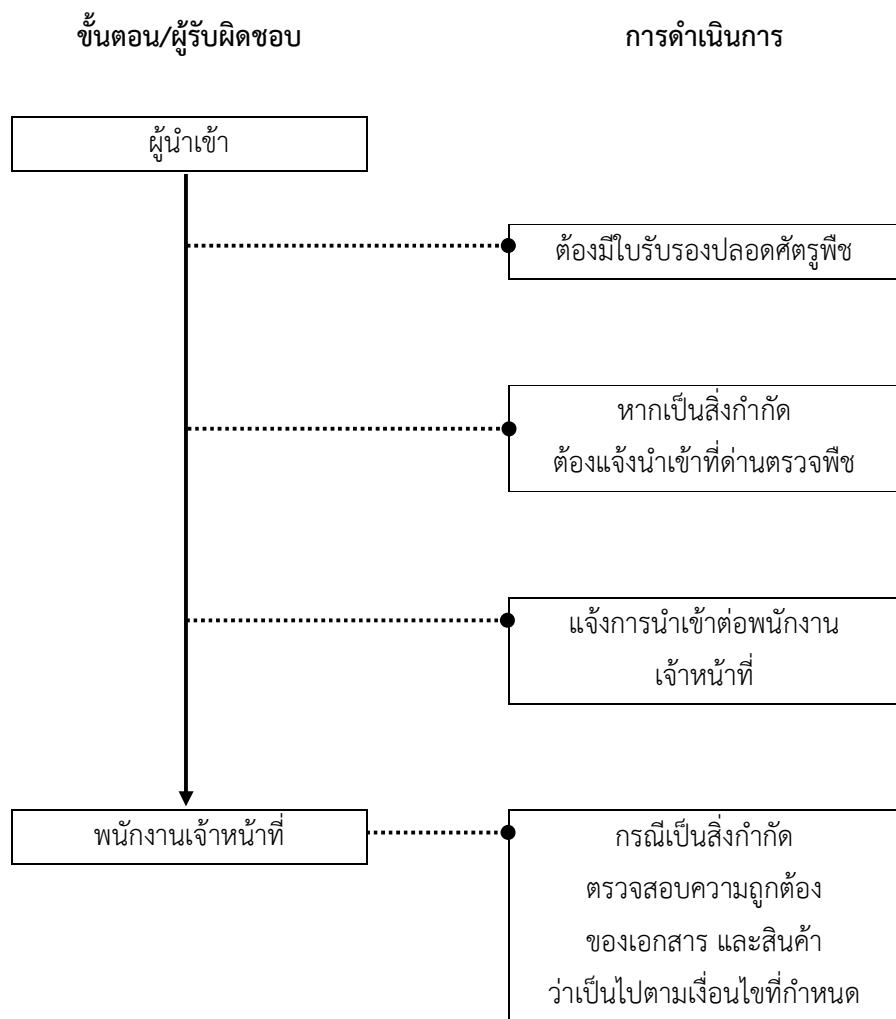
แนวทางการทดลองเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชดัดแปลงพันธุกรรม

การศึกษาทดลองเพื่อตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชดัดแปลงพันธุกรรม ต่อทรัพยากรชีวภาพ มนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

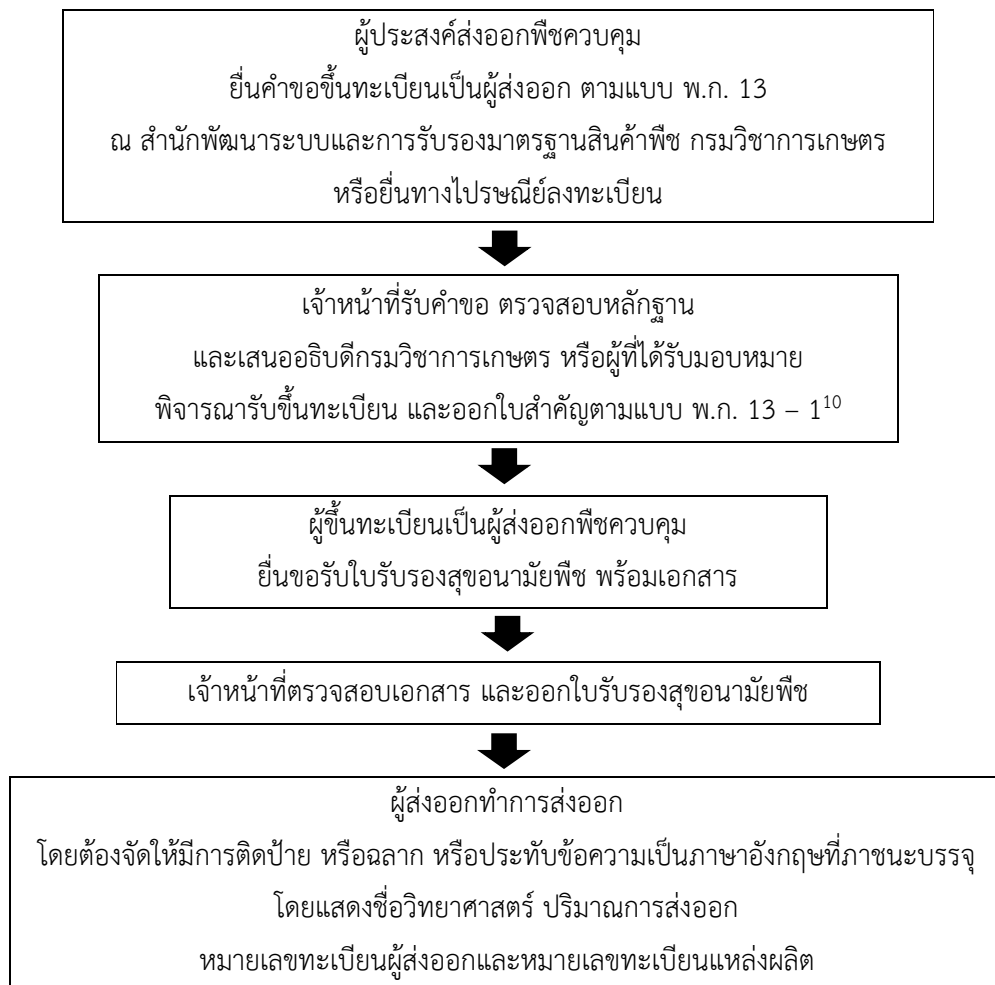

⁸ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2550 กำหนดให้การทดสอบพืชดัดแปลงพันธุกรรมในระดับภาคสนาม สามารถดำเนินการได้ในแปลงทดลองของราชการ โดยมีการระบุพื้นที่และชนิดของพืช และมีมาตรการควบคุมอย่างเข้มงวด รวมทั้งจัดให้มีกระบวนการรับฟังความเห็นของประชาชน และผู้มีส่วนได้เสีย ก่อน

ขั้นตอนการนำเข้าสิ่งกักัด และสิ่งไม่ต้องห้าม

การส่งออกพืชควบคุม⁹

เอกสารประกอบการขอใบรับรองสุขอนามัยพืช ได้แก่

- (1) สำเนาใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนเป็นผู้ส่งออกพืชควบคุม ยกเว้นการนำติดตัวออกไปเพื่อใช้เฉพาะตัว หรือเป็นตัวอย่าง
- (2) สำเนาใบสำคัญแสดงการขึ้นทะเบียนแหล่งผลิตพืชควบคุม หรือหลักฐานแสดงการได้มาซึ่งพืชควบคุมจาก แหล่งผลิตพืชที่ได้รับการขึ้นทะเบียน
- (3) ผลการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชจากห้องปฏิบัติการของกรมวิชาการเกษตร ตามเงื่อนไขของสหภาพยุโรป
- (4) ใบรายงานการกำจัดศัตรูพืช

⁹ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชเป็นพืชควบคุม พ.ศ. 2552

¹⁰ ใบสำคัญมีอายุ 3 ปี นับแต่วันออก

การส่งออกพืชควบคุมเฉพาะ¹¹

การส่งออกพืชควบคุมเฉพาะไปยังประเทศตามท้ายประกาศ ต้องผ่านการตรวจสอบเชื้อจุลินทรีย์ หรือ สิ่งอื่นใดที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด โดยชนิดของ เชื้อจุลินทรีย์ หรือสิ่งอื่นใดที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ที่จะตรวจสอบ ให้เป็นไปตามท้ายประกาศ

¹¹ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชเป็นพืชควบคุมเฉพาะ พ.ศ. 2556, (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559

เอกสารอ้างอิง

- (1) พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551
- (2) กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2507) ออกตามความในพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507
- (3) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น และเงื่อนไข ตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2553
- (4) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชเป็นพืชควบคุม พ.ศ. 2552
- (5) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชเป็นพืชควบคุมเฉพาะ พ.ศ. 2556
- (6) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชเป็นพืชควบคุมเฉพาะ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558
- (7) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชเป็นพืชควบคุมเฉพาะ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559
- (8) ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการนำเข้าหรือนำผ่านซึ่งสิ่งต้องห้าม สิ่งกักัด และสิ่งไม่ต้องห้าม พ.ศ. 2551
- (9) ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ส่งออกพืชควบคุม พ.ศ. 2552
- (10) ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอและออกใบรับรองสุขอนามัยพืช สำหรับการส่งออกพืชควบคุมไปยังสหภาพยุโรป พ.ศ. 2552
- (11) ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการนำเข้า นำผ่านหรือนำเข้าเพื่อการส่งต่อซึ่งสิ่งต้องห้าม สิ่งกักัด และสิ่งไม่ต้องห้าม ตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2559
- (12) คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตร. กรมวิชาการเกษตร. คู่มือการขออนุญาตนำเข้า และศึกษาทดลองพืชตัดแปลงพันธุกรรม.
- (13) เอกสารและขั้นตอนประกอบการยื่นขอใบอนุญาตนำเข้า/นำผ่านสิ่งต้องห้าม

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518

สาระสำคัญ

การนำเข้า และการส่งออก พืชและซากของพืชอนุรักษ์ และการส่งออกพืชสงวน ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช เพื่อการศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนา ต้องได้รับอนุญาตจากกรมวิชาการเกษตร และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ประกาศกำหนด

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

นักวิจัย

- (1) ตรวจสอบสิ่งที่ต้องการนำเข้า หรือส่งออก ว่าจัดเป็น พืชอนุรักษ์ หรือพืชสงวนหรือไม่
- (2) หากเป็นพืชอนุรักษ์ หรือพืชสงวน ให้แจ้งต่อผู้ได้รับมอบหมายภายในหน่วยงานเพื่อดำเนินการขออนุญาตตามขั้นตอน หากไม่มี ผู้วิจัยสามารถดำเนินการเองได้ โดยต้องได้รับมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจลงนามของหน่วยงาน
- (3) ทำการนำเข้าตามขั้นตอนที่กำหนด

หน่วยงาน

- (1) ทำการขออนุญาตต่อกรมวิชาการเกษตร ตามที่ได้รับแจ้งจากนักวิจัย หรือมอบอำนาจให้ผู้ได้รับมอบหมาย หรือนักวิจัยเป็นผู้ดำเนินการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร

ที่อยู่ เลขที่ 50 ตึกก่านชลวิจารณ์ ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

โทรศัพท์ 0 2940 5687

E-mail address: citesflora@gmail.com; pvpo@doa.in.th

Website: <https://www.doa.go.th/pvp/>

ข้อมูลเพิ่มเติม

	หน้า
● พืชสงวน และพืชอนุรักษ์.....	61
● การขออนุญาตนำเข้าพืชอนุรักษ์ หรือซากพืชอนุรักษ์.....	62
● การนำเข้าพืชอนุรักษ์ หรือซากพืชอนุรักษ์.....	63
● การขออนุญาตส่งออกพืชอนุรักษ์ หรือซากพืชอนุรักษ์.....	64
● การส่งออกพืชอนุรักษ์ หรือซากพืชอนุรักษ์.....	65
● เอกสารอ้างอิง	66

พืชสงวน

หมายถึง พืชที่ห้ามส่งออกส่วนขยายพันธุ์ของพืช (ยกเว้นส่วนที่ติดไปกับผลผลิต) ออกนอกราชอาณาจักร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาพืชพันธุ์ดีของไทยไว้ให้เกษตรกรเพาะปลูกภายในประเทศ ปัจจุบันมีพืชที่ได้รับการประกาศเป็นพืชสงวนทั้งหมด 11 ชนิด ได้แก่ ทุเรียน ส้มโอ ฝรั่ง ลำไย ลิ้นจี่ มะขาม มะพร้าว (เฉพาะมะพร้าวแก่พันธุ์เล็กที่มีน้ำหนักผลแก่ต่ำกว่า 1,000 กรัม หรือมีเส้นรอบวงต่ำกว่า 50 เซนติเมตร) กวาวเครือ ทองเครือ สละ และสับปะรด

การส่งออกพืชสงวนออกนอกเขตท้องที่ในราชอาณาจักร หรือส่งออกนอกราชอาณาจักร เพื่อประโยชน์ในการทดลอง หรือวิจัยในเชิงวิชาการ ต้องได้รับอนุญาตจากกรมวิชาการเกษตร

พืชอนุรักษ์

หมายถึง พืชชนิดที่กำหนดไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (CITES) ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 บัญชี¹ ได้แก่

ชนิดพันธุ์ในบัญชีหมายเลข 1

เป็นชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าและพืชป่าที่ห้ามค้าโดยเด็ดขาดเนื่องจากใกล้จะสูญพันธุ์ ยกเว้นเพื่อการศึกษา วิจัยและเพาะพันธุ์ และต้องได้รับความยินยอมจากประเทศที่จะนำเข้าก่อนจึงสามารถส่งออกได้ โดยต้องคำนึงถึงความอยู่รอดของชนิดพันธุ์นั้น ๆ ด้วย

ชนิดพันธุ์ในบัญชีหมายเลข 2

เป็นชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าและพืชป่าที่ยังไม่ถึงกับใกล้จะสูญพันธุ์ อนุญาตให้ค้าได้ แต่ต้องมีการควบคุมมิให้เกิดความเสียหายหรือลดปริมาณลงอย่างรวดเร็วจนถึงจุดที่ใกล้จะสูญพันธุ์ โดยประเทศที่จะส่งออกต้องออกหนังสืออนุญาตและรับรองว่าการส่งออกแต่ละครั้งจะไม่กระทบกระเทือนต่อการดำรงอยู่ของชนิดพันธุ์นั้น ๆ ในธรรมชาติ

ชนิดพันธุ์ในบัญชีหมายเลข 3

เป็นชนิดพันธุ์ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศใดประเทศหนึ่ง แล้วขอความร่วมมือประเทศภาคีให้ช่วยดูแลการนำเข้า โดยต้องมีหนังสือรับรองการส่งออกจากประเทศถิ่นกำเนิด

¹ สามารถตรวจสอบรายการพืชอนุรักษ์ได้จาก ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ พ.ศ. 2562

การขออนุญาตนำเข้าพืชอนุรักษ์ หรือซากพืชอนุรักษ์

	บัญชี 1 และ บัญชี 2 ²	บัญชี 1 และบัญชี 2 ที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม ³	บัญชี 3
สถานที่ยื่นเอกสาร			
(1) สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร	✓	✓	✓
(2) ด้านตรวจพืชที่อธิบดีกรมวิชาการ เกษตรกำหนด	—	✓	✓
เอกสารประกอบ			
(1) แบบคำขอ พ.พ. 13 ⁴	✓	✓	✓
(2) หนังสืออนุญาตส่งออกจากประเทศ ต้นทาง (CITES export permit)	✓	✓	✓
(3) เอกสารระบุสถานที่ปลูกวิธีการปลูก และวัตถุประสงค์การนำเข้า	✓	—	—
การพิจารณา			
(1) เจ้าหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้อง ของเอกสาร	✓	✓	✓
(2) เจ้าหน้าที่ตรวจสอบว่าการเตรียมการ และการขนส่งพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 1 มีความปลอดภัย และสามารถดำรง ชีพได้อยู่ในสถานที่ปลูก	✓	—	—

ออกหนังสืออนุญาตนำเข้า

² เพื่อการศึกษาทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น

³ การขยายพันธุ์ที่ไม่ใช่การขยายพันธุ์โดยธรรมชาติตามเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด

⁴ แบบคำขอรับหนังสืออนุญาตนำเข้า ส่งออก นำผ่าน พืชอนุรักษ์หรือซากพืชอนุรักษ์ ตาม พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518

การนำเข้าพืชอนุรักษ์ หรือซากพืชอนุรักษ์

	บัญชี 1 และ บัญชี 2	บัญชี 1 และบัญชี 2 ที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม	บัญชี 3
ช่องทางการนำเข้า			
(1) สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร หรือด่านตรวจพืช ที่อธิบดีกรมวิชาการเกษตรกำหนด	✓	—	—
(2) ด่านตรวจพืช กรมวิชาการเกษตร	—	✓	✓
เอกสารประกอบ			
(1) หนังสืออนุญาตนำเข้า (CITES import permit)	✓	✓	✓
(2) หนังสืออนุญาตส่งออกจาก ประเทศต้นทาง	✓	✓	—
การพิจารณา			
(1) เจ้าหน้าที่ตรวจสอบพืชหรือซากพืช ที่นำเข้า ว่าถูกต้องตามที่ขออนุญาต	✓	✓	✓

นำเข้า

การขออนุญาตส่งออกพืชอนุรักษ์ หรือซากพืชอนุรักษ์

	บัญชี 1 และ บัญชี 2 ⁵	บัญชี 1 และบัญชี 2 ที่ได้มาจาก การขยายพันธุ์เทียม	บัญชี 3	บัญชี 3 ที่ได้มาจาก การขยายพันธุ์เทียม
สถานที่ยื่นเอกสาร				
(1) สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช	✓	✓	✓	✓
(2) ด้านตรวจพืชที่อธิบดี กำหนด	—	✓	—	✓
เอกสารประกอบ				
(1) แบบคำขอ พ.พ. 13	✓	✓	✓	✓
(2) หนังสืออนุญาตนำเข้า ล่องหนจากประเทศ ปลายทาง	✓	—	—	—
(3) เอกสารแสดงวัตถุประสงค์ การส่งออก	✓	—	—	—
(4) เอกสารหลักฐานแสดง แหล่งที่มาที่ออกโดย หน่วยงานของรัฐที่ เกี่ยวข้อง	✓	✓ ⁶	✓	✓ ⁶⁵
การพิจารณา				
(1) เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ ความถูกต้องของเอกสาร	✓	✓	✓	✓
(2) เจ้าหน้าที่พิจารณาว่า การส่งออกพืชอนุรักษ์ ไม่ กระทบต่อการอยู่รอดของ พืชชนิดนั้นในธรรมชาติ	✓	—	—	—

ออกหนังสืออนุญาตส่งออก

⁵ เพื่อการศึกษาทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น

⁶ สามารถใช้ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า หรือใบรับมอบพืชอนุรักษ์จากผู้ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์แทนได้

การส่งออกพืชอนุรักษ์ หรือซากพืชอนุรักษ์

	บัญชี 1 และ บัญชี 2	บัญชี 1 และบัญชี 2 ที่ได้มาจาก การขยายพันธุ์เทียม	บัญชี 3	บัญชี 3 ที่ได้มาจาก การขยายพันธุ์เทียม
ช่องทางการส่งออก				
(1) สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร หรือด่านตรวจพืชที่อธิบดี กรมวิชาการเกษตรกำหนด	✓	✓	✓	✓
(2) ด่านตรวจพืช กรมวิชาการเกษตร	—	✓	—	✓
เอกสารประกอบ				
(1) หนังสืออนุญาตส่งออก	✓	✓	✓	✓
การพิจารณา				
(1) เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ พืชหรือซากพืชที่จะส่งออก ว่าถูกต้องตามที่ขออนุญาต	✓	✓	✓	✓

ส่งออก

เอกสารอ้างอิง

- (1) พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม
- (2) สรุปสาระสำคัญของกฎหมายพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม
- (3) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดชนิดและชื่อพันธุ์ของพืชให้เป็นพืชสงวน ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518
- (4) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ พ.ศ. 2562
- (5) ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2558

สาระสำคัญ

- (1) การดำเนินงานต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ และข้อกำหนดตามประกาศที่เกี่ยวข้องภายใต้พระราชบัญญัติสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2558
- (2) ผู้ใช้ หรือผลิตสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์¹ ต้องได้รับใบอนุญาตจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
- (3) โครงการวิจัยที่มีการใช้ หรือผลิตสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ต้องได้รับการรับรองจากคณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ของสถานที่ดำเนินการ (คกส.)

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

นักวิจัย

- (1) ขอใบอนุญาตใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ จาก วช.
- (2) ขอรับการรับรองจาก คกส. ของหน่วยงาน
- (3) แจ้งการดำเนินงานต่อสถาบันพัฒนาการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ (สพสว.) และจัดทำรายงานเสนอต่อ คกส. ตามข้อกำหนดของหน่วยงาน
- (4) ปฏิบัติตามจรรยาบรรณการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ และข้อกำหนดตามประกาศที่เกี่ยวข้องภายใต้ พ.ร.บ. สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2558

หน่วยงาน

- (1) ปฏิบัติตามประกาศที่เกี่ยวข้องภายใต้ พ.ร.บ. สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2558
- (2) จัดให้มี คกส. ของหน่วยงาน
- (3) คกส. พิจารณาโครงการตามหลักจรรยาบรรณการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์
- (4) จัดทำรายงานการดำเนินการต่อสัตว์ และสถิติการใช้สัตว์ทุก 6 เดือน และจัดทำสรุปรายงานประจำปี เสนอต่อ วช.

กรณีมีสถานที่ดำเนินการ

- (5) แจ้งสถานที่ดำเนินการต่อ สพสว.
- (6) ก่อสร้างหรือปรับปรุงสถานที่ดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง
- (7) จัดให้มีสัตวแพทย์ชั้นหนึ่งประจำสถานที่ดำเนินการ อย่างน้อย 1 คน
- (8) จัดให้มีผู้กำกับดูแลประจำสถานที่ดำเนินการ
- (9) แจ้งการใช้สถานที่ดำเนินการต่อ สพสว.

¹ ยกเว้น

- (1) นักเรียน นิสิต นักศึกษา หรือผู้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยง การใช้ หรือการผลิตสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่จัดการฝึกอบรมกำหนด
- (2) ผู้ช่วยผู้ใช้หรือผู้ผลิตสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ซึ่งดำเนินการภายใต้การควบคุมของผู้รับใบอนุญาต

หน่วยงานรับผิดชอบ

สถาบันพัฒนาการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

ที่อยู่ เลขที่ 196 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

โทรศัพท์ 0 2561 2445 ต่อ 620 – 7, 0 2579 8751

โทรสาร 0 2579 0388

E-mail address: labanimals@nrct.go.th

Website: <https://labanimals.nrct.go.th/>

ข้อมูลเพิ่มเติม

	หน้า
● งานทางวิทยาศาสตร์ที่ครอบคลุม และขอบเขตที่ครอบคลุม	69
● สรุปสาระสำคัญของประกาศที่เกี่ยวข้อง	69
● ขั้นตอนการขอใบอนุญาตใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์	71
● ขั้นตอนการขออนุญาตใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์	72
● คณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ของสถานที่ดำเนินการ..... (คกส.): องค์ประกอบ และหน้าที่	73
● สถานที่ดำเนินการ	76
● ขั้นตอนการแจ้งสถานที่ดำเนินการ	77
● สัตวแพทย์ประจำ ณ สถานที่ดำเนินการ.....	78
● ผู้กำกับดูแลสถานที่ดำเนินการ.....	79
● เอกสารอ้างอิง	80

งานทางวิทยาศาสตร์

ได้แก่ งานวิจัย งานทดสอบ งานผลิตชีววัตถุ งานสอน งานทดลอง การโคลนนิ่ง การดัดแปลง พันธุกรรม การทำเซลล์ต้นกำเนิด (stem cell)

ครอบคลุม

- (1) สิ่งมีชีวิตในอาณาจักรสัตว์ที่มีกระดูกสันหลังซึ่งไม่ใช่มนุษย์
- (2) ตัวอ่อนของสิ่งมีชีวิตตาม (1) ที่เกิดขึ้นหลังจากไข่ได้รับการผสมกับเชื้อสperm จนผ่านระยะเวลาที่มีการเจริญเติบโตจนถึงครึ่งหนึ่งของระยะเวลาการตั้งท้องหรือการฟักตัวของไข่ แล้วแต่ชนิดของสัตว์
- (3) เซลล์ของสิ่งมีชีวิตตาม (1) ซึ่งไม่ใช่เซลล์สืบพันธุ์ ที่สามารถพัฒนาเพิ่มจำนวนขึ้นเป็นตัวอ่อน หรือเป็นส่วนหนึ่งของตัวอ่อนต่อไปได้ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงรหัสพันธุกรรมไปจากเดิม
- (4) สิ่งมีชีวิตอื่นที่มีข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ว่ามีประสาทรูถึงถึงความเจ็บปวด ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

สรุปสาระสำคัญของประกาศที่เกี่ยวข้อง

1. ประกาศสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เรื่อง การแจ้งการขาย เสนอขาย หรือมีไว้เพื่อขายซึ่งสัตว์ทดลอง

ผู้ใดประสงค์จะขาย เสนอขาย หรือมีไว้เพื่อขายซึ่งสัตว์ทดลอง ต้องแจ้งต่อ สฟสว.

2. ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการแจ้งการขาย เสนอขาย หรือมีไว้เพื่อขายซึ่งสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ประเภทสัตว์ทดลอง ตามมาตรา 32 (1)

ผู้ใด ขาย เสนอขาย หรือมีไว้เพื่อขายซึ่งสัตว์ทดลอง ต้องมีเอกสารรับรองคุณภาพ พันธุกรรม และคุณภาพสุขภาพของสัตว์ทดลอง จากผู้ผลิตสัตว์ทดลอง ต้องปฏิบัติต่อสัตว์ทดลองให้เป็นไปตามจรรยาบรรณการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์และต้องแจ้งต่อ สฟสว. ก่อนดำเนินการ และจัดทำรายงานการขายประจำปีต่อ วช.

3. ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการแจ้งการนำเข้า ส่งออก นำผ่านราชอาณาจักรซึ่งสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ตามมาตรา 32 (2)

ผู้ใดประสงค์จะดำเนินการนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านซึ่งสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ต้องแจ้งต่อ สฟสว. ก่อนดำเนินการ

4. ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การทำให้สัตว์ตายอย่างสงบ พ.ศ. 2560

การทำให้สัตว์ตายอย่างสงบ ต้องยึดหลักการและวิธีการที่ทำให้สัตว์หมดสติและเสียชีวิตอย่างรวดเร็วโดยที่เจ็บปวดหรือทุกข์ทรมานน้อยที่สุด และปลอดภัยต่อสิ่งมีชีวิตอื่นและสิ่งแวดล้อม และต้องตรวจสอบการตายก่อนนำไปกำจัดซาก การดำเนินการต้องสอดคล้องกับจรรยาบรรณการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นไปตามแนวทางปฏิบัติที่มีเอกสารอ้างอิงและได้รับการยอมรับ โดยผู้มีความรู้และความชำนาญที่ได้รับความเห็นชอบจาก คกส.

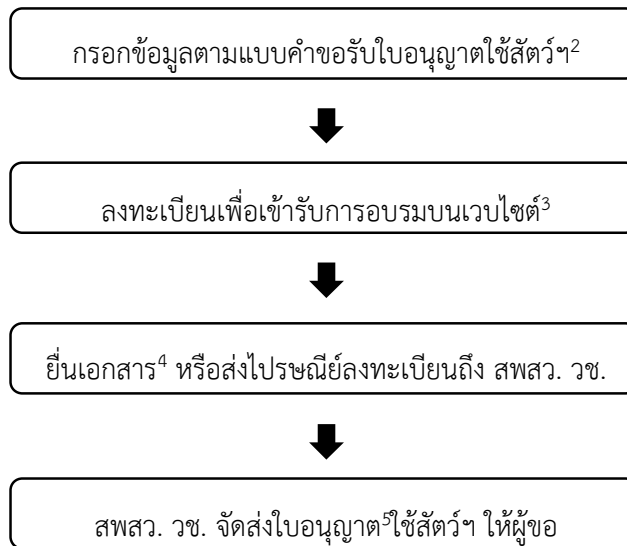
5. ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การจัดการกับซากของสัตว์ พ.ศ. 2560

ต้องจัดให้มีมาตรฐานวิธีการปฏิบัติในการจัดการกับซากสัตว์ ทั้งในส่วนของการจัดเก็บ การขนส่ง เคลื่อนย้าย และการทำลายอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของซากสัตว์ติดเชื้อ ปนเปื้อนสารเคมีอันตราย หรือสารรังสี และมีการบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน

6. ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การขนส่งหรือเคลื่อนย้ายสัตว์ พ.ศ. 2561

การขนส่งหรือเคลื่อนย้ายสัตว์ ต้องดำเนินการโดยคำนึงถึงสวัสดิภาพสัตว์ ความปลอดภัย และอาชีวอนามัยของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับจรรยาบรรณการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนคำแนะนำที่กำหนดโดยหน่วยงานสากล โดยผู้ที่มีความรู้และความชำนาญ ตามมาตรฐานวิธีการปฏิบัติ (Standard Operating Procedures, SOPs) ที่ คกส. กำหนดหรือเห็นชอบ และต้องมีการตรวจสอบสุขภาพสัตว์ทั้งต้นทางและปลายทาง และอาจให้มีการกักกันสัตว์เพื่อเฝ้าระวังสุขภาพสัตว์ และเพื่อป้องกันการแพร่กระจายโรคที่ปลายทางหรือไม่ก็ได้ หากสัตว์ที่ขนส่งเคลื่อนย้ายมีสุขภาพปกติ ตามการพิจารณาของสัตวแพทย์

ขั้นตอนการขอใบอนุญาตใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์

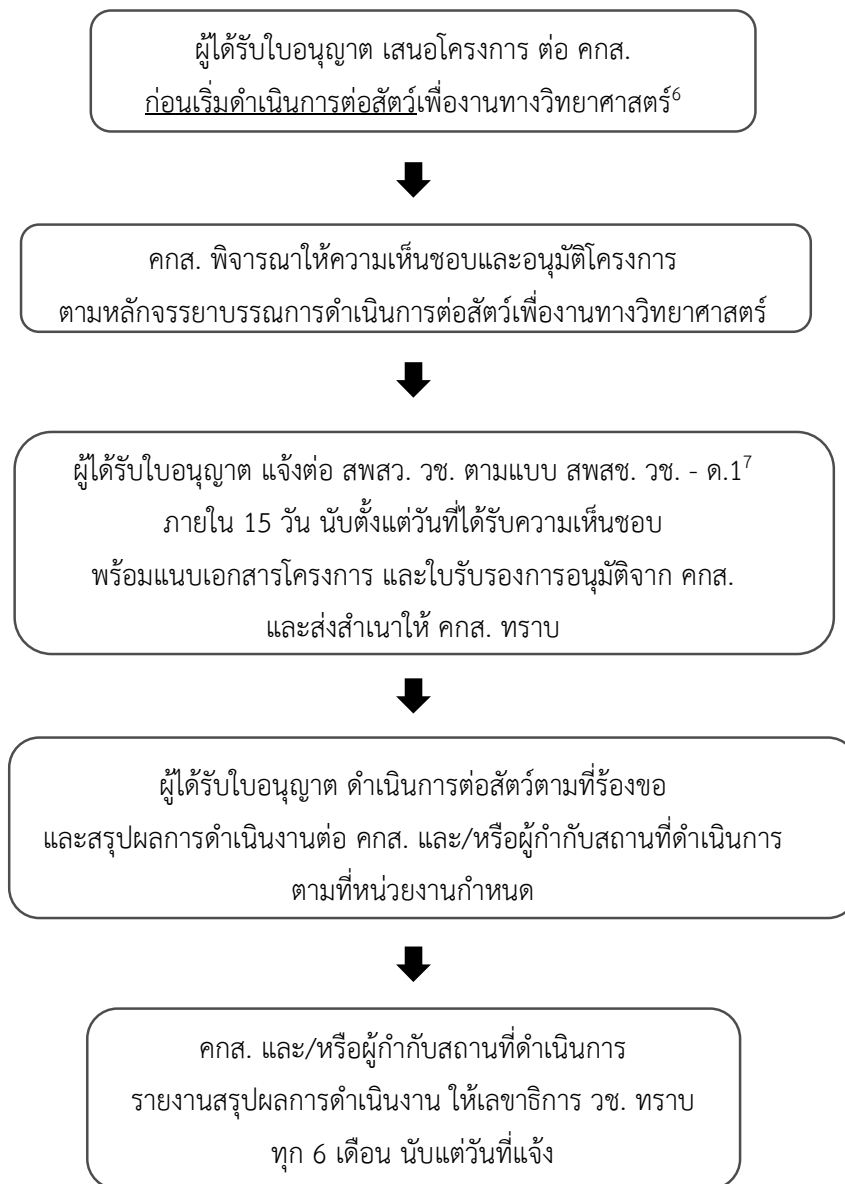
² download ที่ www.labanimals.net

³ ค่าลงทะเบียนเข้ารับการอบรม 600 บาท/ครั้ง ชำระได้โดยตรงที่ สพสว.วช. หรือโอนเงินเข้าบัญชี สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เลขที่บัญชี 039-1-11453-0 ธนาคารกรุงไทย สาขาพลโยธิน 39 ส่งหลักฐานการโอนเงินที่หมายเลขโทรสาร 0-2579-0388 หรือ e-mail: admin@labanimals.net โดยระบุชื่อ-นามสกุล ผู้เข้ารับการอบรม และวันที่ประสงค์เข้ารับการอบรม

⁴ แบบคำขอรับใบอนุญาตใช้สัตว์ฯ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน ใบรับรองแพทย์ และรูปถ่ายหน้าตรง 2 นิ้ว จำนวน 2 ใบ

⁵ ใบอนุญาตมีอายุ 4 ปี นับแต่วันที่ออกใบอนุญาต

ขั้นตอนการขออนุญาตใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์

⁶ การพัฒนาสายพันธุ์ (genetic development), การสืบสายพันธุ์ (breeding), การเพาะขยายพันธุ์ (production), การศึกษาเซลล์ต้นกำเนิด (stem cell study), การดัดแปลงพันธุกรรม (genetic modification) และการโคลนนิ่ง (cloning)

⁷ แบบแจ้งการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ (ตามมาตรา 31)

คณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ของสถานที่ดำเนินการ (คกส.)

หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาใด ๆ ที่มีสถานที่ดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ หรือไม่มีสถานที่ดำเนินการต่อสัตว์แต่มีผู้ใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ต้องจัดให้มีคณะกรรมการกำกับดูแลเพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาอนุมัติโครงการ และกำกับดูแลการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ให้สอดคล้องกับจรรยาบรรณ จัดทำรายงานการดำเนินการต่อสัตว์ทุก 6 เดือน และกำกับการจัดทำสถิติการเลี้ยงและใช้สัตว์ทุก 6 เดือน ของผู้กำกับดูแลสถานที่ดำเนินการ เพื่อรายงานต่อเลขาธิการ วช. และจัดทำสรุปรายงานประจำปี

องค์ประกอบ และคุณสมบัติ⁸

กรณีไม่มีสถานที่ดำเนินการ

(1) ประธาน (ผู้บริหารหน่วยงาน/
ผู้ที่รับผิดชอบมอบหมาย)

(2) ผู้ที่มีประสบการณ์การวิจัยที่ใช้สัตว์
(ไม่น้อยกว่า 1 คน)

(3) ผู้ที่มีประสบการณ์
ด้านการเลี้ยงและใช้สัตว์ฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ
และ/หรือผู้เชี่ยวชาญสาขาอื่นที่ครอบคลุมงาน
เช่น นักสถิติ นักเคมี นักคอมพิวเตอร์ ฯลฯ
(ไม่น้อยกว่า 2 คน)

(4) ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง
กับสาขาวิทยาศาสตร์
หรือผู้ที่ไม่สังกัด
หน่วยงาน
(ไม่น้อยกว่า 1 คน)

(5) เลขานุการ
(บุคลากรในหน่วยงาน)

⁸ กรรมการ 1 คน อาจมีคุณสมบัติมากกว่า 1 ข้อ

กรณีมีสถานที่ดำเนินการ

(1) ประธาน
(ผู้รับผิดชอบ/
ผู้ที่ผู้รับผิดชอบมอบหมาย/
ผู้บริหารหน่วยงาน)

(2) สัตวแพทย์
ที่มีประสบการณ์การเลี้ยงและ
ใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์
(ไม่น้อยกว่า 1 คน)

(3) ผู้ที่มีประสบการณ์
การวิจัยที่ใช้สัตว์
(ไม่น้อยกว่า 2 คน)

(4) ผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการเลี้ยง
และใช้สัตว์ฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ และ/หรือ
ผู้เชี่ยวชาญสาขาอื่นที่ครอบคลุมงาน
เช่น นักสถิติ นักเคมี นักคอมพิวเตอร์
ฯลฯ (ไม่น้อยกว่า 1 คน)

(5) ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง
กับสาขาวิทยาศาสตร์
หรือผู้ที่ไม่สังกัดหน่วยงาน
(ไม่น้อยกว่า 1 คน)

(6) กรรมการและ
เลขานุการ
(ผู้กำกับดูแล
สถานที่ดำเนินการ)

ในกรณีที่มีการดำเนินการต่อสัตว์เฉพาะสัตว์ชนิด แมลง แมง หอย หมึก ปู หรือกุ้ง เท่านั้น อนุมัติให้
ประกอบด้วยกรรมการที่มีคุณสมบัติตามข้อ (1) (3) (5) และ (6) อย่างละ 1 คน และผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ
เฉพาะด้านในสาขานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 1 คน

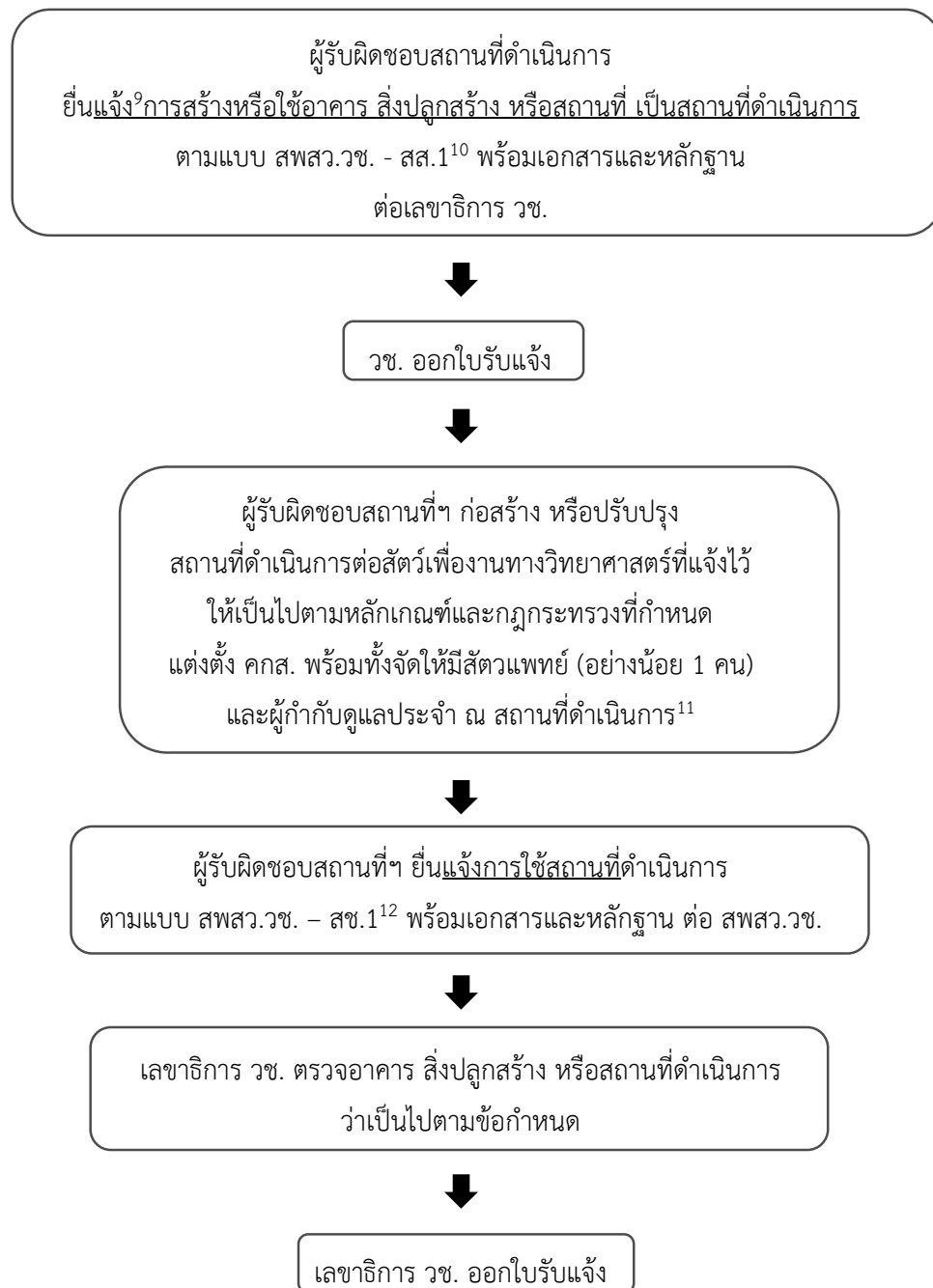
หน้าที่

- (1) จัดทำแผนพัฒนาและแผนงบประมาณของหน่วยเลี้ยงสัตว์ให้สอดคล้องกับจรรยาบรรณ และมาตรฐานการเลี้ยงและใช้สัตว์ เสนอต่อผู้บริหารหน่วยงาน
- (2) พิจารณาข้อเสนอโครงการขอใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์เพื่อ อนุมัติหรือไม่อนุมัติ หรือให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อเสนอโครงการขอใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์
- (3) ติดตามกำกับดูแลการดำเนินงานโครงการที่ได้รับการพิจารณารับรองแล้ว และพิจารณาส่งแก้ไข ระงับ ยับยั้ง หรือยุติโครงการ ในกรณีที่ไม่เป็นไปตามข้อเสนอโครงการ
- (4) กำกับดูแลให้มีการดูแลสุขภาพสัตว์โดยสัตวแพทย์ประจำสถานที่ดำเนินการ
- (5) ตรวจสอบและกำกับดูแลสถานที่ดำเนินการต่อสัตว์ ให้มีการเลี้ยงและใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ให้เป็นไปตามจรรยาบรรณ
- (6) จัดทำแผนและดำเนินการให้มีการพัฒนาบุคลากร
- (7) จัดทำแผนและดำเนินการให้มีการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรได้เข้าใจ เรื่อง จรรยาบรรณ มาตรฐานการเลี้ยงและใช้สัตว์ และพระราชบัญญัติสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2558
- (8) กำหนดมาตรฐานวิธีการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedure, SOP) การปฏิบัติหน้าที่ของ คณะกรรมการกำกับดูแล และมาตรฐานการปฏิบัติงานการเลี้ยงและใช้สัตว์ของสถานที่ดำเนินการ
- (9) จัดทำรายงานการดำเนินการต่อสัตว์ทุก 6 เดือน และกำกับการจัดทำสถิติการเลี้ยง และใช้สัตว์ทุก 6 เดือน ของผู้กำกับดูแลสถานที่ดำเนินการ เพื่อรายงานต่อเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และจัดทำสรุป รายงานประจำปี
- (10) ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการจรรยาบรรณของหน่วยงาน และวินิจฉัยการกระทำผิดจรรยาบรรณ
- (11) เสนอผู้บริหารหน่วยงานเพื่อแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อช่วยพิจารณาโครงการ ตามความจำเป็น และความเหมาะสม
- (12) ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

สถานที่ดำเนินการ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- (1) มีที่ตั้ง สภาพแวดล้อม และลักษณะของสถานที่ที่เหมาะสมในการใช้เป็นสถานที่ดำเนินการตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (2) มีเครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ที่จำเป็นประจำสถานที่ดำเนินการซึ่งมีลักษณะและจำนวนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (3) มีป้ายชื่อสถานที่ดำเนินการ ป้ายชื่อของผู้กำกับดูแลสถานที่ดำเนินการและแผนผังแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ดำเนินการแสดงไว้โดยเปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ดำเนินการนั้น
- (4) มีสัตวแพทย์ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่งจากสัตวแพทย์สภา และมีประสบการณ์ทางด้านวิทยาศาสตร์สัตว์ทดลองตามที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ประจำ ณ สถานที่ดำเนินการอย่างน้อย 1 คน
- (5) มีผู้กำกับดูแลประจำ ณ สถานที่ดำเนินการ โดยอาจเป็นบุคคลเดียวกันกับบุคคลตาม (4) ก็ได้

ขั้นตอนการแจ้งสถานที่ดำเนินการ

⁹ สามารถทำการจดแจ้งในรูปแบบออนไลน์ได้ผ่านเว็บไซต์ของ สพสว.

¹⁰ แบบแจ้งการสร้างหรือใช้สถานที่ดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ (ตามมาตรา 21)

¹¹ สัตวแพทย์ และผู้กำกับดูแลประจำ ณ สถานที่ดำเนินการ ต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์

¹² แบบจดแจ้งสถานที่ดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์

“สัตวแพทย์ประจำ ณ สถานที่ดำเนินการ” หมายถึง สัตวแพทย์ที่มีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง¹³ จากสัตวแพทยสภา ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ขอรับใบอนุญาตใช้สัตว์ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ทุกประเภท ตามคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (1) คุณวุฒิสัตวแพทยศาสตรบัณฑิตที่ได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิต ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง อนุมัติบัตร หรือวุฒิบัตรชำนาญเฉพาะทาง สาขาสัตว์ทดลอง ที่รับรองโดยสัตวแพทยสภา
- (2) คุณวุฒิสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต และมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับการเลี้ยงและใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ไม่น้อยกว่า 4 ปี
- (3) คุณวุฒิสัตวแพทยศาสตรบัณฑิตร่วมกับปริญญาโทหรือเทียบเท่าในสาขาที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับการเลี้ยงและใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ไม่น้อยกว่า 2 ปี
- (4) คุณวุฒิสัตวแพทยศาสตรบัณฑิตร่วมกับปริญญาเอกหรือเทียบเท่าในสาขาที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับการเลี้ยงและใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ไม่น้อยกว่า 1 ปี
- (5) คุณวุฒิสัตวแพทยศาสตรบัณฑิตที่ได้รับการอบรมในหลักสูตรสัตวแพทย์ประจำ ณ สถานที่ดำเนินการ ที่ดำเนินการโดย สฟสว. หรือ สฟสว. ให้การรับรอง

¹³ ผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- (ก) ได้รับปริญญาสัตวแพทยศาสตรบัณฑิตจากสถานศึกษาในประเทศไทยที่ทบวงมหาวิทยาลัย หรือสัตวแพทยสภารับรอง
- (ข) ได้รับปริญญาในสาขาวิชาชีพการสัตวแพทย์จากสถานศึกษาในต่างประเทศ และได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพในประเทศที่ตนได้รับปริญญา เว้นแต่เป็นผู้ซึ่งมีสัญชาติไทยอาจไม่ต้องเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพในประเทศที่ผู้นั้นได้รับปริญญาก็ได้ แต่ต้องผ่านการสอบความรู้ตามข้อบังคับสัตวแพทยสภา หรือ
- (ค) มีสัญชาติไทย ซึ่งได้รับปริญญาในสาขาวิชาชีพการสัตวแพทย์จากสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ อาจไม่ต้องเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพในประเทศที่ผู้นั้นได้รับปริญญาก็ได้ แต่ต้องผ่านการทดสอบความรู้ตามข้อบังคับสัตวแพทยสภา

ผู้กำกับดูแลสถานที่ดำเนินการ

มีหน้าที่กำกับดูแลให้ผู้ดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ปฏิบัติให้เป็นไปตามจรรยาบรรณ รวมทั้งมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ควบคุมดูแลมิให้มีการใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เกินกว่าชนิดและจำนวนที่ระบุไว้ในโครงการที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการกำกับดูแลหรือตามที่ได้แจ้งไว้
- (2) ดูแลสถานที่ดำเนินการให้สะอาดเรียบร้อย ปลอดภัย และมีลักษณะที่เหมาะสมแก่การใช้เป็นสถานที่ดำเนินการตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (3) จัดทำสถิติการใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ และเสนอต่อเลขาธิการโดยผ่านคณะกรรมการกำกับดูแล และผู้รับผิดชอบสถานที่ดำเนินการ ตามแบบและระยะเวลาที่เลขาธิการกำหนด
- (4) ปฏิบัติการอื่นตามที่ผู้รับผิดชอบสถานที่ดำเนินการมอบหมาย

เอกสารอ้างอิง

- (1) พระราชบัญญัติสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2558
- (2) ประกาศสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เรื่อง การแจ้งการขาย เสนอขาย หรือมีไว้เพื่อขายซึ่งสัตว์ทดลอง
- (3) ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง คณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ของสถานที่ดำเนินการ (คกส.)
- (4) ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการแจ้งสถานที่ดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ตามมาตรา 21
- (5) ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ เงื่อนไขการแจ้งดำเนินการต่อสัตว์ ตามมาตรา 31
- (6) ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการแจ้งการขาย เสนอขาย หรือมีไว้เพื่อขายซึ่งสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ประเภทสัตว์ทดลอง ตามมาตรา 32 (1)
- (7) ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการแจ้งการนำเข้า ส่งออก นำผ่านราชอาณาจักรซึ่งสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ตามมาตรา 32 (2)
- (8) ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง กำหนดประสบการณ์ของสัตวแพทย์ประจำ ณ สถานที่ดำเนินการ
- (9) ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การทำให้สัตว์ตายอย่างสงบ พ.ศ. 2560
- (10) ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การจัดการกับซากของสัตว์ พ.ศ. 2560
- (11) ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การขนส่งหรือเคลื่อนย้ายสัตว์ พ.ศ. 2561

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

สาระสำคัญ

การดำเนินการใด ๆ กับสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่า ผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่า หรือรังของสัตว์ป่า ต้องได้รับอนุญาตจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ตามกฎกระทรวง หรือระเบียบที่ออกประกาศกำหนด แล้วแต่กรณี

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

นักวิจัย

- (1) ตรวจสอบว่าโครงการวิจัย มีการดำเนินการกับสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่า ผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่า หรือรังของสัตว์ป่า หรือไม่
- (2) หากมี ให้แจ้งต่อผู้ได้รับมอบหมายภายในหน่วยงานเพื่อดำเนินการขออนุญาตตามขั้นตอน หากไม่มี ผู้วิจัยสามารถดำเนินการเองได้ โดยต้องได้รับมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจลงนามของหน่วยงาน
- (3) ดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตตามขั้นตอนที่กำหนด

หน่วยงาน

- (1) ทำการขออนุญาตต่อกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตามที่ได้รับแจ้งจากนักวิจัย หรือมอบอำนาจให้ผู้ได้รับมอบหมาย หรือนักวิจัยเป็นผู้ดำเนินการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

กรณีขอวิจัยสัตว์ป่านอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์

สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ที่อยู่ เลขที่ 61 อาคารสีบนาคะเสถียร ชั้น 5 – 6 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร

กรุงเทพมหานคร

โทรศัพท์ 0 2579 8273

โทรสาร 0 2561 4837

E-mail address: wco7@hotmail.com

Website: <http://portal.dnp.go.th/p/WildlifeConserve>

กรณีขอวิจัยสัตว์ป่าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ที่อยู่ เลขที่ 61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

โทรศัพท์ 0 2561 0777 ต่อ 1401

Website: <http://portal.dnp.go.th/p/ForestResearch>

ข้อมูลเพิ่มเติม

	หน้า
● นิยาม	82
● การขออนุญาตล่า เก็บ หรือทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่า ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า.....	84
เพื่อการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ	
● เงื่อนไขในการศึกษาวิจัยทางวิชาการเมื่อได้รับอนุญาต	85
● แนวทางในการดำเนินการกับสัตว์ป่านอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า.....	86
● การขออนุญาตครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์.....	87
● การขออนุญาตนำเข้า ส่งออก สัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง.....	88
สัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ และสัตว์ป่าตามบัญชี CITES ซากสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่า	
● เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตนำเข้า ส่งออก สัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า	89
หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่า	
● เอกสารอ้างอิง	90

นิยาม

“สัตว์ป่า” หมายความว่า สัตว์ทุกชนิดซึ่งโดยทั่วไปย่อมเกิดและดำรงชีวิตอยู่ในธรรมชาติอย่างเป็นอิสระ และให้หมายความรวมถึงไข่และตัวอ่อนของสัตว์เหล่านั้นด้วย แต่ไม่หมายความรวมถึงสัตว์พาหนะตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ สัตว์ซึ่งได้รับการยอมรับในทางวิชาการว่าสายพันธุ์นั้นเป็นสัตว์บ้านไม่ใช่สัตว์ป่า และสัตว์ที่ได้มาจากการสืบพันธุ์ของสัตว์ดังกล่าว แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- (1) สัตว์ป่าสงวน หมายถึง สัตว์ป่าหายากหรือสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์จำเป็นต้องสงวนและอนุรักษ์ไว้อย่างเข้มงวด มีจำนวน 19 ชนิด ได้แก่ กระซู่ (*Dicerorhinus sumatrensis*) กวางผา (*Naemoredus griseus*) กูปรีหรือโคไพร (*Bos sauveli*) เก้งหม้อ (*Muntiacus feae*) ควายป่า (*Bubalus bubalis*) พะยูนหรือหมูน้ำ (*Dugong dugon*) แมวลายหินอ่อน (*Pardofelis marmorata*) แรด (*Rhinoceros sondaicus*) ละองหรือละมั่ง (*Cervus eldi*) เลียงผาหรือเอียงหรือกู่รำหรือโครำ (*Capricornis sumatraensis*) วาฬบรูด้า (*Balaenoptera edeni*) วาฬโอมูระ (*Balaenoptera omurai*) สมเสร็จ (*Tapirus indicus*) สมันหรือเนื้อสมัน (*Cervus schomburgki*) นกกระเรียน (*Grus antigone*) นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร (*Pseudochelidon sirintarae*) นกแต้วแล้วท้องดำ (*Pitta gurneyi*) เต่ามะเฟือง (*Dermochelys coriacea*) ปลาฉลามวาฬ (*Rhincodon typus*)

- (2) สัตว์ป่าคุ้มครอง¹ หมายถึง สัตว์ป่าที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ หรือจำนวนประชากรของสัตว์ป่าชนิดนั้นมีแนวโน้มลดลงอันอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ
- (3) สัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้² หมายถึง สัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่มีศักยภาพในการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สมควรส่งเสริมให้มีการเพาะขยายพันธุ์เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ได้
- (4) สัตว์ป่าควบคุม หมายถึง สัตว์ป่าที่ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์³ และสัตว์ป่าอื่นที่ต้องมีมาตรการควบคุมที่เหมาะสม

“ซากสัตว์ป่า” หมายความว่า ร่างกาย หรือส่วนของร่างของสัตว์ป่าที่ตายแล้วหรือเนื้อของสัตว์ป่า ไม่ว่าจะได้ปิ้ง ต้ม รม ย่าง ตากแห้ง หมัก ดอง หรือทำอย่างอื่นเพื่อไม่ให้เน่าเปื่อย และไม่ว่าจะชำแหละ แยกออก หรืออยู่ในร่างของสัตว์ป่านั้น และให้หมายความรวมถึงเขา หนัง กระดูก กะโหลก ฟัน งา ขนายน นอ ขน เกล็ด เล็บ กระดอง เปลือก เลือด น้ำเหลือง น้ำเชื้อ หรือส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ป่าที่แยกออกจากร่างของสัตว์ป่าไม่ว่าจะยังมีชีวิตหรือตายแล้ว

“ผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่า” ให้หมายความรวมถึงอนุพันธ์หรือสิ่งอื่นใดที่ได้มาจากสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าที่ตรวจสอบ หรือจำแนกได้โดยเอกสารกำกับ บรรจุภัณฑ์ เครื่องหมาย ฉลาก หรืออื่น ๆ ว่าเป็นของสัตว์ป่าชนิดนั้น ๆ ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

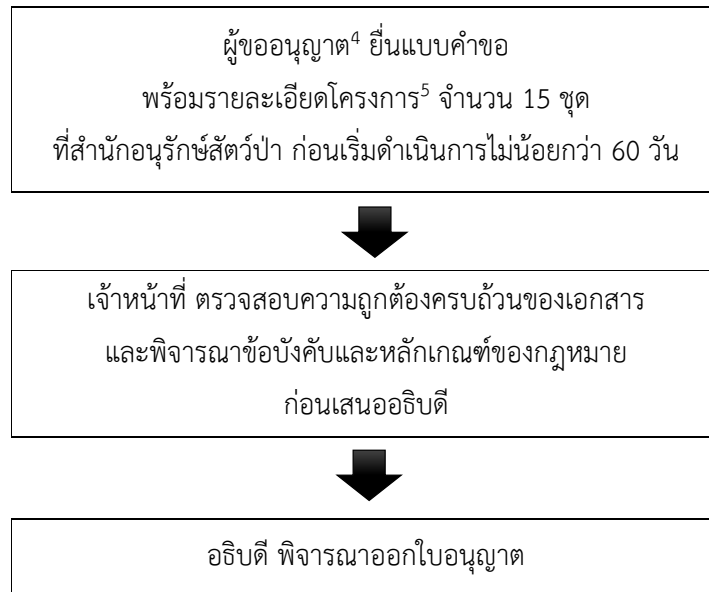
“ล่า” หมายความว่า เก็บ ดัก จับ ยิง ฆ่า หรือทำอันตรายด้วยประการอื่นใดแก่สัตว์ป่าที่ไม่มีเจ้าของและอยู่อย่างเป็นอิสระ และให้หมายความรวมถึงการไล่ การต้อน การเรียก การล่อ หรือการอื่น ๆ เพื่อเก็บ ดัก จับ ยิง ฆ่า หรือทำอันตรายแก่สัตว์ป่านั้น

¹ ตามบัญชีท้ายกฎกระทรวง กำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561

² ตามบัญชีท้ายกฎกระทรวง กำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองให้เป็นสัตว์ป่าชนิดที่เพาะพันธุ์ได้ พ.ศ. 2546 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561

³ Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES)

การขออนุญาตล่า เก็บ หรือทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่า ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
เพื่อการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ

⁴ ต้องเป็นสถาบันทางวิชาการของไทย หรือหน่วยงานราชการไทย ที่มีความจำเป็นเกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการนั้น ๆ

⁵ โครงการ ต้องมีรายละเอียด ดังนี้

- (1) หัวข้อการศึกษาหรือวิจัย
- (2) วัตถุประสงค์
- (3) สถานที่และระยะเวลาในการดำเนินการ
- (4) วิธีการศึกษา หรือวิจัย หรือวิธีการเก็บข้อมูล และการดำเนินการในการล่าสัตว์ป่า หรือเก็บ หรือทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่า
- (5) ชนิดและจำนวนสัตว์ป่าที่ต้องการล่าและนำออกนอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า รวมทั้งซากของสัตว์ป่า และรังของสัตว์ป่าด้วย
- (6) ชื่อ ลายมือ ของผู้ทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ และของหัวหน้าสถาบันทางวิชาการหรือหน่วยราชการ

เงื่อนไขในการศึกษาวิจัยทางวิชาการเมื่อได้รับอนุญาต

- (1) ต้องเสนอรายงานความก้าวหน้า จำนวน 3 ชุด ทุก 6 เดือน และเมื่อสิ้นสุดโครงการให้ส่งมอบรายงานฉบับสมบูรณ์เป็นบทความที่ตีพิมพ์และสำเนาข้อมูลดิบ จำนวน 3 ชุด ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- (2) ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตลอดจนแผนงานตามที่ระบุไว้ในโครงการ
- (3) ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในหนังสืออนุญาต และปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามอำนาจหน้าที่
- (4) ในกรณีที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อนุญาตให้นำสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่า หรือรังของสัตว์ป่า ออกนอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ผู้ได้รับอนุญาตต้องมอบตัวอย่างสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่า หรือรังของสัตว์ป่า ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตามชนิดและจำนวนที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนด ในส่วนที่ผู้ได้รับอนุญาตนำออกไปทำการศึกษาวิจัยต้องทำรายงานการเก็บรักษาหรือแหล่งเก็บรักษาต่อกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ด้วย
- (5) เงื่อนไขอื่น ๆ

แนวทางในการดำเนินการกับสัตว์ป่านอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

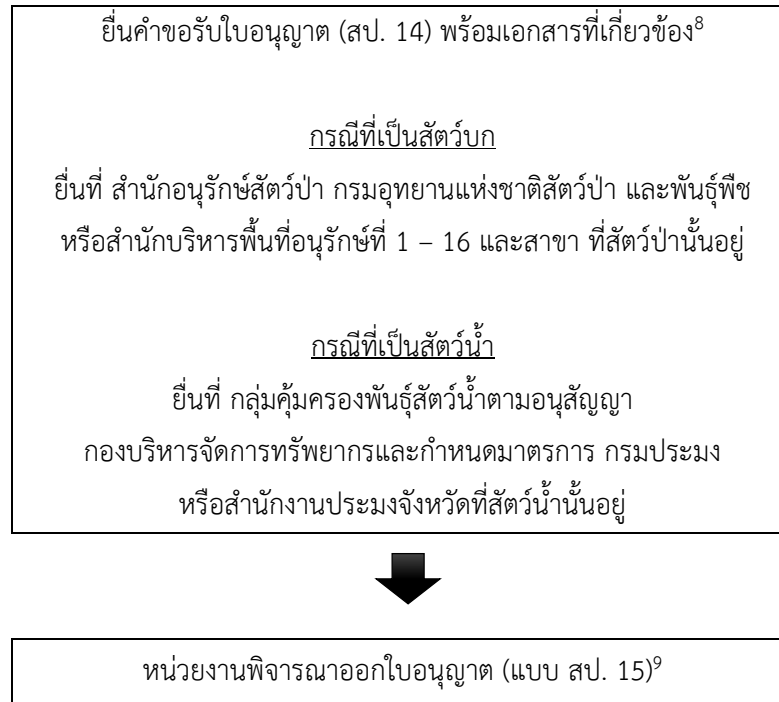
ในกรณีที่เป็นการศึกษาวิจัยที่ดำเนินการนอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สามารถดำเนินกิจกรรมกับสัตว์ป่าแต่ละประเภทได้ ดังนี้

ประเภทของสัตว์ป่า		การครอบครอง	การนำเข้า ส่งออก
1. สัตว์ป่าสงวน	สัตว์ป่าสงวน	ห้ามดำเนินการ ⁶	ห้ามดำเนินการ ⁶
	ซากสัตว์ป่าสงวน		
	ผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าสงวน		
2. สัตว์ป่าคุ้มครอง	สัตว์ป่าคุ้มครอง	ห้ามดำเนินการ ⁶	
	ซากสัตว์ป่าคุ้มครอง		
	ผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง		
3. สัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้	สัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้	ขออนุญาต	ขออนุญาต และแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ ประจำด่านตรวจสัตว์ป่า
	ซากสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้		
	ผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้		
4. สัตว์ป่าควบคุม ⁷	สัตว์ป่าควบคุม	แจ้งต่อเจ้าหน้าที่	
	ซากสัตว์ป่าควบคุม		
	ผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าควบคุม		

⁶ ยกเว้นเป็นการกระทำเพื่อการศึกษาวิจัยที่ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งและประกอบกิจการสวนสัตว์ หรือสวนสัตว์ที่หน่วยงานของรัฐจัดตั้งตามหน้าที่ ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

⁷ ตามบัญชีแนบท้ายประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดชนิดสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าที่ห้ามนำเข้าหรือส่งออก

การขออนุญาตครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์

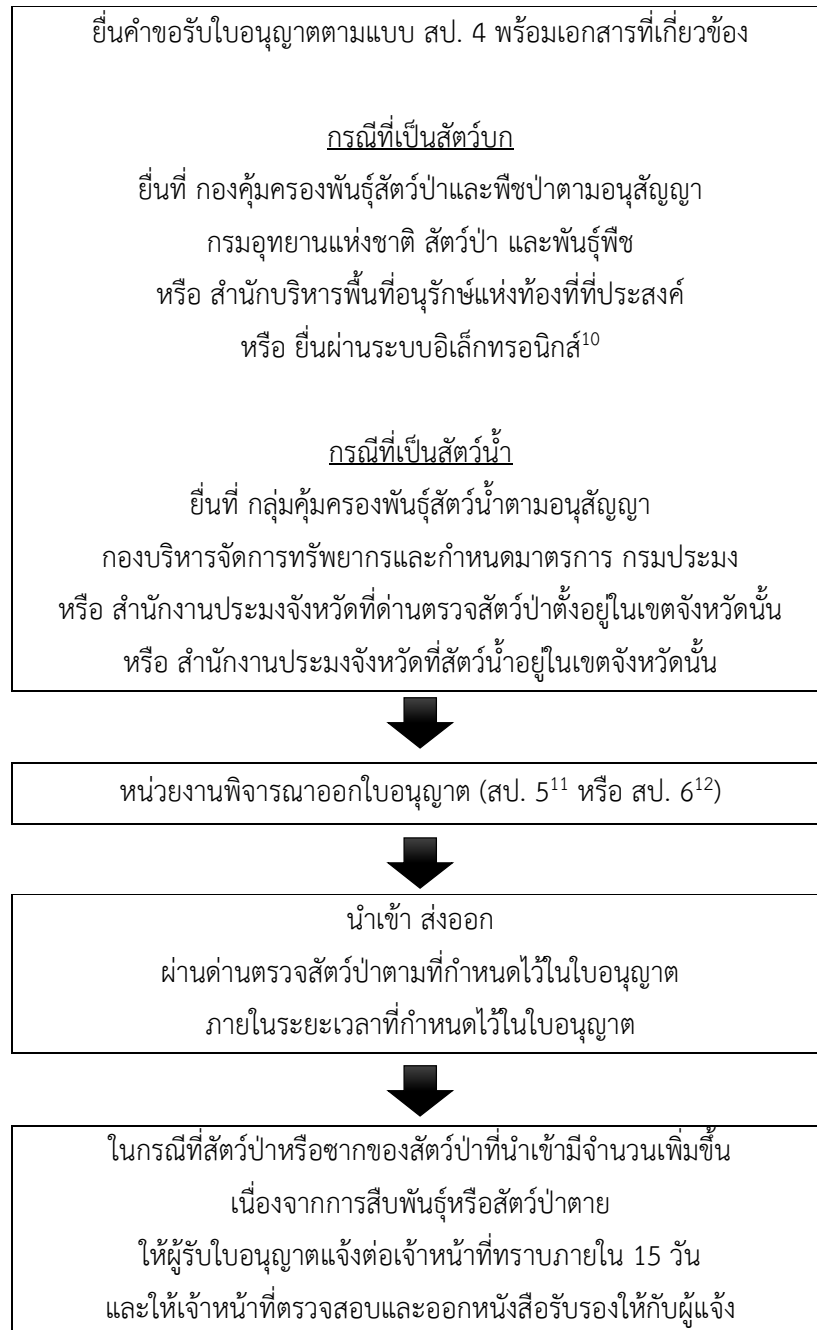
ผู้รับใบอนุญาต ต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

- (1) ดูแลให้สัตว์อยู่ในสภาพอันสมควรและปลอดภัยเหมาะสมกับสถานที่
- (2) จัดสถานที่ที่ใช้เลี้ยงดูสัตว์ให้เหมาะสมมิให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่บุคคลที่อยู่ใกล้เคียง
- (3) ดูแลป้องกันมิให้สัตว์ทำอันตรายแก่ผู้อื่น
- (4) ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต รวมทั้งต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผย ณ สถานที่ที่ได้รับอนุญาต และต้องอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

⁸ หลักฐานการได้มาซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ และบัญชีรายการ แสดงชนิด ชื่อวิทยาศาสตร์ จำนวน อายุ เพศ และเครื่องหมายของสัตว์ป่า หรือซากของสัตว์ป่า

⁹ มีอายุไม่เกิน 3 ปี นับแต่วันออกใบอนุญาต

การขออนุญาตนำเข้า ส่งออก สัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง สัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ และสัตว์ป่าตามบัญชี CITES ซากสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่า

¹⁰ ระบบอนุญาตนำเข้า ส่งออก และนำเข้าผ่านสัตว์ป่าตามอนุสัญญาไซเตส ที่เว็บไซต์ <http://cutes.dnp.go.th> (โดยอนุโลม เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน)

¹¹ สัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง และสัตว์ป่าตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มที่ 1 (สัตว์ป่าตามบัญชี CITES)

¹² สัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตนำเข้า ส่งออก สัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์จากซากของสัตว์ป่า

1. กรณีนำเข้า: สำเนาใบรับรองสุขภาพสัตว์ (health certificate) สำหรับสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่านั้น หรือเอกสารการอนุญาตหรือรับรองว่าอยู่ระหว่างการขออนุญาตส่งออก หรือเอกสารที่ขออนุญาตของหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจรับรองสุขภาพสัตว์ ซึ่งออกโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายของประเทศที่ส่งออกสัตว์ป่านั้น
2. กรณีส่งออก: หลักฐานการได้มาซึ่งสัตว์ป่า สัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่านั้น
3. กรณีเป็นสัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่า ตามบัญชี CITES หมายเลข 1 ต้องยื่นเอกสารเพิ่มเติม ดังนี้
 - (1) กรณีนำเข้า: หนังสืออนุญาตหรือหลักฐานการอนุญาตหรือ หนังสือยินยอมให้ส่งออก ซึ่งออกโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตตามกฎหมาย CITES ของประเทศที่ผู้ส่งออก
 - (2) กรณีส่งออก: ใบอนุญาตนำเข้า (import permit) หรือหนังสือยินยอมให้นำเข้า ซึ่งออกโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตตามกฎหมาย CITES ของประเทศผู้นำเข้า
 - (3) กรณีนำเข้าชั่วคราวเพื่อส่งออก: ผู้ยื่นนำเข้าแสดงหลักฐานตาม (1) ผู้ยื่นส่งออกแสดงหลักฐานตาม (2) พร้อมใบอนุญาตส่งออก (export permit) ของประเทศที่เป็นถิ่นกำเนิดของสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าหรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่านั้น และใบอนุญาตให้นำสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าหรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่านั้นเข้ามาในราชอาณาจักร เว้นแต่เป็นการส่งออกไปยังประเทศที่เป็นถิ่นกำเนิดไม่ต้องแสดงหลักฐานตาม (2) โดยถือว่าใบอนุญาตให้นำสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่านั้นเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นหลักฐานแสดงการได้มาซึ่งสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าหรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่านั้นตามข้อ 2
4. กรณีเป็นการนำเข้าสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าตามบัญชี CITES หมายเลข 2 หมายเลข 3 หรือหมายเลข 1 ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์เพื่อการค้า ให้ยื่นหลักฐานตามข้อ 1 และ 2 (กรณีนำผ่าน) และใบอนุญาตส่งออก (export permit) ของประเทศผู้ส่งออก
5. สำเนาใบสั่งสินค้า (order) หรือสำเนาใบกำกับสินค้า (invoice) โดยต้องระบุข้อมูลเลขที่ และวันที่ เนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลดังกล่าวในระบบของโครงการพัฒนาระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามระบบอนุญาตนำเข้า ส่งออก และนำผ่าน ตามอนุสัญญา CITES

เอกสารอ้างอิง

- (1) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562
- (2) สรุปลสาระสำคัญของพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562
- (3) กฎกระทรวง การขอใบอนุญาตหรือใบรับรอง และการออกใบอนุญาตหรือใบรับรองให้นำเข้า ให้ส่งออก หรือนำผ่านซึ่งสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่าหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่า พ.ศ. 2558
- (4) กฎกระทรวง กำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546
- (5) กฎกระทรวง กำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561
- (6) กฎกระทรวง กำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองให้เป็นสัตว์ป่าชนิดที่เพาะพันธุ์ได้ พ.ศ. 2546
- (7) กฎกระทรวง กำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองให้เป็นสัตว์ป่าชนิดที่เพาะพันธุ์ได้ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556
- (8) กฎกระทรวง กำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองให้เป็นสัตว์ป่าชนิดที่เพาะพันธุ์ได้ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561
- (9) กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอและการออกใบอนุญาตในการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง การครอบครองและการนำเคลื่อนที่เพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองและซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง และการค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2551
- (10) ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอนุญาตให้ล่าสัตว์ป่าเก็บหรือทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่า ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่อการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ พ.ศ. 2546
- (11) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดชนิดสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่า และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่า ที่ห้ามนำเข้าหรือส่งออก

พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558

สาระสำคัญ

การนำเข้า ส่งออก สัตว์หรือซากสัตว์ เข้ามาในราชอาณาจักร หรือการเคลื่อนย้าย สัตว์หรือซากสัตว์ ภายในราชอาณาจักร ต้องได้รับอนุญาต¹จากกรมปศุสัตว์ และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ ประกาศกำหนด

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

นักวิจัย

- (1) ตรวจสอบโครงการวิจัย ว่ามีการนำเข้า ส่งออก หรือเคลื่อนย้ายสัตว์หรือซากสัตว์ หรือไม่
- (2) หากมี ให้แจ้งต่อผู้ได้รับมอบหมายภายใน หน่วยงานเพื่อดำเนินการขออนุญาตขั้นตอน หาก ไม่มี ผู้วิจัยสามารถดำเนินการเองได้ โดยต้องได้รับ มอบอำนาจจากผู้มีอำนาจลงนามของหน่วยงาน
- (3) ทำการนำเข้า ส่งออก หรือเคลื่อนย้าย สัตว์หรือ ซากสัตว์ ที่ได้รับอนุญาตตาม ขั้นตอนที่กำหนด

หน่วยงาน

- (1) ทำการขออนุญาตต่อกรมปศุสัตว์ ตามที่ ได้รับแจ้งจากนักวิจัย หรือมอบอำนาจให้ ผู้ได้รับมอบหมาย หรือนักวิจัยเป็น ผู้ดำเนินการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

กองสารวัตรและกักกัน กรมปศุสัตว์

ที่อยู่ เลขที่ 91 หมู่ 4 ถนนติวานนท์ ตำบลบางกระบือ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

โทรศัพท์ 0 2501 3473

โทรสาร 0 2501 3773 ต่อ 104

E-mail address: aqidata@dld.go.th

Website: <https://www.aqi.dld.go.th/>

¹ สามารถยื่นผ่านทางระบบออกใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ของกรมปศุสัตว์ได้

ข้อมูลเพิ่มเติม

	หน้า
● นิยาม	92
● ขั้นตอนการขออนุญาตนำเข้าสัตว์และซากสัตว์.....	93
● ขั้นตอนการขออนุญาตส่งออกสัตว์และซากสัตว์	94
● ขั้นตอนการอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์และซากสัตว์ภายในประเทศ	95
● เงื่อนไขในการอนุญาตนำสัตว์หรือซากสัตว์ไปยังท้องที่จังหวัดอื่น.....	96
● การดำเนินการเมื่อสัตว์หรือซากสัตว์ถึงปลายทาง และการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์	97
● เอกสารอ้างอิง	98

นิยาม

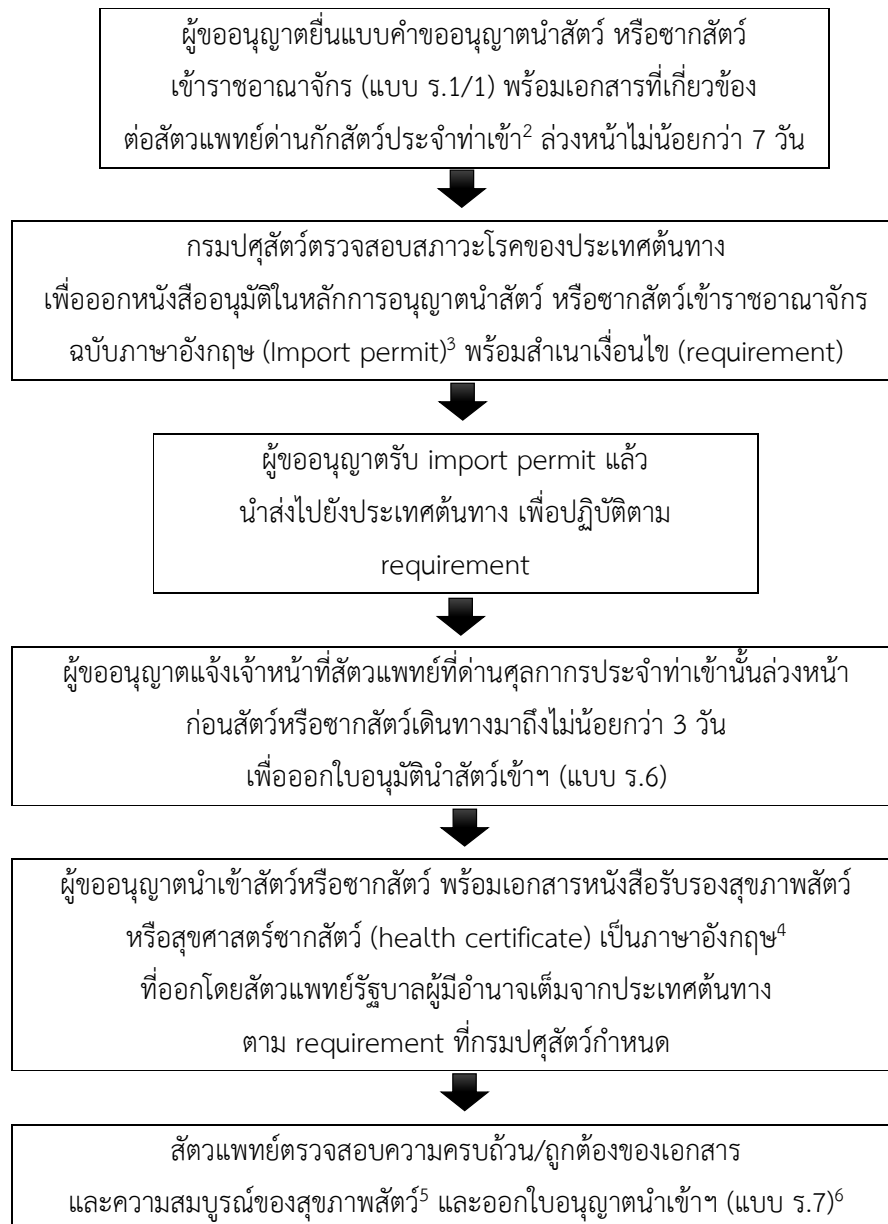
“สัตว์” หมายความว่า

- (1) ช้าง ม้า โค กระบือ ลา ล่อ แพะ แกะ กวาง สุนัข หมูป่า สุนัข แมว กระต่าย ลิง ชะนี และให้หมายรวมถึงน้ำเชื้อสำหรับผสมพันธุ์และเอ็มบริโอของสัตว์เหล่านี้ด้วย
- (2) สัตว์ปีกจำพวกนก ไก่ เป็ด ห่าน และให้หมายรวมถึงน้ำเชื้อสำหรับทำพันธุ์ด้วย
- (3) สัตว์ชนิดอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ได้แก่ กบ และรวมถึงสัตว์จำพวกสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก กระเจงหรือไก่อ๊ กระชู่ กระทั่งหรือเมย กวาง กวางผา กุ้ง และรวมถึงสัตว์จำพวกครัสเตเชียน (Crustacean) กูบหรือโคไพร ควายป่า ค่าง จระเข้ และรวมถึงสัตว์ในวงศ์ครอกโคไดลิดี (Family Crocodylidae) จิงโจ้ ตะโขง และรวมถึงสัตว์ในวงศ์แกเวียลิดี (Family Gavialidae) ตะพาบน้ำ เต่าทรายหรือน้ำทรายหรือตามะแน นากหญ้า นางอายหรือลิงลม ปลา ปลิงทะเล ผึ้ง พะยูน เพรียงทราย และรวมถึงสัตว์จำพวกโพลิทิท (Polychaete) แมวป่า แมวน้ำ ยีราฟ แรด ละมั่งหรือละมั่ง โลมา เสือหรือเหยี่ยวหรือโคร่าหรือกูร่า วาฬ วัวแดงหรือวัวดำหรือวัวเพาะ สมเสร็จหรือผสมเสร็จ สมันหรือน้ำมัน สิงโต สิงโตทะเล เสือ หมี หมึก หมูป่า หอย อีกวน่า อีเก้งหรือฟาน อูฐ ลามะ อัลปาก้า และรวมถึงสัตว์ในวงศ์คาเมลิดี (Family Camelidae) อัลลิเกเตอร์ และรวมถึงสัตว์ในวงศ์แอลลิเกเตอร์ (Family Alligatoridae) ฮิปโปโปแตมัส จิ้งหรีด ม้าลาย และรวมถึงสัตว์ในวงศ์อีควาดี (Family Equidae) และให้หมายรวมถึงน้ำเชื้อสำหรับผสมพันธุ์เอ็มบริโอ และไข่สำหรับใช้ทำพันธุ์ของสัตว์เหล่านี้ด้วย

“ซากสัตว์” หมายความว่า

- (1) ร่างกายหรือส่วนของร่างกายสัตว์ที่ตายแล้ว
- (2) สิ่งใด ๆ ที่ได้จากสัตว์ที่มีชีวิตหรือสัตว์ที่ตายแล้ว
- (3) อาหารสุกที่รับประทาน หรือปรุงจากซากสัตว์ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด
- (4) สิ่งประดิษฐ์สำเร็จรูปที่ทำจากซากสัตว์ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

ขั้นตอนการขออนุญาตนำเข้าสัตว์และซากสัตว์

² ท่าเข้าและท่าออกสำหรับนำเข้า นำออก หรือผ่านราชอาณาจักรซึ่งสัตว์หรือซากสัตว์ จำนวน 46 แห่ง ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดท่าเข้าและท่าออก ตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 (ข้อมูล ณ วันที่ 19 เมษายน 2564)

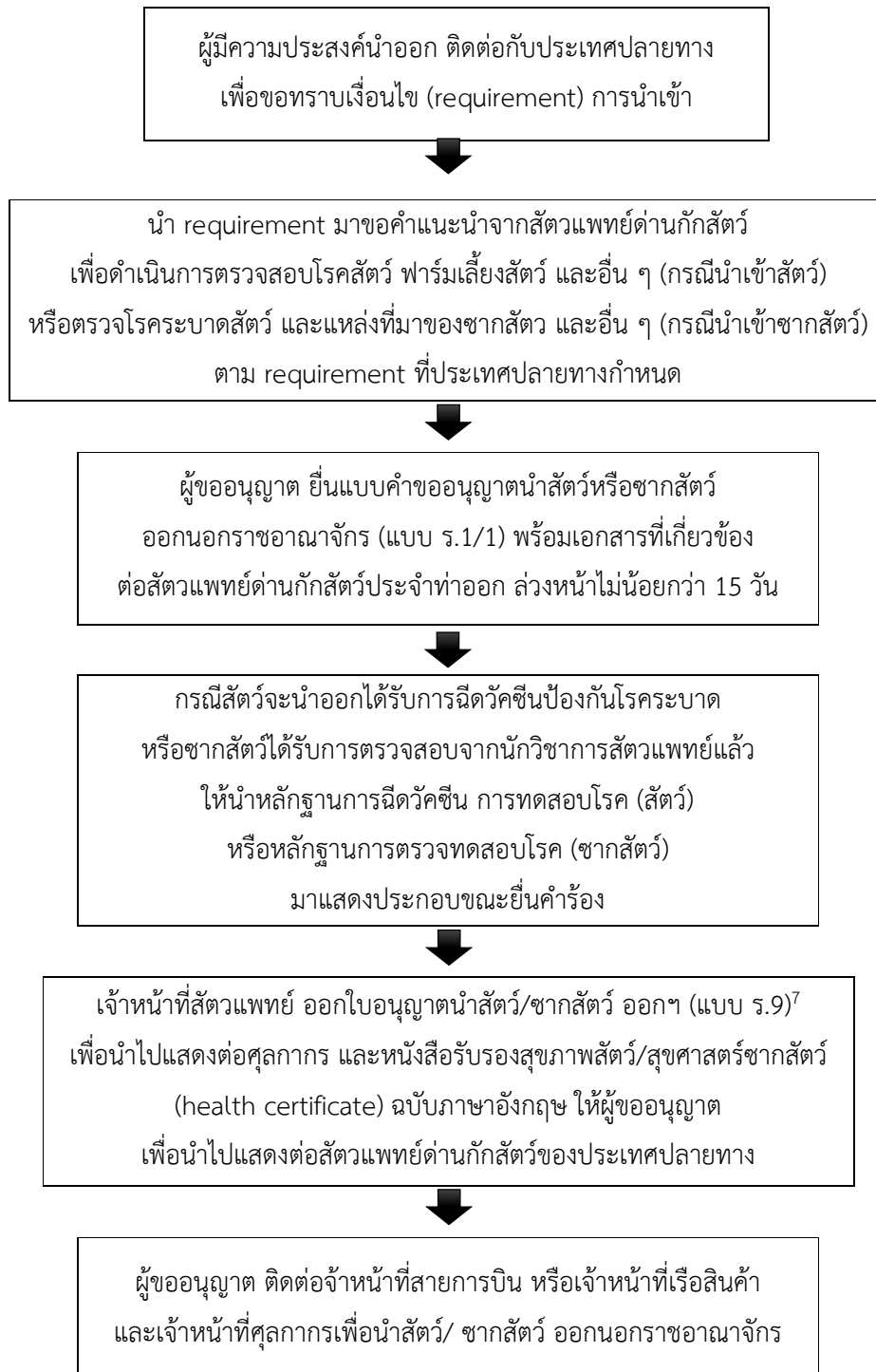
³ ใบแจ้งอนุญาตมีอายุ 60 วัน นับแต่วันที่ออก

⁴ กรณีสัตว์ที่นำเข้าฯ มาทำพันธุ์ ต้องมีเอกสารหนังสือรับรองพันธุ์ประวัติ (pedigree)

⁵ เก็บตัวอย่างส่งตรวจห้องปฏิบัติการ กักกันสัตว์หรือกักซากสัตว์รอผลการตรวจ และเสียค่าธรรมเนียมการนำเข้า

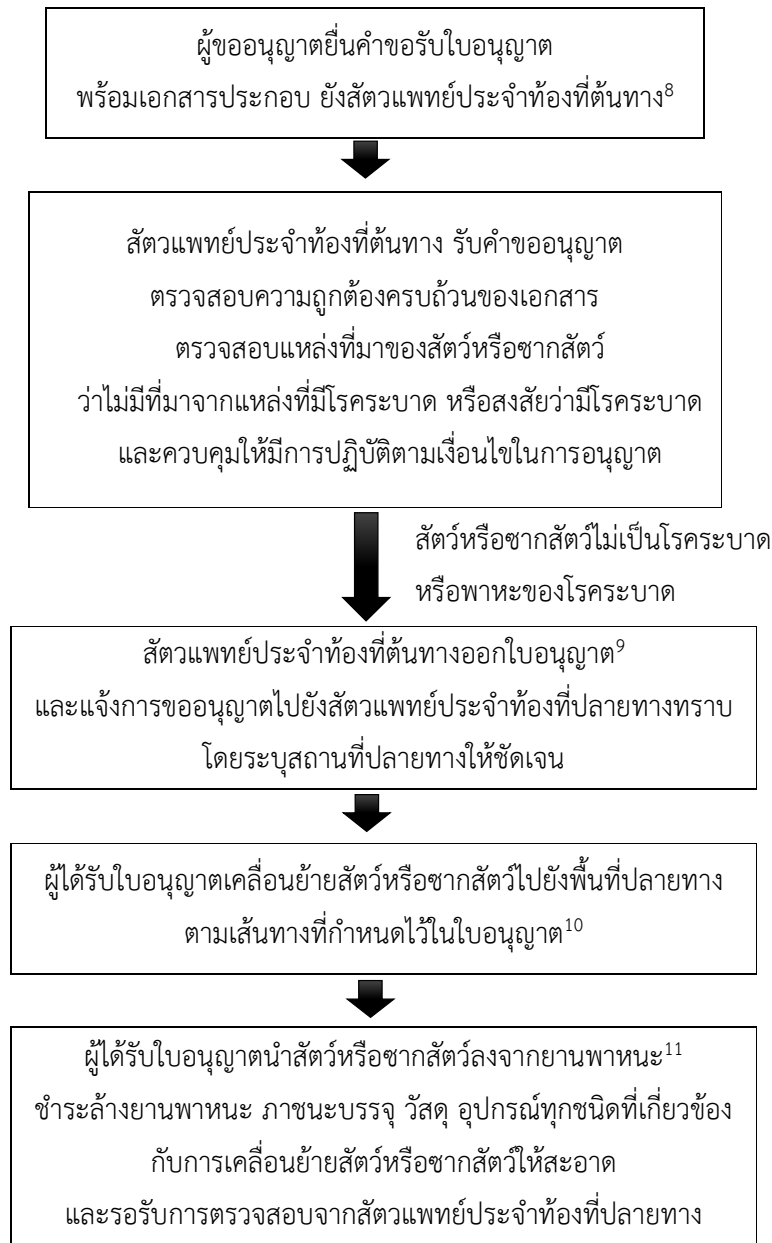
⁶ ใบอนุญาตมีอายุ 7 วันนับแต่วันที่ออก

ขั้นตอนการขออนุญาตส่งออกสัตว์และซากสัตว์

⁷ ใบอนุญาตมีอายุ 9 วัน นับแต่วันที่ยื่น

ขั้นตอนการขออนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์และซากสัตว์ภายในประเทศ

⁸ สามารถยื่นผ่านระบบออกใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ หรือที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ หรือสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดในท้องที่ที่สัตว์หรือซากสัตว์นั้นตั้งอยู่

⁹ ระยะเวลาของใบอนุญาตกำหนดให้เหมาะสมกับระยะทางในการเดินทาง แต่ต้องไม่เกิน 48 ชั่วโมง นับจากวันอนุญาต โดยระบุชนิดและหมายเลขทะเบียนยานพาหนะพร้อมเส้นทางขนส่ง และกำหนดให้ผ่านด่านกักกันสัตว์ระหว่างทางไว้ในใบอนุญาตหรือระบุเงื่อนไขอื่นตามที่จำเป็น

¹⁰ หากเส้นทางกำหนดให้ผ่านด่านกักกันสัตว์ให้หยุดยานพาหนะ และแจ้งเจ้าหน้าที่ พร้อมแสดงใบอนุญาตฉบับจริง ระหว่างการเดินทาง ห้ามนำสัตว์หรือซากสัตว์ขึ้นหรือลงจากยานพาหนะที่ระบุไว้ในใบอนุญาต

¹¹ การเคลื่อนย้ายต้องเป็นไปตามประกาศกรมปศุสัตว์ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขจำนวนสัตว์หรือซากสัตว์ ลักษณะของยานพาหนะ และอุปกรณ์ในการเคลื่อนย้ายสัตว์หรือซากสัตว์ พ.ศ. 2559

เงื่อนไขในการอนุญาตนำสัตว์หรือซากสัตว์ไปยังท้องที่จังหวัดอื่น

การทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ และการป้องกันโรคระบาด

ดำเนินการโดยสัตวแพทย์ประจำท้องที่ต้นทาง หรือสัตวแพทย์ที่ได้รับมอบหมาย

1. ฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย (Foot and Mouth Disease – FMD) หรือวัคซีนอื่นตามที่พิจารณาหรือตามที่กรมกำหนด ให้แก่ โค กระบือ แพะ แกะ และสุกร กรณีสัตว์ชนิดอื่นเป็นไปตามกรมปศุสัตว์กำหนด
2. สัตวแพทย์ผู้ฉีดทำหลักฐานการฉีดวัคซีน
3. ทำเครื่องหมายบนตัวสัตว์ให้ชัดเจน
4. เลี้ยงสัตว์ไว้ที่เดิมไม่น้อยกว่า 10 วันหลังฉีดวัคซีน

ในกรณีที่สัตว์นั้นเคยได้รับวัคซีนมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 วัน แต่ไม่เกิน 120 วัน และมีหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้ ให้ออกหนังสือรับรองการฉีดวัคซีน และทำเครื่องหมายบนตัวสัตว์

การตรวจโรคระบาด และการทำลายเชื้อโรค

ดำเนินการโดยสัตวแพทย์ประจำท้องที่ต้นทาง หรือสัตวแพทย์ที่ได้รับมอบหมาย

1. ตรวจโรคระบาดตามข้อกำหนดสำหรับสัตว์ และซากสัตว์แต่ละชนิด อาทิ โรคปากและเท้าเปื่อย (โค กระบือ แพะ แกะ กวาง สุกร และหมูป่า) โรคบรูเซลลา (โคนม แพะ แกะ) วัณโรค (โคนม) โลหิตจางติดเชื้อในม้า (ม้า) ไข้หวัดนกและโรคนิวคาสเซิล (นก ไก่ เป็ด ห่าน หรือน้ำเชื้อสำหรับผสมพันธุ์ หรือไข่ไก่สำหรับทำพันธุ์) กรณีสัตว์มาจากฟาร์มที่ผ่านการรับรองการปลอดโรคที่มีหลักฐานยืนยัน สามารถยกเว้นการตรวจโรคนี้ได้
2. กรณีของซากสัตว์ที่อยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ ต้องผ่านกระบวนการฆ่าหรือปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว
3. ตรวจสอบสัตว์หรือซากสัตว์ที่ได้รับอนุญาตก่อนออกเดินทาง ว่าไม่แสดงพยาธิสภาพของโรคระบาด
4. ควบคุมการนำสัตว์หรือซากสัตว์ขึ้นยานพาหนะ และให้ผู้ซื้อรับใบอนุญาตทำลายเชื้อโรค

การดำเนินการเมื่อสัตว์หรือซากสัตว์ถึงปลายทาง

ดำเนินการโดยสัตวแพทย์ประจำท้องที่ปลายทาง หรือเจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ที่ได้รับมอบหมาย

- (1) ตรวจโรคระบาดและตรวจสอบความถูกต้องตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต และเก็บใบอนุญาตไว้เป็นหลักฐาน
- (2) บันทึกงานการในใบตอบรับ และส่งคืนใบตอบรับไปยังต้นทาง
- (3) หากพบเป็นโรคระบาดหรือพาหะของโรคระบาด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นโรคระบาดให้รายงาน ปศุสัตว์จังหวัดต้นทาง ปศุสัตว์เขตต้นทาง และปศุสัตว์เขตปลายทาง และพิจารณาทำลายตามระเบียบกรมปศุสัตว์ต่อไป

ในกรณีที่ตรวจไม่พบสัตว์หรือซากสัตว์ตามกำหนด และล่วงเข้าไปในวันถัดไปอีก 1 วัน หรือตรวจพบว่าสัตว์หรือซากสัตว์ไม่ถูกต้องตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในใบอนุญาต ให้ทำการสอบสวนหาสาเหตุและข้อเท็จจริง พร้อมติดต่อขอสำเนาหลักฐานการอนุญาตจากสัตวแพทย์ประจำท้องที่ต้นทาง หากพบว่ามีมูลความผิดให้ร้องทุกข์ กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน และรายงานผู้บังคับบัญชาตามขั้นตอนต่อไป

การทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์

ในกรณีที่สัตว์ที่นำไปยังท้องที่อื่น นำเข้า หรือส่งออก เป็นสัตว์ประเภทโคเนื้อ โคนม กระบือ แพะ และแกะ ที่มีอายุมากกว่า 4 เดือน ให้มีการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ในสัตว์ ตามประกาศกรมปศุสัตว์ เรื่อง กำหนดท้องที่และชนิดสัตว์ที่ต้องทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ พ.ศ. 2560 ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- (1) พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
- (2) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดสัตว์ชนิดอื่นตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
- (3) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดสัตว์ชนิดอื่นตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563
- (4) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดสัตว์ชนิดอื่นตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563
- (5) ประกาศกรมปศุสัตว์ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการนำสัตว์หรือซากสัตว์ผ่านด่านกักกัน สัตว์ พ.ศ. 2558
- (6) ประกาศกรมปศุสัตว์ เรื่อง การขออนุญาต การออกใบอนุญาต วิธีการนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่าน ราชอาณาจักรซึ่งสัตว์หรือซากสัตว์ พ.ศ. 2558
- (7) ประกาศกรมปศุสัตว์ เรื่อง กำหนดท่าเข้าและท่าออกตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
- (8) ประกาศกรมปศุสัตว์ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขจำนวนสัตว์หรือซากสัตว์ ลักษณะของ ยานพาหนะ และอุปกรณ์ในการเคลื่อนย้ายสัตว์หรือซากสัตว์ พ.ศ. 2559
- (9) ประกาศกรมปศุสัตว์ เรื่อง กำหนดท้องที่และชนิดสัตว์ที่ต้องทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ พ.ศ. 2560
- (10) กองสารวัตรและกักกัน กรมปศุสัตว์. การนำเข้าสัตว์และซากสัตว์ ระหว่างประเทศ [แผ่นพับ]. ค้นเมื่อ 16 เมษายน 2564.
- (11) กองสารวัตรและกักกัน กรมปศุสัตว์. การนำออกสัตว์และซากสัตว์ ระหว่างประเทศ [แผ่นพับ]. ค้นเมื่อ 16 เมษายน 2564.

พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558

สาระสำคัญ

การนำเข้าสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำทุกชนิด การส่งออก หรือการครอบครองสัตว์น้ำบางชนิด¹ เช่น สัตว์น้ำหายาก สัตว์น้ำที่อาจก่อให้เกิดโรคระบาด และสัตว์น้ำที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สัตว์น้ำและระบบนิเวศ รวมถึง การจับสัตว์น้ำในเขตรักษาพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อประโยชน์ในทางวิชาการ ต้องได้รับอนุญาต² จากกรมประมง และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ประกาศกำหนด

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

นักวิจัย

- (1) ตรวจสอบโครงการวิจัย ว่ามีการนำเข้า ส่งออก หรือดำเนินการกับสัตว์น้ำในเขตรักษาพันธุ์สัตว์น้ำ หรือไม่
- (2) หากมี ให้แจ้งต่อผู้ได้รับมอบหมายภายในหน่วยงาน เพื่อดำเนินการขออนุญาตขั้นตอน หากไม่มี ผู้วิจัยสามารถดำเนินการเองได้ โดยต้องได้รับมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจลงนามของหน่วยงาน
- (3) ทำการนำเข้า ส่งออก ผ่าน หรือเคลื่อนย้าย สัตว์หรือซากสัตว์ ที่ได้รับอนุญาตตาม ขั้นตอนที่กำหนด

หน่วยงาน

- (1) ทำการขออนุญาตต่อกรมประมง ตามที่ได้รับแจ้งจากนักวิจัย หรือมอบอำนาจให้ผู้ได้รับมอบหมาย หรือนักวิจัยเป็นผู้ดำเนินการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

กรมประมง

ที่อยู่ เลขที่ 50 เกษตรกลาง เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

โทรศัพท์ 0 2562 0600 - 15

E-mail address: secretary@fisheries.go.th

¹ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดชนิดสัตว์น้ำที่ห้ามนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านราชอาณาจักร พ.ศ. 2559 และประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดชนิดสัตว์น้ำที่ห้ามนำเข้า ส่งออก นำผ่าน หรือเพาะเลี้ยง พ.ศ. 2561

² สามารถยื่นผ่านระบบเชื่อมโยงค้าขากลางและระบบสนับสนุนใบอนุญาตและใบรับรองผ่านอินเทอร์เน็ตของกรมประมง (Fisheries Single Window: FSW)

ข้อมูลเพิ่มเติม

	หน้า
● นิยาม	101
● พันธุ์ไม้ที่กำหนดให้เป็นสัตว์น้ำ	101
● การขออนุญาตนำเข้าสัตว์น้ำ	102
● การขออนุญาตนำเข้า และการขออนุญาตส่งออกสัตว์น้ำบางชนิด	103
● หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการอนุญาตนำเข้าสัตว์น้ำบางชนิด	104
● หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการอนุญาตส่งออกสัตว์น้ำบางชนิด	104
● การขออนุญาตครอบครองสัตว์น้ำบางชนิด	105
● หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการอนุญาตครอบครองสัตว์น้ำบางชนิด	105
● เอกสารอ้างอิง	106

นิยาม

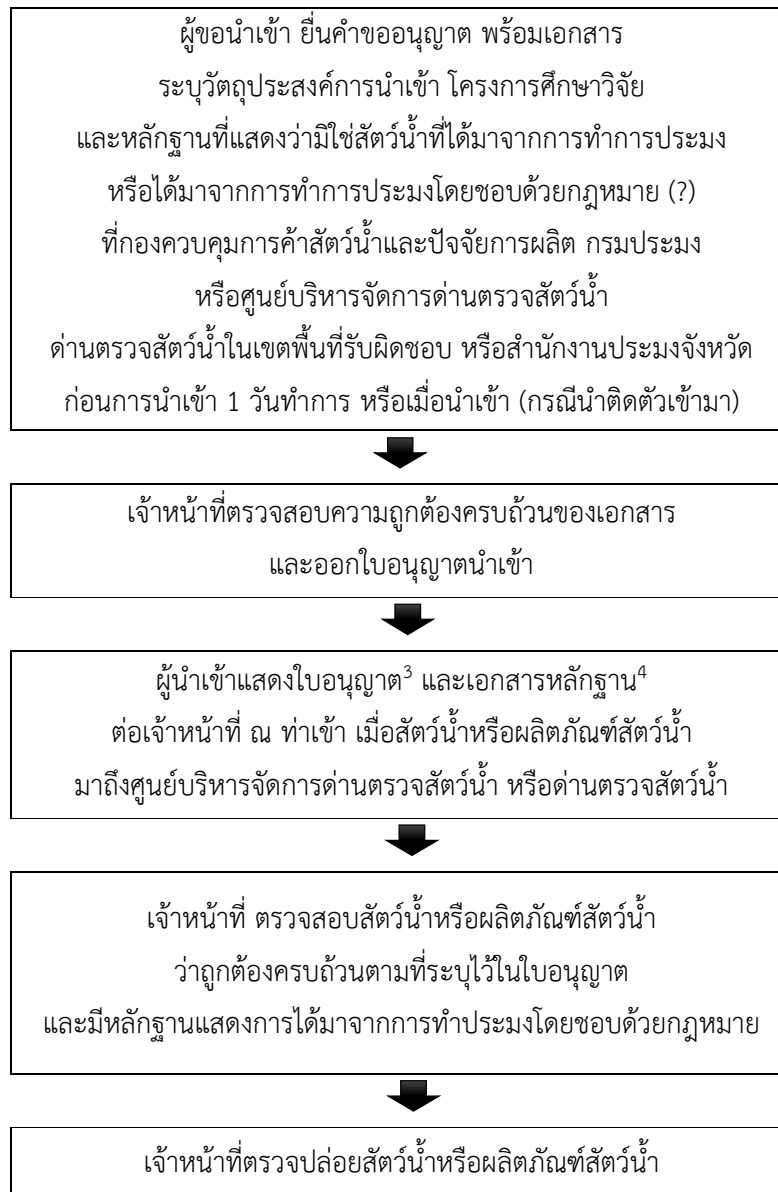
“สัตว์น้ำ” หมายความว่า สัตว์ที่อาศัยอยู่ในน้ำเป็นปกติ สัตว์จำพวกสะเทินน้ำสะเทินบก สัตว์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณน้ำท่วมถึง สัตว์ที่มีการดำรงชีวิตส่วนหนึ่งอยู่ในน้ำ สัตว์ที่มีวงจรชีวิตช่วงหนึ่งที่อาศัยอยู่ในน้ำเฉพาะช่วงชีวิตที่อาศัยอยู่ในน้ำ รวมทั้งไข่และน้ำเชื้อของสัตว์น้ำ และสาหร่ายทะเล ชาก หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของเหล่านั้น และให้หมายความรวมถึงพันธุ์ไม้น้ำตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และชากหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์ไม้น้ำนั้นด้วย

“ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ” หมายความว่า ผลิตภัณฑ์ได้จากการแปรรูปสัตว์น้ำหรือที่ใช้สัตว์น้ำเป็นวัตถุดิบ

พันธุ์ไม้น้ำที่กำหนดให้เป็นสัตว์น้ำ

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์
1.	หญ้าน้ำทะเล	<i>Enhalus acoroides</i>
2.	หญ้าชะเงาเต่า	<i>Thalassia hemprichii</i>
3.	หญ้าเงาแคระ	<i>Halophila beccarii</i>
4.	หญ้าเงาใส	<i>Halophila decipiens</i>
5.	หญ้าเงาใบเล็ก	<i>Halophila minor</i>
6.	หญ้าเงาหรือหญ้าอำพัน	<i>Halophila ovalis</i>
7.	หญ้าน้ำกุยช่ายเข็ม	<i>Halodule pinifolia</i>
8.	หญ้าน้ำกุยช่ายทะเล	<i>Halodule uninervis</i>
9.	หญ้าชะเงาใบฟันเลื่อย	<i>Cymodocea serrulata</i>
10.	หญ้าชะเงาใบมน	<i>Cymodocea rotundata</i>
11.	หญ้าต้นหอมทะเล	<i>Syringodium isoetifolium</i>
12.	หญ้าตะกานน้ำเค็ม	<i>Ruppia maritime</i>

การขออนุญาตนำเข้าสัตว์น้ำ

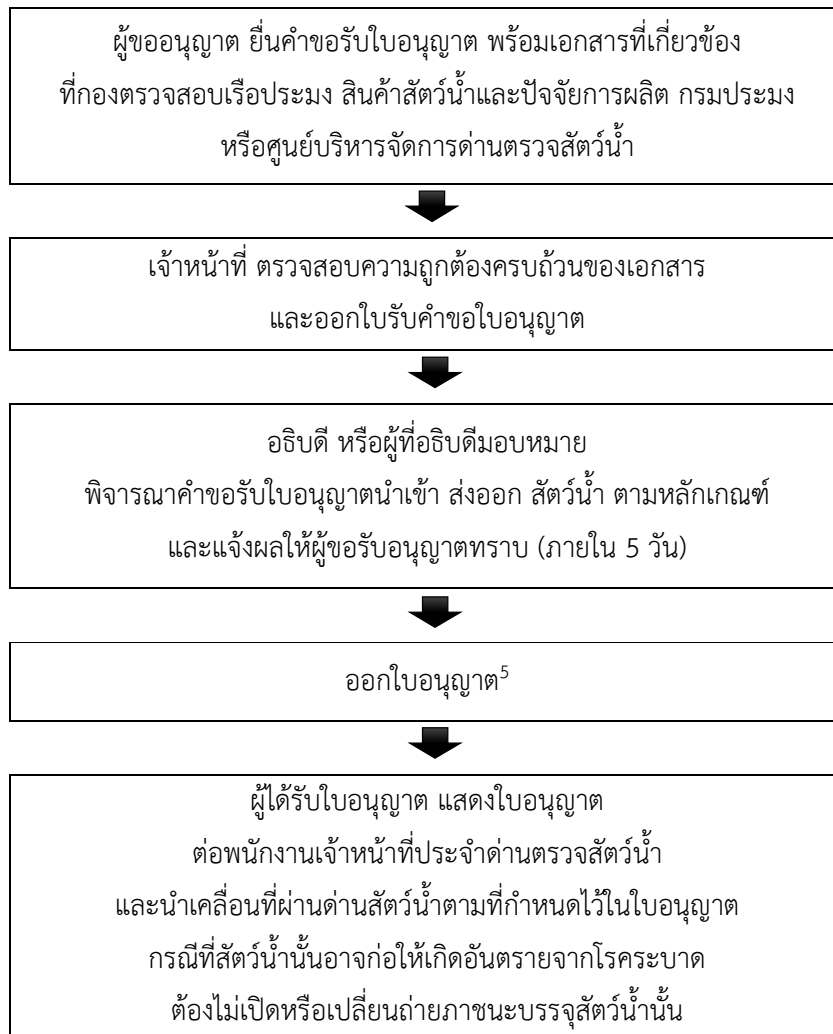
³ ใบอนุญาตมีอายุ 60 วันนับแต่วันที่อนุญาต

⁴ (1) กรณีนำเข้าโดยเรือประมง เรือขนถ่าย หรือเรือขนส่งสัตว์น้ำเป็นการเฉพาะ: แสดงสำเนาแบบรายงานผลการตรวจเรือ (port inspection report) หรือใบรับรองการจับสัตว์น้ำ (catch certificate) และใบกำกับการซื้อขาย (invoice) หรือใบตราส่งสินค้าทางทะเล (bill of landing) (ถ้ามี)

(2) กรณีนำเข้าโดยวิธีการอื่น: แสดงใบรับรองการจับสัตว์น้ำ หรือสำเนาการแจ้งสินค้าออกจากต้นทาง (custom clearance) หรือสำเนาใบขนส่งสินค้าออก (custom declaration) หรือใบรับรองให้ส่งออกสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำที่ออกโดยหน่วยงานภาครัฐ และใบกำกับการซื้อขาย และใบตราส่งสินค้าทางอากาศ (air waybill) หรือใบตราส่งสินค้าทางทะเล (ถ้ามี)

ทั้ง (1) และ (2) ไม่บังคับกรณีนำติดตัวเข้ามาในปริมาณพอสมควร

การขออนุญาตนำเข้า และการขออนุญาตส่งออกสัตว์น้ำบางชนิด

⁵ ใบอนุญาตมีอายุไม่เกิน 60 วัน นับแต่วันที่ออกใบอนุญาตนั้น และให้ถือเป็นใบอนุญาตมีไว้ในครอบครองด้วย

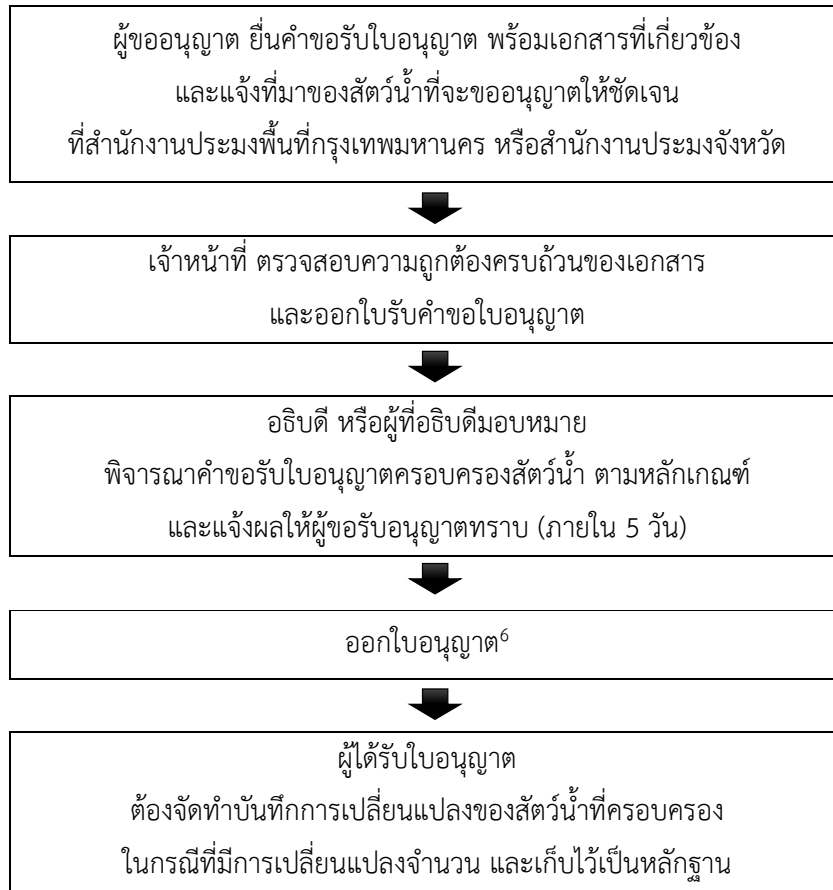
หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการอนุญาตนำเข้าสัตว์น้ำบางชนิด

- (1) จำนวนสัตว์น้ำที่มีอยู่ภายในประเทศ เพื่อตรวจสอบการแพร่พันธุ์ภายในประเทศ วิธีการสืบพันธุ์ ความปลอดภัยของสัตว์น้ำที่หายาก อันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับสัตว์น้ำภายในประเทศ รวมทั้งสภาพของสถานที่เพาะเลี้ยงหรือครอบครองสัตว์น้ำ หรือผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศทางธรรมชาติ
- (2) กรณีการนำเข้าปลาทูน่าชนิดครีบเหลือง ต้องมีหนังสือรับรองการนำเข้าปลาทูน่าชนิดครีบเหลืองเข้ามาในราชอาณาจักรจากกรมประมง หรือผู้ที่กรมประมงประกาศกำหนด
- (3) ห้ามอนุญาตให้นำเข้าสัตว์น้ำที่ก่อให้เกิดโรคระบาด ในกรณีไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าสัตว์น้ำนั้นเป็นโรคระบาด ผู้นำเข้าสัตว์น้ำต้องยื่นหนังสือรับรองสุขภาพสัตว์น้ำหรือหนังสือรับรองสุขศาสตร์จากสัตว์ซึ่งมีข้อความเป็นภาษาอังกฤษที่ลงนามรับรองโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานผู้รับผิดชอบของรัฐบาลประเทศผู้ส่งออกหรือจากห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบในวันที่นำเข้าสัตว์น้ำต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำด่านตรวจสัตว์น้ำ

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการอนุญาตส่งออกสัตว์น้ำบางชนิด

- (1) ชนิดพันธุ์และจำนวนสัตว์น้ำที่มีอยู่ในประเทศ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของพันธุ์สัตว์น้ำที่หายาก รวมทั้งผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อวงจรชีวิตของสัตว์น้ำอื่นและความสมดุลของระบบนิเวศทางธรรมชาติ
- (2) กรณีการส่งออกปลาทะเลสวยงาม ต้องได้รับหนังสือรับรองการเพาะพันธุ์จากกรมประมง หรือต้องมีเอกสารรับรองว่าเป็นปลาทะเลสวยงามจากการนำเข้า หรือเป็นการส่งออกเพื่อการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย หรือกรณีอื่นที่มีใช้เพื่อการค้า แล้วแต่กรณี
- (3) กรณีการส่งออกผลิตภัณฑ์เปลือกหอยสำเร็จรูป ต้องมีหนังสือรับรองชนิดพันธุ์เปลือกหอยสำเร็จรูปจากกรมประมงหรือผู้ซึ่งกรมประมงประกาศกำหนด
- (4) กรณีการส่งออกสัตว์น้ำชนิดที่ใกล้สูญพันธุ์จากธรรมชาติ ต้องมีหนังสือรับรองว่าเป็นสัตว์น้ำที่ได้จากการเพาะเลี้ยงจากกรมประมงหรือผู้ซึ่งกรมประมงประกาศกำหนด
- (5) กรณีเป็นการส่งออกสัตว์น้ำที่อาจก่อให้เกิดอันตรายจากโรคระบาด ต้องได้รับหนังสือรับรองสุขภาพสัตว์หรือหนังสือรับรองสุขศาสตร์จากสัตว์จากกรมประมง และก่อนการอนุญาตสัตว์น้ำนั้นต้องผ่านการกักกันและกำจัดโรคก่อนการส่งออก ตามระยะเวลาและวิธีการที่ประเทศปลายทางกำหนด

การขออนุญาตครอบครองสัตว์น้ำบางชนิด

⁶ ใบอนุญาตมีอายุ 2 ปี นับแต่วันที่ออกใบอนุญาตหรือถือว่าได้รับใบอนุญาต แล้วแต่กรณี

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการอนุญาตครอบครองสัตว์น้ำบางชนิด

- (1) จำนวนสัตว์น้ำที่มีอยู่ในประเทศหรือต่างประเทศ เพื่อตรวจสอบการแพร่พันธุ์ภายในประเทศ ความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ วิธีการสืบพันธุ์ ความปลอดภัยของพันธุ์สัตว์น้ำที่หายาก อันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับสัตว์น้ำภายในประเทศ รวมทั้งสภาพของสถานที่เพาะเลี้ยงหรือครอบครองสัตว์น้ำ หรือผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศทางธรรมชาติ
- (2) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต้องมีการจัดระบบการดูแลสัตว์น้ำ ความปลอดภัยของพันธุ์สัตว์น้ำ อันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับสัตว์น้ำภายในประเทศ รวมทั้งผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศทางธรรมชาติ
- (3) กรณีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่อาจก่อให้เกิดอันตรายจากโรคระบาดต้องมีหนังสือรับรองว่าสัตว์น้ำนั้นไม่มีโรคระบาดจากกรมประมงหรือผู้ซึ่งกรมประมงประกาศกำหนด และต้องไม่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในที่จับสัตว์น้ำซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

เอกสารอ้างอิง

- (1) พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558
- (2) กฎกระทรวง การขออนุญาต และการอนุญาตให้นำเข้า ส่งออก นำผ่าน เพาะเลี้ยง หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสัตว์น้ำบางชนิด พ.ศ. 2559
- (3) ประกาศกรมประมง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการอนุญาตนำเข้า สัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ พ.ศ. 2560
- (4) ประกาศกรมประมง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการอนุญาตนำเข้า สัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563
- (5) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดชนิดสัตว์น้ำที่ห้ามนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่าน ราชอาณาจักร พ.ศ. 2559
- (6) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพันธุ์ไม้น้ำให้เป็นสัตว์น้ำ พ.ศ. 2559
- (7) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดชนิดสัตว์น้ำที่ห้ามนำเข้า ส่งออก นำผ่าน หรือ เพาะเลี้ยง พ.ศ. 2561
- (8) ประกาศกรมประมง เรื่อง กำหนดสถานที่อื่นในการยื่นคำขอรับใบอนุญาตนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านสัตว์ น้ำ พ.ศ. 2563

พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558

สาระสำคัญ

- (1) การดำเนินงานเกี่ยวกับเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดตามประกาศที่เกี่ยวข้องภายใต้พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558
- (2) การดำเนินงานกับเชื้อในกลุ่มเสี่ยงที่ 2 และพิษจากสัตว์ในกลุ่มเสี่ยงที่ 1 ต้องทำการแจ้งต่อกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ก่อนเริ่มดำเนินงาน
- (3) การดำเนินงานกับเชื้อในกลุ่มเสี่ยงที่ 3 และพิษจากสัตว์ในกลุ่มเสี่ยงที่ 2 ต้องทำการ ขออนุญาตต่อกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และต้องได้รับอนุญาตก่อนเริ่มดำเนินการ

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

นักวิจัย

- (1) ตรวจสอบรายการเชื้อโรคและพิษจากสัตว์¹ และกิจกรรมที่ดำเนินการ และแจ้งต่อผู้รับผิดชอบภายในหน่วยงาน
- (2) ดำเนินการตามประกาศที่เกี่ยวข้องภายใต้ พ.ร.บ.เชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558
- (3) จัดทำบัญชีรายการเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ที่ดำเนินการ และแจ้งต่อผู้รับผิดชอบตามข้อกำหนดของหน่วยงาน

หน่วยงาน

- (1) แต่งตั้งผู้ดำเนินการ และผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ
- (2) แต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมความปลอดภัยทางชีวภาพ
- (3) ยื่นแจ้งกิจกรรมที่มีการดำเนินการกับเชื้อโรคกลุ่มที่ 2 และพิษจากสัตว์กลุ่มที่ 1 และ/หรือยื่นขออนุญาตกิจกรรมที่มีการดำเนินการกับเชื้อโรคกลุ่มที่ 3 และพิษจากสัตว์กลุ่มที่ 2 ต่อกรมวิทยาศาสตร์ การแพทย์
- (4) ดำเนินการตามประกาศที่เกี่ยวข้องภายใต้ พ.ร.บ.เชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558
- (5) ผู้ได้รับหนังสือรับรองการแจ้ง หรือใบอนุญาต จัดทำบัญชีรายการเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ แจ้งต่อกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ทุก 1 ปี ภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป

¹ สามารถตรวจสอบรายการเชื้อโรค และพิษจากสัตว์แต่ละกลุ่มได้จากประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง รายการเชื้อโรคที่ประสงค์ควบคุมตามมาตรา 18 พ.ศ. 2561, ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2562, ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2563 และฉบับที่ 4 พ.ศ. 2563 และประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง รายการพิษจากสัตว์ที่ประสงค์ควบคุมตามมาตรา 19 พ.ศ. 2562

หน่วยงานรับผิดชอบ

งานพระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ สำนักมาตรฐานห้องปฏิบัติการ

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

ที่อยู่ เลขที่ 88/7 อาคาร 14 ชั้น 5 ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 0 2951 0000 ต่อ 99189, 98106 และ 98107

โทรสาร 0 2951 1270

E-mail address: bpat@dmisc.mail.go.th และ patact@dmisc.mail.go.th

Website: <http://blqs.dmisc.moph.go.th/>

ข้อมูลเพิ่มเติม

	หน้า
● ขอบเขตที่ควบคุม และที่ไม่บังคับให้ต้องขอรับหนังสือรับรองการแจ้งหรือขอรับใบอนุญาต.....	110
● การแบ่งกลุ่มเชื้อโรค และพิษจากสัตว์.....	111
● แนวทางการกำกับดูแล.....	112
● สรุปสาระสำคัญของประกาศที่เกี่ยวข้อง.....	113
● ขั้นตอนการขอหนังสือรับรองการแจ้ง.....	115
● ขั้นตอนการขอรับใบอนุญาต.....	116
● ผู้ดำเนินการ และผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ.....	117
● คณะกรรมการควบคุมความปลอดภัยทางชีวภาพ.....	118
● เอกสารอ้างอิง.....	119

ขอบเขตที่ควบคุม

สิ่งที่ควบคุม

- (1) “เชื้อโรค” หมายความว่า เชื้อจุลินทรีย์ สารชีวภาพ และเชื้ออื่นที่อาจมีการประกาศเพิ่มเติม เฉพาะที่ทำให้เกิดโรคในคน ปศุสัตว์ สัตว์พาหนะ หรือสัตว์อื่นตามที่อาจมีการประกาศเพิ่มเติม
 - “เชื้อจุลินทรีย์” หมายความว่า แบคทีเรีย รา ไวรัส และปรสิต
 - “สารชีวภาพ” หมายความว่า ผลิตภัณฑ์หรือส่วนหนึ่งส่วนใดที่ถูกสร้างขึ้นหรือดัดแปลงจากพืชจากสัตว์ เชื้อจุลินทรีย์ หรือเชื้ออื่นที่อาจมีการประกาศเพิ่มเติม รวมถึง อนุภาคโปรตีนก่อโรค
- (2) “พืชจากสัตว์” หมายความว่า พืชที่เกิดจากสัตว์และทำให้เกิดภาวะที่ร่างกายทำงานได้ไม่เป็นปกติในคน ปศุสัตว์ สัตว์พาหนะ หรือสัตว์อื่นตามที่อาจมีการประกาศเพิ่มเติม

ไม่ครอบคลุมถึง

- (1) เชื้อจุลินทรีย์ก่อโรคในพืช เชื้อจุลินทรีย์ที่ไม่ก่อโรค และเชื้อจุลินทรีย์อื่นใดที่ไม่ปรากฏในประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่อง รายการเชื้อโรคที่ประสงค์ควบคุมตามมาตรา 18 ทั้งนี้ ในส่วนของจุลินทรีย์ก่อโรคในพืชที่สามารถก่อโรคในคนหรือสัตว์ได้ และมีรายชื่ออยู่ในประกาศควบคุมตามมาตรา 18 จะอยู่ภายใต้การควบคุมด้วย
- (2) พืชจากพืช และสารเคมี

กิจกรรมที่ควบคุม

การผลิต นำเข้า ส่งออก ขาย นำผ่าน และมีไว้ในครอบครองเชื้อโรคและพืชจากสัตว์

กิจกรรมที่ไม่บังคับให้ต้องขอรับหนังสือรับรองการแจ้งหรือขอรับใบอนุญาต²

- (1) การนำเข้า ส่งออก ขาย นำผ่าน หรือมีไว้ในครอบครองเชื้อโรคหรือพืชจากสัตว์ในรูปของผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป
- (2) กระบวนการตรวจวินิจฉัยโรค หรือกระบวนการชันสูตรพลิกศพ และให้รวมถึงการรวบรวมวัตถุตัวอย่างเพื่อใช้ในกระบวนการดังกล่าวด้วย
- (3) การเก็บตัวอย่างจากยา อาหาร ผลิตภัณฑ์สุขภาพ สิ่งแวดล้อม หรือการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการเพื่อประโยชน์ด้านการแพทย์และการสาธารณสุข

² แต่ต้องปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขในเรื่องดังกล่าว

การแบ่งกลุ่มเชื้อโรค และพิษจากสัตว์

เชื้อโรค แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ เชื้อโรคที่มีความเสี่ยงน้อย หรืออันตรายน้อย หมายถึง³ จุลินทรีย์ที่ไม่ก่อโรคในมนุษย์ และสัตว์ที่มีสุขภาพแข็งแรง

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ เชื้อโรคที่มีความเสี่ยงปานกลาง หรืออันตรายปานกลาง หมายถึง จุลินทรีย์ที่ก่อโรคในมนุษย์หรือสัตว์ แต่ไม่เป็นอันตรายร้ายแรงต่อบุคลากรในห้องปฏิบัติการ ชุมชน ปศุสัตว์ หรือสิ่งแวดล้อม มีวิธีการรักษา และการป้องกันโรคที่มีประสิทธิภาพ และความเสียหายในการแพร่กระจายของเชื้อโรคอยู่ในวงจำกัด

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ เชื้อโรคที่มีความเสี่ยงสูง หรืออันตรายสูง หมายถึง จุลินทรีย์ที่ก่อโรครุนแรงในมนุษย์หรือสัตว์ และเชื้อสามารถแพร่กระจายได้ง่ายจากคนสู่คน ทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่มีวิธีการรักษาและการป้องกันโรคที่มีประสิทธิภาพ

กลุ่มที่ 4 ได้แก่ เชื้อโรคที่มีความเสี่ยงสูงมาก หรืออันตรายสูงมาก หมายถึง จุลินทรีย์ที่ก่อโรครุนแรงในมนุษย์หรือสัตว์ และเชื้อสามารถแพร่กระจายได้ง่ายจากคนสู่คน ทั้งทางตรงและทางอ้อม และยังไม่มียาหรือวิธีการรักษาหรือการป้องกันโรคที่มีประสิทธิภาพ

พิษจากสัตว์ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ พิษจากสัตว์ที่ทำให้เกิดภาวะที่ร่างกายทำงานได้ไม่เป็นปกติในระดับที่ไม่ร้ายแรง และมีวิธีการรักษาที่ได้ผล

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ พิษจากสัตว์ที่ทำให้เกิดภาวะที่ร่างกายทำงานได้ไม่เป็นปกติในระดับที่ร้ายแรง และมีวิธีการรักษาที่ได้ผล

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ พิษจากสัตว์ที่ทำให้เกิดภาวะที่ร่างกายทำงานได้ไม่เป็นปกติในระดับที่ร้ายแรง และยังไม่มียาหรือวิธีการรักษาที่ได้ผล

³ คำอธิบายเพิ่มเติมจากองค์การอนามัยโลก (World Health Organization – WHO)

แนวทางกำกับดูแล

พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558 มีกลไกกำกับดูแลแตกต่างกันตามระดับความเสี่ยงของเชื้อโรค และพิษจากสัตว์แต่ละกลุ่ม ดังนี้

ระดับความเสี่ยงหรืออันตราย	น้อย	ปานกลาง	สูง	สูงมาก
กลุ่มของเชื้อโรค	1	2	3	4
กลุ่มของพิษจากสัตว์	-	1	2	3
การขออนุมัติดำเนินการต่อ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	-	แจ้ง	ขออนุญาต	ห้ามดำเนินการ ⁴
ดำเนินการได้เมื่อ	-	ได้รับใบรับแจ้ง ⁵	ได้รับใบอนุญาต ⁴	
สิ่งที่ต้องปฏิบัติตามหรือจัดให้มี				
(1) ดำเนินการตามประกาศที่ เกี่ยวข้องภายใต้พ.ร.บ.เชื้อ โรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558	✓	✓	✓	
(2) ผู้ดำเนินการ และ ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ ⁶	-	✓	✓	
(3) คณะกรรมการควบคุม ความปลอดภัยทาง ชีวภาพ ⁷	-	✓	✓	
(4) บัญชีเชื้อโรคและพิษจาก สัตว์	-	✓	✓	

⁴ ยกเว้นกรณีที่เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อประโยชน์ในการควบคุมโรค การป้องกันโรค และการบำบัดโรค สามารถยื่น คำขออนุญาตต่ออธิบดี กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

⁵ หนังสือรับรองการแจ้ง และใบอนุญาต มีอายุ 1 ปี โดยจะแยกตามกิจกรรมที่ดำเนินการ ได้แก่ ผลิต นำเข้า ส่งออก ขาย นำผ่าน และมีไว้ในครอบครอง

⁶ ผู้ดำเนินการ และผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ ต้องมีคุณสมบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ผู้ดำเนินการและ ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2561

⁷ กรณีหน่วยงานในสังกัดของรัฐ ที่มีการศึกษาวิจัยเพื่อประโยชน์ในการควบคุมโรค การป้องกันโรค และการบำบัดโรค ที่ต้องการผลิตหรือมีไว้ในครอบครองเชื้อโรคหรือพิษจากสัตว์ องค์การเภสัชกรรม และสภากาชาดไทย

สรุปสาระสำคัญของประกาศที่เกี่ยวข้อง

- (1) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ลักษณะของสถานที่ผลิตหรือมีไว้ในครอบครอง และการดำเนินการเกี่ยวกับเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2563

สถานที่ดำเนินการผลิต หรือมีไว้ในครอบครองเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ ต้องมีลักษณะ เครื่องมือ และอุปกรณ์ เอกสารกำกับ ฉลาก ภาชนะบรรจุหรือหีบห่อของภาชนะบรรจุ เหมาะสมกับความเสี่ยงของเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ที่ดำเนินการ

- (2) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การศึกษาวิจัย เพื่อการควบคุมโรค การป้องกันโรค และการบำบัดโรค พ.ศ. 2561

- การศึกษาวิจัย เพื่อการควบคุมโรค การป้องกันโรค และการบำบัดโรคที่เกี่ยวข้องกับเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ ต้องดำเนินการตามประกาศที่เกี่ยวข้องภายใต้ พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558 ซึ่งมีข้อกำหนดแตกต่างกันไปตามกลุ่มเสี่ยงของเชื้อโรคหรือพิษจากสัตว์ที่ดำเนินการ
- ข้อยกเว้น และเงื่อนไขในการศึกษาวิจัยเชื้อโรคกลุ่มที่ 4 และพิษจากสัตว์กลุ่มที่ 3

- (3) กฎกระทรวง การแจ้งเหตุความไม่ปลอดภัยและอันตรายเนื่องจากกระบวนการ หรือขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการผลิต นำเข้า ส่งออก ขาย นำผ่าน หรือมีไว้ในครอบครองเชื้อโรคหรือพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2562

หากเกิดเหตุความไม่ปลอดภัยหรืออันตรายต่อบุคคล สิ่งแวดล้อม หรือสาธารณสุข อันเนื่องมาจากเชื้อโรคหรือพิษจากสัตว์รั่วไหล ปนเปื้อน หรือแพร่กระจายออกไปนอกภาชนะบรรจุ สูญหาย เพิ่มจำนวนหรือปริมาณเกินกว่าที่สามารถมีไว้ในครอบครอง หรือกรณีอื่นใด ให้ดำเนินการเพื่อบรรเทาเหตุ และรีบแจ้งต่อกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

- (4) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การประเมินความปลอดภัยของเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2561

หากมีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตเชื้อโรค และ/หรือพิษจากสัตว์ในปริมาณสูง หรือมีการใช้เทคโนโลยีที่อาจส่งผลทำให้เชื้อโรคเปลี่ยนแปลงพันธุกรรม และอาจส่งผลให้มีความอันตรายหรือความรุนแรงในการก่อโรคเพิ่มขึ้น หรือทำให้พิษจากสัตว์เปลี่ยนแปลงคุณสมบัติและอาจส่งผลให้มีความอันตรายเพิ่มขึ้น ให้จัดทำรายงานประเมินความปลอดภัยของการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว ส่งไปยังกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพื่อพิจารณา

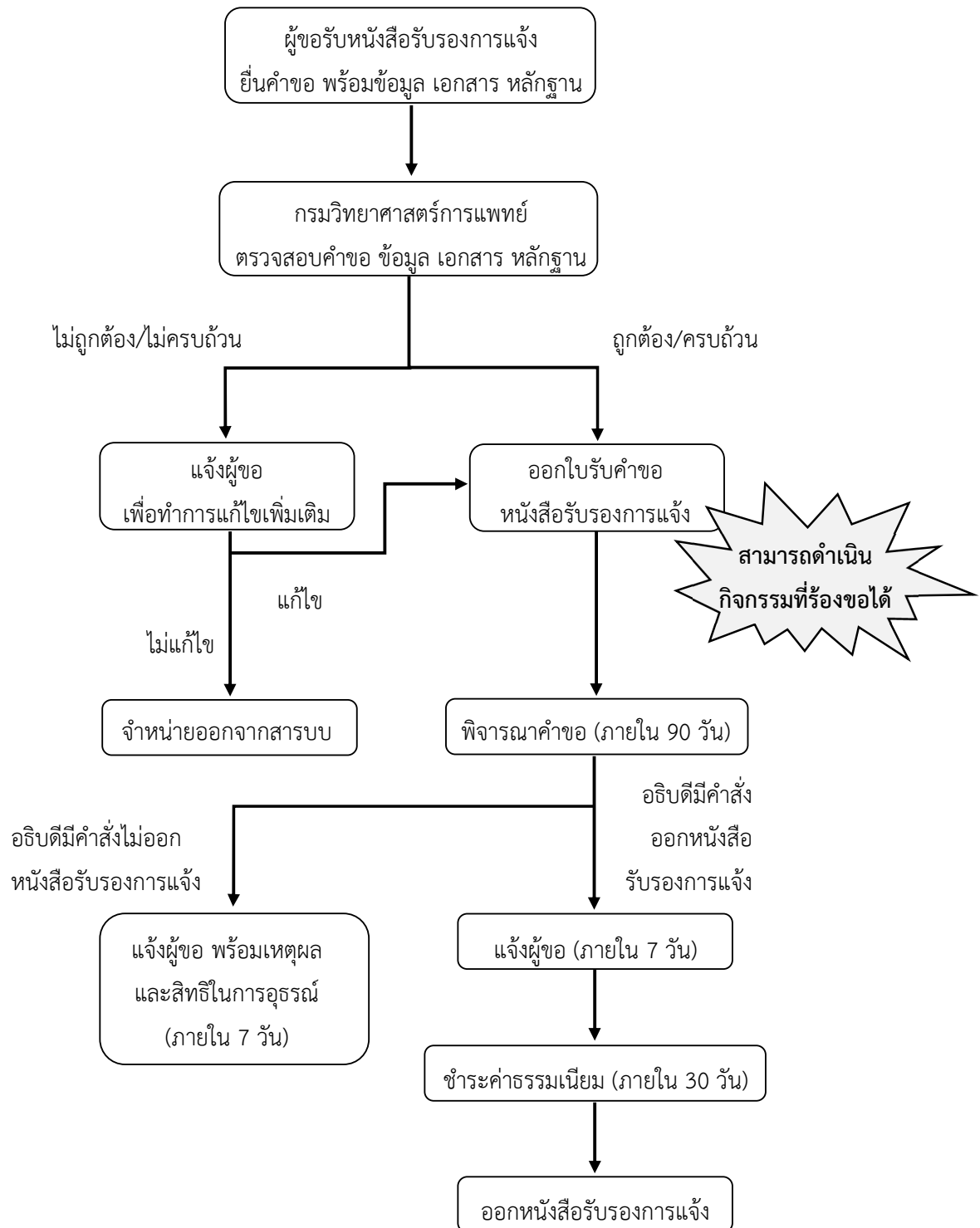
- (5) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การเลิกการผลิต นำเข้า ส่งออก ขาย นำผ่าน และมีไว้ในครอบครองเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2560

ผู้รับหนังสือรับรองการแจ้งหรือผู้รับใบอนุญาต ที่ต้องการยุติกิจกรรมเกี่ยวกับเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ ต้องแจ้งต่อกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ล่วงหน้า และแจ้งผลการทำลาย หรือการส่งมอบเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ต่อกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ด้วย

(6) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การขนส่ง การส่งมอบ การทำลาย และการทำให้สิ้นสภาพเชื้อโรค และพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2561

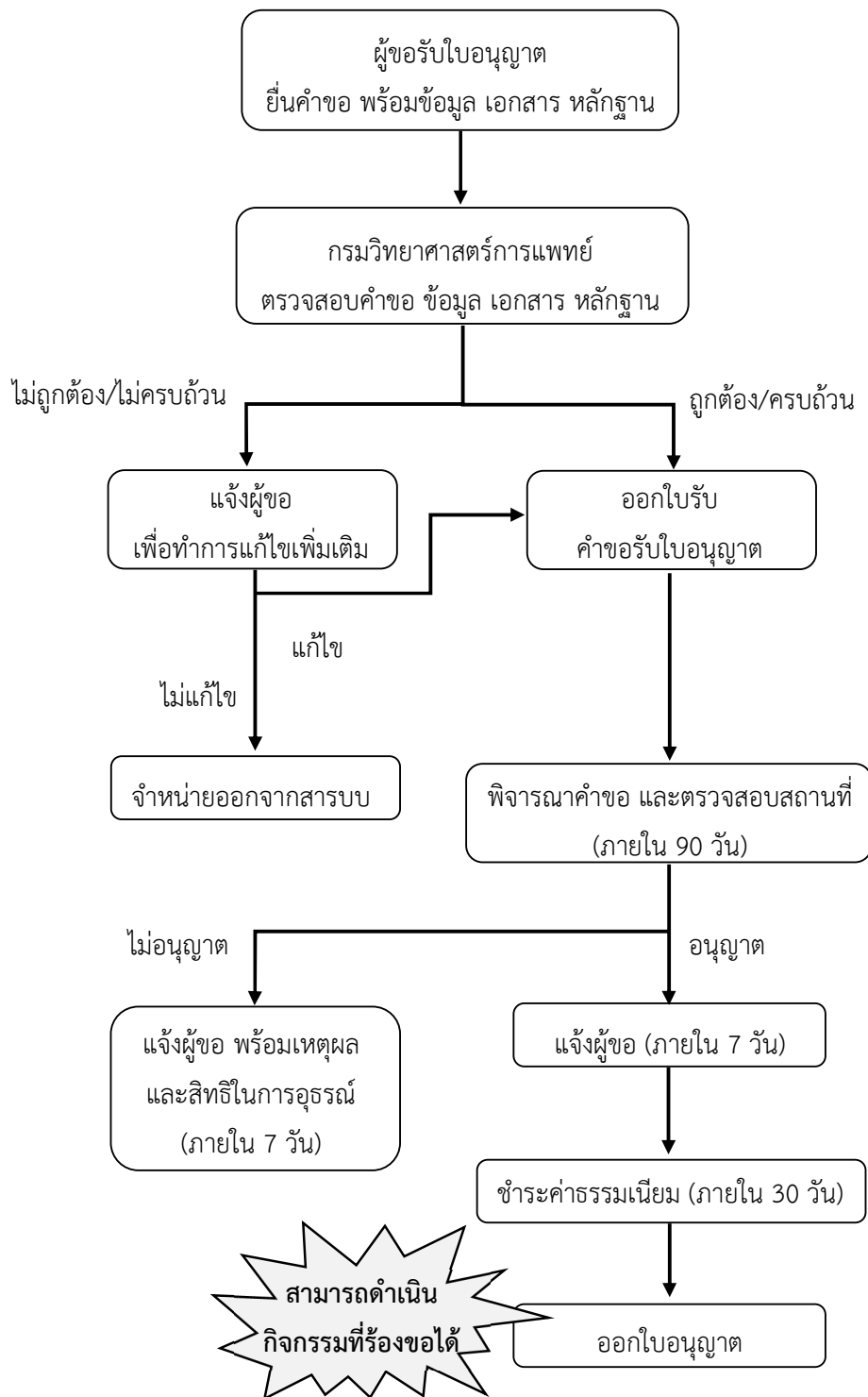
- การขนส่ง: ต้องเลือกใช้ภาชนะบรรจุ และวิธีการบรรจุ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเสี่ยงของสิ่งที่ต้องการขนส่ง และสอดคล้องกับข้อกำหนดเกี่ยวกับการขนส่งทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ
- การส่งมอบ: เชื้อโรคกลุ่ม 2 หรือพิษจากสัตว์กลุ่มที่ 1 สามารถส่งมอบให้ผู้มีหนังสือรับรองการแจ้ง หรือใบอนุญาต, เชื้อโรคกลุ่มที่ 3 หรือพิษจากสัตว์กลุ่มที่ 2 สามารถส่งมอบให้ผู้มีใบอนุญาตเท่านั้น
- การทำให้สิ้นสภาพ และการทำลาย: ต้องมีบุคลากรที่ผ่านการอบรม เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่เหมาะสม การทำให้สิ้นสภาพ และ/หรือการทำลายเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ ต้องปฏิบัติด้วยวิธีการตามหลักวิชาการ และมีประสิทธิภาพ โดยมีการตรวจสอบและประเมินผลการทำลาย และบันทึกไว้เป็นหลักฐานสำหรับการตรวจสอบ

ขั้นตอนการขอหนังสือรับรองการแจ้ง⁸

⁸ การขอรับหนังสือรับรองการแจ้ง และการขอรับใบอนุญาต ให้ดำเนินการโดยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลัก ผ่านช่องทาง PAT ACT ONLINE เว็บไซต์ <https://patact.dmsc.moph.go.th/Welcomelogin?deta1=>

ขั้นตอนการขอรับใบอนุญาต

ผู้ดำเนินการ และผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ⁹

ผู้ขอรับหนังสือรับรองการแจ้ง (เชื้อโรคกลุ่มที่ 2 หรือพิษจากสัตว์กลุ่มที่ 1) หรือผู้ขอรับใบอนุญาต (เชื้อโรคกลุ่มที่ 3 หรือพิษจากสัตว์กลุ่มที่ 2) ต้องจัดให้มีผู้ดำเนินการ และผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ ที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีในสาขาแพทยศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ เภสัชศาสตร์เทคนิคการแพทย์ เทคนิคการสัตวแพทย์ วิทยาศาสตร์สาขาจุลชีววิทยา หรือ ผ่านการศึกษาด้านจุลชีววิทยาหรือด้านที่เกี่ยวข้องกับเชื้อโรคหรือพิษจากสัตว์ ในระดับปริญญา รวมไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต สำหรับผู้ดำเนินการ และไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต สำหรับผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ หรือได้รับปริญญาในสาขาอื่น และมีประสบการณ์การปฏิบัติงานเกี่ยวกับเชื้อโรคหรือพิษจากสัตว์ต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือผ่านการศึกษาด้านพิษวิทยาหรือด้านที่เกี่ยวข้องกับพิษวิทยาในระดับปริญญา รวมไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต เฉพาะกรณีเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับพิษจากสัตว์หรือสารชีวภาพที่ไม่ใช่อนุภาคโปรตีนก่อโรค โดยไม่เกี่ยวข้องกับเชื้อโรค หรือมีประสบการณ์การปฏิบัติงานเกี่ยวกับเชื้อโรคหรือพิษจากสัตว์ไม่น้อยกว่า 5 ปี ต่อเนื่องจนถึงวันที่ประกาศนี้มีผลใช้บังคับ
- (2) เป็นผู้ชื่อในหนังสือรับรองการแจ้งหรือใบอนุญาตให้เป็นผู้ดำเนินการหรือ ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ
- (3) ผู้ดำเนินการต้องเป็นผู้ปฏิบัติงานประจำในหน่วยงานหรือองค์กรที่สถานปฏิบัติการแห่งนั้นสังกัดอยู่ และไม่เป็นผู้ดำเนินการในสถานปฏิบัติการแห่งอื่น
- (4) ได้รับการอบรมด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ (biosafety) และการรักษาความปลอดภัยทางชีวภาพ (biosecurity) ตามหลักสูตรของหน่วยงานหรือองค์กรที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ประกาศรับรอง¹⁰ภายใน 180 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือรับรองการแจ้งหรือวันที่ได้รับใบอนุญาต และให้ได้รับการอบรมอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 3 ปี
- (5) ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการของสถานปฏิบัติการระดับ 3 ต้องผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรของหน่วยงานหรือองค์กรที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ประกาศรับรอง หรือมีประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานปฏิบัติการระดับ 3 ไม่น้อยกว่า 6 เดือน

⁹ ผู้ขอรับหนังสือรับรองการแจ้ง ผู้ขอรับใบอนุญาต ผู้ดำเนินการ และผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ อาจเป็นบุคคลเดียวกันก็ได้

¹⁰ สามารถตรวจสอบรายชื่อหน่วยงานที่ได้รับการรับรองได้จาก บัญชีรายชื่อหน่วยงานหรือองค์กรที่ได้รับการรับรองหลักสูตรจาก กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ทางเว็บไซต์ของสำนักมาตรฐานห้องปฏิบัติการ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

คณะกรรมการควบคุมความปลอดภัยทางชีวภาพ

กระทรวง ทบวง กรม สถาบันการศึกษาของรัฐ สถานพยาบาลของรัฐ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ องค์การเภสัชกรรม และสภาวิชาชีพ ที่มีการศึกษาวิจัยเพื่อประโยชน์ในการควบคุมโรค การป้องกันโรค และการบำบัดโรค จะผลิตหรือมีไว้ในครอบครองเชื้อโรคหรือพิษจากสัตว์ได้ ต้องจัดให้มีคณะกรรมการควบคุมความปลอดภัยทางชีวภาพ

คณะกรรมการควบคุมความปลอดภัยทางชีวภาพ ต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาวิจัยเชื้อโรคหรือพิษจากสัตว์ในระดับที่สามารถกำกับดูแลการใช้เชื้อโรคหรือพิษจากสัตว์ในงานวิจัยให้มีความปลอดภัยต่อผู้วิจัย ประชาชน และสิ่งแวดล้อม

อำนาจหน้าที่

- (1) กำกับดูแลความปลอดภัยในการใช้เชื้อโรคและพิษจากสัตว์ในการศึกษาวิจัยของหน่วยงาน
- (2) พิจารณาและกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในการผลิตและการครอบครองเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยให้สอดคล้องกับระดับความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดโรคหรืออันตราย
- (3) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินความปลอดภัยในการใช้เชื้อโรคและพิษจากสัตว์ในงานวิจัยของหน่วยงาน
- (4) ประสานงานและให้ความร่วมมือกับกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ในการกำกับดูแลการใช้เชื้อโรคและพิษจากสัตว์ในการศึกษาวิจัยของหน่วยงานให้มีความปลอดภัยและเป็นไปตามกฎหมาย
- (5) อำนาจหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยตามที่หน่วยงานมอบหมาย

เอกสารอ้างอิง

- (1) พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558
- (2) กฎกระทรวง การแจ้งและการออกหนังสือรับรองการแจ้งผลิต นำเข้า ส่งออก ขาย นำผ่าน หรือมีไว้ในครอบครองเชื้อโรค กลุ่มที่ 2 หรือพิษจากสัตว์ กลุ่มที่ 1 พ.ศ. 2563
- (3) กฎกระทรวง การขอรับใบอนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก ขาย นำผ่าน หรือมีไว้ในครอบครองเชื้อโรค กลุ่มที่ 3 หรือพิษจากสัตว์กลุ่มที่ 2 พ.ศ. 2563
- (4) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กระบวนการตรวจวินิจฉัยโรค หรือกระบวนการชันสูตรพลิกศพที่เกี่ยวข้องกับเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2560
- (5) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การเก็บตัวอย่างจากยา อาหาร ผลิตภัณฑ์สุขภาพ สิ่งแวดล้อม หรือการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ เพื่อประโยชน์ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ที่เกี่ยวกับเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2560
- (6) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่หน่วยงานตามมาตรา 28 ต้องปฏิบัติ และการจัดให้มีคณะกรรมการควบคุมความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. 2560
- (7) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง รายการเชื้อโรคที่ประสงค์ควบคุมตามมาตรา 18 พ.ศ. 2561
- (8) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การศึกษาวิจัย เพื่อการควบคุมโรค การป้องกันโรค และการบำบัดโรค พ.ศ. 2561
- (9) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การประเมินความปลอดภัยของเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2561
- (10) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การขนส่ง การส่งมอบ การทำลาย และการทำให้สิ้นสภาพเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2561
- (11) ประกาศกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เรื่อง กำหนดแบบตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การศึกษาวิจัย เพื่อการควบคุมโรค การป้องกันโรค และการบำบัดโรค พ.ศ. 2561
- (12) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การจัดทำและส่งรายงานประจำปีในการผลิต นำเข้า ส่งออก ขาย นำผ่าน หรือมีไว้ในครอบครองเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2561
- (13) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง รายการพิษจากสัตว์ที่ประสงค์ควบคุมตามมาตรา 19 พ.ศ. 2562
- (14) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ลักษณะของสถานที่ผลิตหรือมีไว้ในครอบครอง และการดำเนินการเกี่ยวกับเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2563
- (15) ประกาศกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เรื่อง การรับรองหน่วยงานหรือองค์กรที่มีหลักสูตรอบรมด้านความปลอดภัยทางชีวภาพและการรักษาความปลอดภัยทางชีวภาพ
- (16) ประกาศกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เรื่อง การรับรองหน่วยงานหรือองค์กรที่มีหลักสูตรการฝึกอบรมการปฏิบัติงานในสถานปฏิบัติการระดับ 3

- (17) บัญชีรายชื่อหน่วยงานหรือองค์กรที่ได้รับการรับรองหลักสูตรจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์.
<http://blqs.dmsc.moph.go.th/page-view/133>
- (18) ระบบสนับสนุนพระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ออนไลน์ (PAT ACT ONLINE).
<http://blqs.dmsc.moph.go.th/page-view/158>

แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ พ.ศ. 2559

สาระสำคัญ

- (1) งานวิจัยที่มีการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ต้องดำเนินการตามหลักความปลอดภัยทางชีวภาพ
- (2) ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบัน (Institutional Biosafety Committee – IBC)

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

นักวิจัย

- (1) ตรวจสอบวัตถุและวิธีการที่ใช้ในการทดลองว่ามีการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่หรือไม่ หากมี จำแนกว่าเป็นโครงการประเภทใด (1 – 4)
- (2) ยื่นข้อเสนอโครงการวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องตามข้อกำหนดของหน่วยงาน ไปยังผู้ประสานงาน หรือ IBC
- (3) ปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ โดยจัดการอบรมแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จัดหาอุปกรณ์หรือครุภัณฑ์ที่จำเป็นเพื่อลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน
- (4) ปรับปรุงแผนการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของ IBC (หากมี) หรือชี้แจง/เสนอแนวทางอื่น เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างปลอดภัย
- (5) จัดทำและส่งรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยต่อ IBC ตามข้อกำหนดของหน่วยงาน

หน่วยงาน

- (1) แต่งตั้ง IBC
- (2) IBC พิจารณาโครงการตามหลักความปลอดภัยทางชีวภาพ และให้คำแนะนำเพื่อให้การดำเนินงานมีความปลอดภัย (ในกรณีที่เป็น)

ติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

ฝ่ายศึกษานโยบายและความปลอดภัยทางชีวภาพ

ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ

ที่อยู่ เลขที่ 113 อุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี 12120

โทรศัพท์ 0 2564 6700

โทรสาร 0 2564 6703

E-mail address: biosafety@biotec.or.th

Website: <http://www.biotec.or.th/biosafety/>, <http://www.biotec.or.th/ibc/>

ข้อมูลเพิ่มเติม

	หน้า
● ขอบเขต ความปลอดภัยทางชีวภาพ และประเภทของงานวิจัยด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่.....	123
● การวิจัยและทดลองที่จัดเป็นงานประเภทที่ 1 - 4	124
● สภาพควบคุม	126
● ห้องปฏิบัติการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับที่ 1 - 4 (BSL1 – 4).....	126
● แนวทางการกำกับดูแล	128
● ขั้นตอนการขอรับการพิจารณาจาก IBC	129
● คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบัน (IBC).....	130
● เอกสารอ้างอิง	131

ขอบเขต

งานที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ทั้งจุลินทรีย์ พืช และสัตว์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่¹ รวมถึงชีววิทยาสังเคราะห์ (synthetic biology) และเทคโนโลยีการปรับแต่งจีโนม (genome editing technology)

ความปลอดภัยทางชีวภาพ (biosafety)

หมายถึง หลักการ มาตรการ และการปฏิบัติ เพื่อป้องกันอันตรายจากชีววัตถุอันตราย (biohazard materials) ผู้ปฏิบัติงาน ชุมชน และสิ่งแวดล้อมแบบไม่ตั้งใจ (unintentional exposure)

ประเภทของงานวิจัยด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่²

งานวิจัยด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ตามระดับความเสี่ยง ได้แก่

- งานประเภทที่ 1 งานวิจัยที่มีความเสี่ยง หรืออันตรายน้อยต่อผู้ปฏิบัติงาน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม
- งานประเภทที่ 2 งานวิจัยที่มีความเสี่ยง หรืออันตรายปานกลางต่อผู้ปฏิบัติงาน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม
- งานประเภทที่ 3 งานวิจัยที่มีความเสี่ยง หรืออันตรายสูงต่อผู้ปฏิบัติงาน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม หรือเกี่ยวกับการรักษาผู้ป่วยโดยการดัดแปลงพันธุกรรม หรือการวิจัยที่อาจมีอันตรายในระดับที่ยังไม่เป็นที่ทราบแน่ชัด
- งานประเภทที่ 4 งานวิจัยที่มีความเสี่ยง หรืออันตรายร้ายแรงต่อผู้ปฏิบัติงาน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม และ/หรือขัดต่อศีลธรรม

¹ เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ หมายถึง

- (1) กระบวนการใช้เทคนิคการดัดแปลงพันธุกรรม (in vitro) หรือในสภาพของห้องปฏิบัติการ รวมถึง การดัดต่อสารพันธุกรรม หรือการใช้สารพันธุกรรมลูกผสม หรือการใส่กรดนิวคลีอิก เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสารพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิต ซึ่งข้ามขอบเขตของการผสมพันธุ์ตามธรรมชาติ และไม่ได้ใช้เทคนิคในการขยายพันธุ์หรือคัดเลือกพันธุ์แบบดั้งเดิม หรือ
- (2) การรวมตัวกันของเซลล์ (fusion of cells) นอกวงศ์ (family) ทางอนุกรมวิธาน ซึ่งข้ามขอบเขตของการผสมพันธุ์ตามธรรมชาติ และไม่ได้ใช้เทคนิคในการขยายพันธุ์หรือคัดเลือกพันธุ์แบบดั้งเดิม

² สามารถศึกษารายละเอียดการจัดจำแนกประเภทงานวิจัย ได้จากแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ (<http://www.biotec.or.th/biosafety/images/document/G01-Biosafety%20Guideline.pdf>)

การวิจัยและทดลองที่จัดเป็นงานประเภทที่ 1

- (1) การดัดแปลงพันธุกรรมของเซลล์สิ่งมีชีวิตที่มีความเสี่ยงหรืออันตรายน้อย ต่อผู้ปฏิบัติงาน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม
- (2) งานวิจัยและทดลองที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่มีการแลกเปลี่ยน DNA โดยกระบวนการทางสรีรวิทยา ซึ่งเป็นที่ยอมรับตามภาคผนวกที่ 2 ข้อ 2.1 ของแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพฯ
- (3) การวิจัยและทดลองที่เกี่ยวข้องกับระบบเจ้าบ้าน/พาหะที่ได้อนุญาตไว้ในภาคผนวกที่ 2 ข้อ 2.2 ของแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพฯ
- (4) การวิจัยและทดลองที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ที่เกิดจาก self-cloning ในสิ่งมีชีวิตที่มีความเสี่ยงหรืออันตรายน้อยต่อผู้ปฏิบัติงาน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม โดยมีหลักฐานยืนยัน
- (5) การวิจัยและทดลองดัดแปลงพันธุกรรมในพืชที่ใช้สารพันธุกรรมจากพืชชนิดนั้นเอง และไม่เป็นวัชพืช ร้ายแรงหรือไม่สามารถผสมข้ามกับวัชพืชได้
- (6) การวิจัยและทดลองดัดแปลงพันธุกรรมในสัตว์ที่ใช้สารพันธุกรรมจากสัตว์ชนิดนั้นเอง และไม่เป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน (invasive alien species) ในประเทศไทย

การวิจัยและทดลองที่จัดเป็นงานประเภทที่ 2

- (1) การดัดแปลงพันธุกรรมของเซลล์สิ่งมีชีวิตที่มีความเสี่ยงหรืออันตราย ปานกลางต่อผู้ปฏิบัติงาน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม
- (2) การวิจัยและทดลองที่เกี่ยวข้องกับระบบเจ้าบ้าน/พาหะที่ไม่ได้อนุญาตไว้ในภาคผนวกที่ 2 ข้อ 2.2 ของแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพฯ
- (3) การวิจัยและทดลองที่เกี่ยวข้องกับระบบเจ้าบ้าน/พาหะที่อนุญาตไว้แล้ว ตามภาคผนวกที่ 2 ข้อ 2.2 แต่ยืนยันที่จะนำมาเชื่อมมีลักษณะเป็นตัวกำหนดให้เกิดพิษภัย หรือ DNA หรือ RNA จากจุลินทรีย์ที่ก่อให้เกิดโรคในมนุษย์ สัตว์ หรือพืชที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงระดับที่ 2 ตามภาคผนวกที่ 2 ข้อ 2.3 ของแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพฯ หรือมียืนสร้างโปรตีนที่มีผลต่อการเจริญเติบโตหรือการแบ่งเซลล์
- (4) การวิจัยและทดลองกับสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงระดับที่ 2 ตามภาคผนวกที่ 2 ข้อ 2.3 ของแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพฯ
- (5) การวิจัยและทดลองที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ที่เกิดจาก self-cloning ในสิ่งมีชีวิตที่มีความเสี่ยงหรืออันตรายปานกลางต่อผู้ปฏิบัติงาน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม โดยมีหลักฐานยืนยัน
- (6) การวิจัยและทดลองดัดแปลงพันธุกรรมพืชที่ได้รับสารพันธุกรรมจากพืชชนิดอื่น หรือสิ่งมีชีวิตอื่น แต่ต้องไม่มีสารพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิตก่อโรคต่างถิ่น (exotic pathogen)
- (7) การวิจัยและทดลองดัดแปลงพันธุกรรมสัตว์ที่ได้รับสารพันธุกรรมจากสัตว์ชนิดอื่น หรือสิ่งมีชีวิตอื่น แต่ต้องไม่มีสารพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิตก่อโรคต่างถิ่น

การวิจัยและทดลองที่จัดเป็นงานประเภทที่ 3

- (1) การวิจัยและทดลองที่เกี่ยวกับระบบเจ้าบ้าน/พาหะ หรือยีน หรือชิ้นส่วน DNA จากจุลินทรีย์ที่อาจทำให้เกิดโรคในมนุษย์ สัตว์ หรือพืช ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงระดับที่ 3 ตามภาคผนวกที่ 2 ข้อ 2.3 ของแนวทางปฏิบัติ เพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพฯ หรือเชื้อที่อาจมีอันตรายในระดับที่ยังไม่เป็นที่ทราบแน่ชัด
- (2) การวิจัยและทดลองเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตที่ผลิตสารพิษ (toxin producers) การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ DNA และการโคลนนิ่ง DNA (DNA cloning) ที่ควบคุมการสร้างสารพิษ หรือผลิตสารพิษที่มี LD₅₀ ต่ำกว่า 100 นาโนกรัมต่อกิโลกรัม (ภาคผนวกที่ 2 ข้อ 2.5 ของแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพฯ) การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยีนที่ให้ผลผลิตสูง ถึงแม้ว่าสารพิษที่ผลิตจะมี LD₅₀ สูงกว่า 100 นาโนกรัมต่อกิโลกรัมก็ตาม ทั้งนี้รวมถึงการวิจัยที่ใช้ DNA ของจุลินทรีย์ที่ผลิตสารพิษ ซึ่งยังไม่ทราบแน่ชัดว่าอาจจะยังมียีนสารพิษอยู่ ต้องระบุรายละเอียดการทดลองให้ชัดเจนถึงชนิดของสารพิษ ชนิดของสิ่งมีชีวิตที่ใช้ร่วมในการทำโคลนนิ่ง (cloning) และระดับความเป็นพิษ
- (3) การวิจัยและทดลองที่ใช้ไวรัสเป็นพาหะ ซึ่งทำให้เซลล์มนุษย์ติดเชื่อได้ หรืองานวิจัยที่มี DNA ส่วนที่เสริมแต่ง ซึ่งมีความสามารถผลิตสารควบคุมการเจริญเติบโต หรือเป็นสารที่เป็นพิษต่อเซลล์มนุษย์
- (4) การวิจัยและทดลองใด ๆ ที่มีการฉีดชิ้นส่วนหรือสารพันธุกรรมของไวรัสเข้าไปในตัวอ่อน เพื่อดัดแปลงพันธุกรรมของสัตว์ที่มีการหลัง หรือผลิตตัวไวรัส
- (5) การวิจัยและทดลองที่มีการสร้างสายพันธุ์จุลินทรีย์ให้สามารถดื้อยาปฏิชีวนะ (antibiotic resistance gene) หลายชนิด โดยที่ยาปฏิชีวนะนั้น ๆ ยังมีการใช้ในการบำบัดรักษามนุษย์ สัตว์ หรือใช้ในการเกษตร
- (6) การวิจัยและทดลองดัดแปลงพันธุกรรมพืชที่ได้รับสารพันธุกรรมจากพืชชนิดอื่น หรือสิ่งมีชีวิตอื่น โดยสารพันธุกรรมนั้นมาจากจุลินทรีย์ต่างถิ่นที่ก่อโรค หรือมียีนสร้างสารพิษต่อสัตว์มีกระดูกสันหลัง
- (7) การวิจัยและทดลองดัดแปลงพันธุกรรมสัตว์ที่ได้รับสารพันธุกรรมจากสัตว์อื่น หรือสิ่งมีชีวิตอื่น โดยสารพันธุกรรมนั้นมาจากจุลินทรีย์ก่อโรคต่างถิ่น
- (8) การวิจัยและทดลองที่ไม่สามารถระบุประเภทงานได้ (unknown)

การวิจัยและทดลองที่จัดเป็นงานประเภทที่ 4

- (1) งานวิจัยและทดลองที่มีการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม หรือเชื้อโรค หรือยีนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงระดับที่ 4
- (2) งานวิจัยและทดลองที่ไม่มีมาตรการ และ/หรือข้อมูลที่ใช้ในการพิสูจน์ และควบคุมป้องกันในเชิงวิทยาศาสตร์อย่างชัดเจน
- (3) งานวิจัยและทดลองที่มุ่งเน้นผลิตสิ่งมีชีวิตก่อโรค และ/หรือ สารพิษ เพื่อใช้เป็นอาวุธชีวภาพหรือเป้าหมายทางสงคราม

สภาพควบคุม

หมายถึง กระบวนการความปลอดภัยในการจัดการชีววัตถุในห้องปฏิบัติการ หรือในสถานที่ควบคุมดูแลได้ เพื่อลดหรือจำกัดโอกาสที่คนและสิ่งแวดล้อม จะได้รับชีววัตถุที่มีอันตรายในระดับต่าง ๆ กัน

ห้องปฏิบัติการความปลอดภัยทางชีวภาพ จัดเป็นสภาพควบคุมในรูปแบบหนึ่ง แบ่งออกเป็น 4 ระดับ (biosafety level – BSL) แต่ละระดับมีข้อกำหนดของปัจจัยแต่ละอย่างแตกต่างกัน เหมาะสำหรับการดำเนินงานกับเชื้อ หรือกิจกรรมที่มีระดับความเสี่ยงแตกต่างกัน³

ห้องปฏิบัติการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับที่ 1 (Biosafety Level 1; BSL1)

ห้องปฏิบัติการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับที่ 1 (BSL1) สามารถใช้ได้กับการวิจัยและทดลองสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมประเภทที่ 1 ซึ่งทำงานกับกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่ไม่ก่อให้เกิดโรคที่มีอันตรายในระดับต่ำที่สุดต่อผู้ปฏิบัติงานที่มีสุขภาพดี และสิ่งแวดล้อม

ห้องปฏิบัติการ BSL1 นี้ ไม่จำเป็นต้องแยกออกจากห้องปฏิบัติการทั่วไป สามารถทำงานบนโต๊ะปฏิบัติการทั่วไป โดยไม่ต้องมีอุปกรณ์พิเศษใด ๆ บุคคลในห้องปฏิบัติการควรได้รับการฝึกฝนเป็นพิเศษจากนักวิทยาศาสตร์ทางด้านจุลชีววิทยาและวิทยาศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สิ่งสำคัญที่ต้องมีในห้องปฏิบัติการ BSL1 ได้แก่ โต๊ะปฏิบัติการ อ่างล้างมือ อุปกรณ์วิจัย และเทคนิคทางจุลชีววิทยาทั่วไป

ห้องปฏิบัติการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับที่ 2 (Biosafety Level 2; BSL2)

ห้องปฏิบัติการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับที่ 2 (BSL2) สามารถใช้ได้กับการวิจัยและทดลองเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 หรือบางลักษณะของงานประเภทที่ 3 โดยกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่ใช้ในการทดลองวิจัย มีความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง

สิ่งที่ต้องจัดเตรียมและวิธีการปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ BSL2 ต้องมีเครื่องมือและครุภัณฑ์ตามห้องปฏิบัติการ BSL1 เป็นอย่างต่ำ โดยมีสิ่งเพิ่มเติม ดังนี้

- (1) ตู้ชีวนิรภัย (Biological Safety Cabinet; BSC)
- (2) เครื่องนึ่งไอน้ำความดันสูง (autoclave) เพื่อการฆ่าเชื้อสำหรับของเสียติดเชื้อโดยติดตั้งภายในอาคารที่ตั้งของห้องปฏิบัติการ หรือในบริเวณใกล้เคียง โดยปฏิบัติตามขั้นตอนปฏิบัติ (Standard Operating Procedure; SOP) ในการเคลื่อนย้ายของเสีย
- (3) ผู้ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการ BSL2 ต้องผ่านการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ และ/หรือการฝึกอบรมทางเทคนิคเกี่ยวกับจุลินทรีย์ก่อโรค

³ สามารถศึกษารายละเอียดข้อกำหนดของสภาพควบคุมแต่ละระดับได้จากแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่

ห้องปฏิบัติการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับที่ 3 (Biosafety Level 3; BSL3)

ห้องปฏิบัติการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับที่ 3 (BSL3) สามารถใช้ได้กับการวิจัยและทดลองเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมประเภทที่ 3 หรืองานที่ใช้สิ่งมีชีวิตที่ก่อโรคร้ายแรงและ/หรือมีโอกาสแพร่กระจายผ่านทางระบบหายใจ

สิ่งที่ต้องจัดเตรียมและวิธีการปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ BSL3 ต้องมีเครื่องมือและครุภัณฑ์ตามห้องปฏิบัติการ BSL2 เป็นอย่างต่ำ โดยมีสิ่งเพิ่มเติม ดังนี้

- (1) ระบบไหลเวียนอากาศในห้องปฏิบัติการ ควรเป็นระบบที่สามารถลดการหลุดรอดของจุลินทรีย์ออกสู่สิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด
- (2) การอนุญาตให้บุคคลภายนอก หรือผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องเข้ามาในสถานที่ ต้องเข้มงวดเป็นพิเศษ
- (3) ผู้ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการ BSL3 ต้องผ่านการฝึกอบรมการปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการ BSL3 มาก่อน

ห้องปฏิบัติการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับที่ 4 (Biosafety Level 4; BSL4)

ห้องปฏิบัติการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับที่ 4 (BSL4) สามารถใช้ได้กับการทดลองเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมประเภทที่ 3 รวมถึงการใช้กลุ่มสิ่งมีชีวิตที่มีความเสี่ยงสูงสุด

สิ่งที่ต้องจัดเตรียมและวิธีการปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ BSL4 ต้องมีเครื่องมือและครุภัณฑ์ตามห้องปฏิบัติการ BSL3 เป็นอย่างต่ำ โดยมีสิ่งเพิ่มเติม ดังนี้

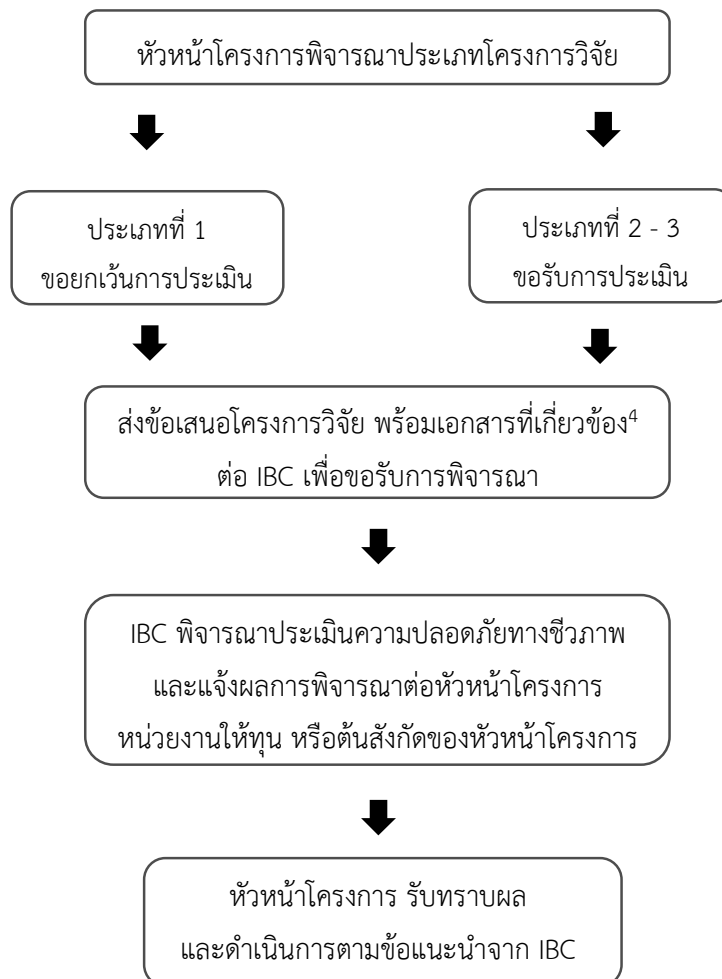
- (1) ตู้ชีวนิรภัย Class III
- (2) เครื่องนึ่งไอน้ำความดันสูง แบบ 2 ประตู (double-doored autoclave)
- (3) ต้องเปลี่ยนเสื้อผ้าก่อนเข้าห้องปฏิบัติการ
- (4) มีที่อาบน้ำก่อนออกจากห้องปฏิบัติการ
- (5) อาคารหรือห้องปฏิบัติการควรแยกออกจากอาคารหรือพื้นที่อื่นอย่างชัดเจน

แนวทางการกักกันดูแล

แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ มี
กลไกในการกักกันดูแลแตกต่างกันตามระดับความเสี่ยงของงานวิจัยแต่ละประเภท ดังนี้

ประเภทงาน	ประเภทที่ 1	ประเภทที่ 2	ประเภทที่ 3	ประเภทที่ 4
ระดับความเสี่ยงต่อผู้ปฏิบัติงาน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม	น้อย	ปานกลาง	สูง หรือเกี่ยวกับการรักษาผู้ป่วย โดยการดัดแปลงพันธุกรรม หรืองานที่ยังไม่ทราบระดับอันตรายแน่ชัด	ร้ายแรง และ/หรือ ขัดต่อศีลธรรม
การขออนุมัติต่อ IBC	แจ้ง IBC	ขออนุญาตจาก IBC		ไม่อนุญาตให้ดำเนินการ
ดำเนินการได้เมื่อ	IBC รับทราบ	IBC อนุญาต		
สถานที่ดำเนินการ	BSL1 – 2	BSL1 - BSL3		BSL4

ขั้นตอนการขอรับการพิจารณาจาก IBC

⁴ ตามขั้นตอนและข้อกำหนดของ IBC แต่ละหน่วยงาน

คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบัน (Institutional Biosafety Committee – IBC)

หมายถึง คณะกรรมการที่สถาบันหรือหน่วยงานแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณา ให้คำแนะนำ และตรวจสอบการดำเนินงานหรือโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ให้เป็นไปตามแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ ทั้งนี้ ให้หมายรวมถึง คณะกรรมการควบคุมความปลอดภัยทางชีวภาพตาม พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558 ด้วย

IBC จะต้องมีความจํานวนไม่น้อยกว่า 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาวิจัยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมหรือเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ในระดับที่สามารถกำกับดูแลงานวิจัยให้มีความปลอดภัยต่อผู้วิจัย ประชาชน และสิ่งแวดล้อม

หน้าที่ความรับผิดชอบ

- (1) รวบรวมรายชื่อจุลินทรีย์ให้กับหัวหน้าหน่วยงานเพื่อรายงานตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558
- (2) กำกับดูแลความปลอดภัยในใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมหรือเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ในการศึกษาวิจัยของหน่วยงาน
- (3) พิจารณาและกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในการผลิตและครอบครองสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมหรือเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยให้สอดคล้องกับระดับความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดโรคหรืออันตราย
- (4) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินความปลอดภัยในการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมหรือเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ในงานวิจัยของหน่วยงาน
- (5) ประสานงานและให้ความร่วมมือกับกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ในการกำกับดูแลการใช้เชื้อโรคและพิษจากสัตว์ในการศึกษาวิจัยของหน่วยงานให้มีความปลอดภัยและเป็นไปตามกฎหมาย
- (6) อำนาจหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยตามที่หน่วยงานมอบหมาย

เอกสารอ้างอิง

- (1) คณะกรรมการเทคนิคด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ. 2559. แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ. 232 หน้า.

แนวทางจริยธรรมการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์

สาระสำคัญ

- (1) การดำเนินงานวิจัยในมนุษย์ หรือการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ต้องดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์พื้นฐาน
- (2) โครงการวิจัยในมนุษย์ หรือที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

นักวิจัย

- (1) ตรวจสอบแหล่งที่มาของวัตถุทดลอง และวิธีการที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ว่าเข้าข่ายการดำเนินงานวิจัยในมนุษย์ หรือการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์หรือไม่
- (2) ยื่นข้อเสนอโครงการวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องตามข้อกำหนดของหน่วยงาน ไปยังคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
- (3) ปรับปรุงแผนการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ (หากมี) หรือชี้แจง/เสนอแนวทางอื่น เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัย
- (4) ดำเนินการวิจัยตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์พื้นฐาน
- (5) จัดทำ และส่งรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการฯ ตามข้อกำหนดของหน่วยงาน

หน่วยงาน

- (1) แต่งตั้งคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
- (2) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยพิจารณาโครงการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และให้คำแนะนำ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

สถาบันพัฒนาการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ
ที่อยู่ เลขที่ 196 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

โทรศัพท์ 0 2561 2445 ต่อ 620 – 7, 0 2579 8751

โทรสาร 0 2579 0388

E-mail address: labanimals@nrct.go.th

ข้อมูลเพิ่มเติม

	หน้า
● ขอบเขต	134
● จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์	135
● หลักจริยธรรมพื้นฐาน.....	136
● บุคคลอ่อนแอเปราะบาง (vulnerable).....	137
● การขอความยินยอมโดยบอกกล่าว (informed consent).....	138
● การประเมินความเสี่ยง และคุณประโยชน์	139
● คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย	140
● ขั้นตอนการยื่นขอรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย	142
● เอกสารอ้างอิง	144

ขอบเขต

“การวิจัยในมนุษย์”¹ หมายความว่า กระบวนการศึกษาที่ออกแบบอย่างเป็นระบบและหาข้อสรุปในลักษณะที่เป็นความรู้ที่นำไปใช้ได้ทั่วไปในมนุษย์หรือที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ โดยกระทำต่อร่างกาย จิตใจ เซลล์ ส่วนประกอบของเซลล์ สารพันธุกรรม สิ่งส่งตรวจ เนื้อเยื่อ สารคัดหลั่ง และจากข้อมูลที่บันทึกในเวชระเบียน หรือข้อมูลด้านสุขภาพของผู้รับการวิจัย เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ด้านชีวเวชศาสตร์ ด้านการสาธารณสุข ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือด้านสังคมศาสตร์ หรือพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ และให้หมายรวมถึงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่เสียชีวิตแล้วด้วย แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงการสอบสวนโรคโดยผู้ประกอบวิชาชีพด้านการแพทย์และการสาธารณสุข

โครงการวิจัยในมนุษย์ที่ต้องขอการรับรอง ได้แก่

- (1) การวิจัยเกี่ยวกับเภสัชผลิตภัณฑ์หรืออาหาร
- (2) การวิจัยเกี่ยวกับเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์
- (3) การวิจัยเกี่ยวกับการตรวจและรักษาทางรังสีวิทยา
- (4) การวิจัยเกี่ยวกับการผ่าตัด
- (5) การวิจัยสิ่งส่งตรวจต่าง ๆ จากร่างกายคน
- (6) การวิจัยจากเวชระเบียน และ/หรือ ระบบข้อมูลที่บันทึกเชิงเวชระเบียน
- (7) การวิจัยด้านระบาดวิทยาในมนุษย์
- (8) การวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์
- (9) การวิจัยและการทดลองในมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาธรรมชาติของโรค การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการฟื้นฟูสภาพที่กระทำในร่างกายคน เป็นต้น
- (10) การวิจัยอื่นในมนุษย์ที่มีประเด็นด้านจริยธรรม

¹ ร่าง พระราชบัญญัติการวิจัยในมนุษย์ พ.ศ. ...

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์

หมายถึง หลักประพฤติปฏิบัติที่ดี ที่นักวิจัยควรยึดถือในการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์เพื่อปกป้องศักดิ์ศรี สิทธิ ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้เข้าร่วมวิจัย (research participants) โดยเคารพในความยินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยบอกกล่าวข้อมูลอย่างเพียงพอ มีอิสระในการตัดสินใจ (free and informed consent) โดยมีแนวทางหรือหลักเกณฑ์ในระดับสากล และระดับประเทศหลายฉบับ อาทิ

- ปฏิญญาเฮลซิงกิโดยแพทยสมาคมโลก (World Medical Association of Helsinki Declaration)
- แนวทางจริยธรรมสากลสำหรับการวิจัยในมนุษย์ ของสภาองค์การสากลด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ ร่วมกับองค์การอนามัยโลก (International Ethical Guidelines Involving Human Subjects prepared by the Council for International Organizations of Medical Science (CIOMS) in Collaboration with the World Health Organization (WHO)) หรือที่นิยมเรียกย่อ ๆ ว่า แนวทางของซีออมส์ (CIOM's Guidelines)
- แนวทางการปฏิบัติการวิจัยทางคลินิกที่ดี ขององค์การบรรสานสากล (Guideline for Good Clinical Practice, International Conference on Harmonization of Technical Requirements for Registration of Pharmaceuticals for Human Use) ซึ่งนิยมเรียกย่อ ๆ ว่า แนวทางจีซีพี ของไอซีเอช (ICH GCP)
- แนวทางจริยธรรมการทำวิจัยในคนในประเทศไทย ของชมรมจริยธรรมการทำวิจัยในคนในประเทศไทย
- แนวทางจริยธรรมการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ
- แนวทางปฏิบัติการพิจารณาทบทวนด้านจริยธรรมของการวิจัยในมนุษย์ ของคณะกรรมการพัฒนาส่งเสริม และสนับสนุนจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

ทั้งนี้ การทำวิจัยในมนุษย์ ควรยึดหลักจริยธรรมการวิจัยที่เป็นหลักการสากล (ethical principle) และใช้**หลักจริยธรรมพื้นฐาน** (basic ethical principles) ที่แสดงในรายงานเบลมอนต์ (The Belmont Report, 1979) เพื่อให้มั่นใจว่าการปกป้อง/คุ้มครองผู้เข้าร่วมการวิจัยอย่างเหมาะสม

หลักจริยธรรมพื้นฐาน

เป็นเกณฑ์กลางของหลักจริยธรรมที่นำมาใช้ในการทำวิจัยในมนุษย์ ซึ่งปรากฏอยู่ในรายงานเบลมอนด์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ทั้งงานวิจัยทางชีวการแพทย์ และงานวิจัยทางสังคมและพฤติกรรมศาสตร์ (social & behavioral research) พัฒนาขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการแพทย์ สังคมและพฤติกรรมศาสตร์ นักกฎหมาย และนักจริยธรรมทางชีวภาพ (bioethicist) โดยมีหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ หลักความเคารพต่อบุคคล (respect for persons) หลักคุณประโยชน์ไม่ก่ออันตราย (beneficence and non-maleficence) และหลักความยุติธรรม (justice)

การดำเนินการวิจัยในมนุษย์ตามหลักจริยธรรมพื้นฐาน

หลักจริยธรรมพื้นฐาน	ความหมาย	วิธีดำเนินการ
(1) หลักความเคารพต่อบุคคล (respect for persons)	● การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ● การเคารพการตัดสินใจด้วยตนเอง ● การเคารพความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับ ● การเคารพบุคคลอ่อนแอเปราะบาง (vulnerable subjects)	มีกระบวนการขอความยินยอม (informed consent process) อย่างถูกต้องเหมาะสม
(2) หลักคุณประโยชน์ไม่ก่ออันตราย (beneficence and non-maleficence)	● ก่อให้เกิดประโยชน์ที่เป็นไปได้มีมากที่สุด ● ไม่ก่ออันตราย หรือลดความเสี่ยงของอันตรายให้เหลือน้อยที่สุด	มีการประเมินความสมดุลระหว่างเสี่ยง และคุณประโยชน์ (balancing risks and benefits) ที่อาจเกิดขึ้น
(3) <u>หลักความยุติธรรม</u> (justice)	การคัดเลือกกลุ่มคนหรือชุมชนเข้าร่วมโครงการวิจัย ควรเลือกในทางที่ภาระและผลประโยชน์ กระจายอย่างเที่ยงธรรม	มีหลักเกณฑ์/ วิธีการคัดเลือกอาสาสมัคร (selection of subjects) ที่เหมาะสม

บุคคลอ่อนแอเปราะบาง (vulnerable) หมายถึง บุคคลที่ไม่สามารถปกป้องตัวเองได้อย่างเต็มที่ที่เกิดจาก

- ปัจจัยทางกาย จิต หรือสติปัญญา ที่ทำให้ไม่สามารถทำความเข้าใจกับข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยที่ได้รับ หรือไม่สามารถตัดสินใจได้ เช่น ผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือทางจิต ผู้ป่วยหมดสติ (comatose) ทารกในครรภ์ ทารกแรกคลอด เด็ก
- ปัจจัยรอบข้างที่ทำให้การตัดสินใจไม่อิสระ เช่น นักโทษ (prisoners) ผู้ต้องขัง (incarcerated person)
- เกิดความสัมพันธ์เชิงลำดับชั้น ยศ ตำแหน่ง ที่ต่ำกว่าผู้วิจัย เช่น นักเรียน นิสิต นักศึกษา ทหารเกณฑ์
- อ่อนด้อยจากสถานภาพทางสังคม การศึกษา ทรัพยากร เช่น คนชายขอบ (marginalized people) ผู้อพยพ ชนกลุ่มน้อย กลุ่มเปราะบางทางเพศ หรือกลุ่มรักร่วมเพศ (homosexuality) ผู้ให้บริการทางเพศ (sex workers) ผู้ติดยาเสพติด วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์

การดำเนินการวิจัยในกลุ่มดังกล่าว ต้องมีมาตรการปกป้อง/คุ้มครองเป็นพิเศษ และต้องมีเหตุผลสมควร ว่าเป็นไปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งไม่สามารถตอบได้หากวิจัยในกลุ่มอื่น ไม่ใช่เลือกคนกลุ่มนี้เพราะหาง่าย จัดการง่าย เพราะมีลักษณะที่ง่ายต่อการถูกบังคับ (coercion) หรือชักจูงเกินเหมาะสม (undue inducement) ทั้งนี้ หากอาสาสมัครขาดความสามารถในการตัดสินใจ ต้องขอความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม (legally authorized representative, LAR)

การขอความยินยอมโดยบอกกล่าว (informed consent) เป็น กระบวนการที่บุคคลให้การยืนยันโดยอิสระ ว่ายินดีที่จะเข้าร่วมการศึกษาทดลองหลังจากมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการวิจัยในทุกแง่มุมที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเข้าร่วม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- (1) แจ้งข้อมูล (information) ให้ข้อมูลรายละเอียดชัดเจน ครบถ้วน ไม่ปิดบัง ซ่อนเร้น (incomplete disclosure) หรือหลอกลวง (deception)
- (2) ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ (comprehension) ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับระดับสติปัญญาของผู้ที่จะเข้าร่วมการวิจัย โดยทั่วไปสำหรับผู้ใหญ่ควรใช้ภาษาที่นักเรียนระดับมัธยมต้นอ่านแล้วเข้าใจได้ หลีกเลี่ยง ศัพท์ทางวิชาการที่ยาก หลังให้ข้อมูลแล้วผู้ขอความยินยอมควรตรวจสอบความเข้าใจของผู้ที่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมการวิจัยว่าเข้าใจจริง โดยเฉพาะหากการวิจัยนั้นมีความเสี่ยงต่ออันตรายสูง อนึ่ง ในการขอความยินยอมต้องเปิดโอกาสให้บุคคลได้ซักถามจนเป็นที่พอใจ ไม่เร่งรัดให้เซ็นใบยินยอม
- (3) ตัดสินใจโดยอิสระ (voluntariness) การเชื่อเชิญบุคคลให้เข้าร่วมการวิจัยหรือ การขอความยินยอม ต้องปราศจากการข่มขู่หรือบังคับ การชักจูงเกินเหตุ ความกดดันอันไม่สมเหตุสมผล (unjustifiable pressure) และไม่ยกเว้นสิทธิที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยพึงได้รับ

กระบวนการขอความยินยอม เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดระยะเวลาการศึกษาวิจัย เริ่มต้นจากการติดต่อครั้งแรกไปจนกว่าจะสิ้นสุดการวิจัย เช่น ระหว่างการวิจัยหากมีข้อมูลใหม่ อาจต้องแจ้งผู้เข้าร่วมการวิจัย เช่น ผลข้างเคียงที่พบใหม่และสัมพันธ์กับยาทดลอง ถึงบางจุดที่ข้อมูลใหม่อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจคงอยู่ในโครงการวิจัย ผู้วิจัยอาจขอความยินยอมใหม่ (re-consent) โดยใช้เอกสารขอความยินยอมที่เพิ่มเติมข้อมูลใหม่ที่สำคัญ หรือหากเด็กมีอายุย่างเข้าวัยผู้ใหญ่ ต้องเปลี่ยนจากการขอความพร้อมใจ (assent) เป็นขอความยินยอม ผู้ที่พินิจความสามารถในการตัดสินใจ ก็ต้องขอความยินยอมจากบุคคลนั้นแทนผู้แทนโดยชอบธรรม ที่ขอไว้ในขณะที่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยขาดความสามารถ

การประเมินความเสี่ยง

ความเสี่ยงต่ออันตราย ประเมินจากวิธีการและเครื่องมือวิจัยที่ใช้ วิธีการเข้าถึงตัวบุคคลและมาตรการรักษาความลับ ซึ่งมีได้หลายมิติ ได้แก่

- อันตรายต่อร่างกาย (physical harm) เช่น ปวดศีรษะ ตับอักเสบ จากผลข้างเคียงของยาที่ใช้ในการวิจัย
 - อันตรายต่อจิตใจ (psychological harm) เช่น ความอับอาย ซึมเศร้า คิดฆ่าตัวตายจากการถูกสัมภาษณ์ในเรื่องการติดเชื้อเอชไอวี การถูกคุกคามทางเพศ
 - อันตรายต่อสถานะทางสังคม และฐานะทางการเงิน (social and economic harms) เช่น ถูกสังคมตีตรา รังเกียจ เสียค่าใช้จ่าย จากการที่ข้อมูลการเจ็บป่วยรั่วไหล
 - อันตรายทางกฎหมาย เช่น ถูกจับกุม หากข้อมูลพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายรั่วไหล
- สำหรับการทำวิจัยในมนุษย์ โดยทั่วไปยอมรับความเสี่ยงใน 3 ระดับ ได้แก่

- (1) แทบไม่มีความเสี่ยง (negligible risk) หมายถึง การวิจัยที่ก่อเพียงความไม่สะดวก เช่น การสำรวจประชามติ (poll)
- (2) ความเสี่ยงต่ำ (low or minimal risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่ไม่เกินความเสี่ยงต่ออันตรายในชีวิตประจำวันของบุคคลสุขภาพดีในสิ่งแวดล้อมที่ดี และการวิจัยนั้นอยู่ในรายการวิจัยประเภทความเสี่ยงต่ำตามประกาศของสถาบัน เช่น การเก็บน้ำลายโดยให้บ้วนใส่ภาชนะ การเจาะเลือดจากปลายนิ้วโดยใช้อุปกรณ์ตามมาตรฐานโรงพยาบาล
- (3) ความเสี่ยงเกินความเสี่ยงต่ำ (more than minimal risk) ต้องเป็นโครงการวิจัยที่คาดว่าจะมีประโยชน์ต่ออาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการ สังคม หรือส่วนรวม

การประเมินคุณประโยชน์

ประโยชน์ หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่าต่อสุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี และเป็นสิ่งที่พอจะคาดหวังได้ (anticipated benefit)

- (1) ประโยชน์โดยตรงต่อสุขภาพผู้เข้าร่วมการวิจัยได้รับ (direct health benefit) เช่น บรรเทาอาการป่วย
- (2) ประโยชน์โดยอ้อม (indirect benefit) กล่าวคือ การวิจัยไม่ก่อประโยชน์โดยตรงต่อสุขภาพผู้เข้าร่วมการวิจัย แต่ผลการศึกษาจะก่อประโยชน์ต่อประชาชนผ่านการออกนโยบายของหน่วยงานรัฐ การพัฒนาการบริการ การเปลี่ยนมาตรฐานการดูแลสุขภาพ ประโยชน์ต่อวงการวิทยาศาสตร์ และอื่น ๆ

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

หมายถึง คณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นในระดับสถาบัน องค์กรหน่วยงานระดับชาติ นานาชาติ เพื่อทำหน้าที่พิจารณาทบทวนด้านจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้อง/คุ้มครองสิทธิ ศักดิ์ศรี ความปลอดภัย และความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เข้าร่วมการวิจัย คณะกรรมการจริยธรรมต้องมีองค์ประกอบ และวิธีดำเนินการมาตรฐาน (Standard Operating Procedure: SOPs) ที่ชัดเจน สอดคล้องกับระเบียบข้อบังคับและแนวทางของประเทศ ตลอดจนแนวทางสากล คณะกรรมการฯ อาจใช้ชื่อต่างกันออกไป เช่น คณะกรรมการพิจารณาด้านจริยธรรมประจำสถาบัน (Institutional Review Board, IRB) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Human Ethics Committee, HREC) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย (Research Ethics Committee/Board, REC, REB) คณะกรรมการจริยธรรม (Ethics Committee, EC)

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 5 คน มีทั้งหญิงและชาย โดยกรรมการอย่างน้อยหนึ่งในสาม หรือครึ่งหนึ่งต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักจริยธรรมการวิจัย หรือเคยผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนมาแล้ว และมีองค์ประกอบ ดังนี้

- (1) กรรมการอย่างน้อย 1 คน ที่มีความรู้หรือประสบการณ์ปัจจุบันในสาขาการวิจัย ซึ่งพิจารณาโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยเป็นประจำ (เช่น สาขาแพทยศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์ สังคมศาสตร์ ระบาดวิทยา ตามความเหมาะสม) ทั้งนี้ เพื่อให้มั่นใจว่าระเบียบวิธีวิจัยของโครงการวิจัยนั้นจะสามารถให้ได้คำตอบที่ถูกต้องของปัญหาวิจัย หรือมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ
- (2) กรรมการอย่างน้อยหนึ่งคนที่เป็นนักกฎหมาย หรือมีความรู้ทางกฎหมาย
- (3) กรรมการอย่างน้อย 1 คน ที่ไม่สังกัดสถาบัน หรือองค์กรนั้น และเป็นบุคคลภายนอกไม่เกี่ยวข้องในปัจจุบันกับงานทางแพทย์ วิทยาศาสตร์ หรือกฎหมาย ถ้าเป็นไปได้ควรจะมาจากรวมชนที่สถาบันหรือองค์กรนั้นตั้งอยู่
- (4) กรรมการอย่างน้อย 2 คน ที่มีความรู้หรือประสบการณ์ปัจจุบันในวิชาชีพ ในการดูแลรักษาผู้ป่วย การให้คำปรึกษาหรือการรักษาแก่ประชาชน (เช่น แพทย์ จิตแพทย์ นักสังคมเคราะห์ พยาบาล ตามความเหมาะสม)

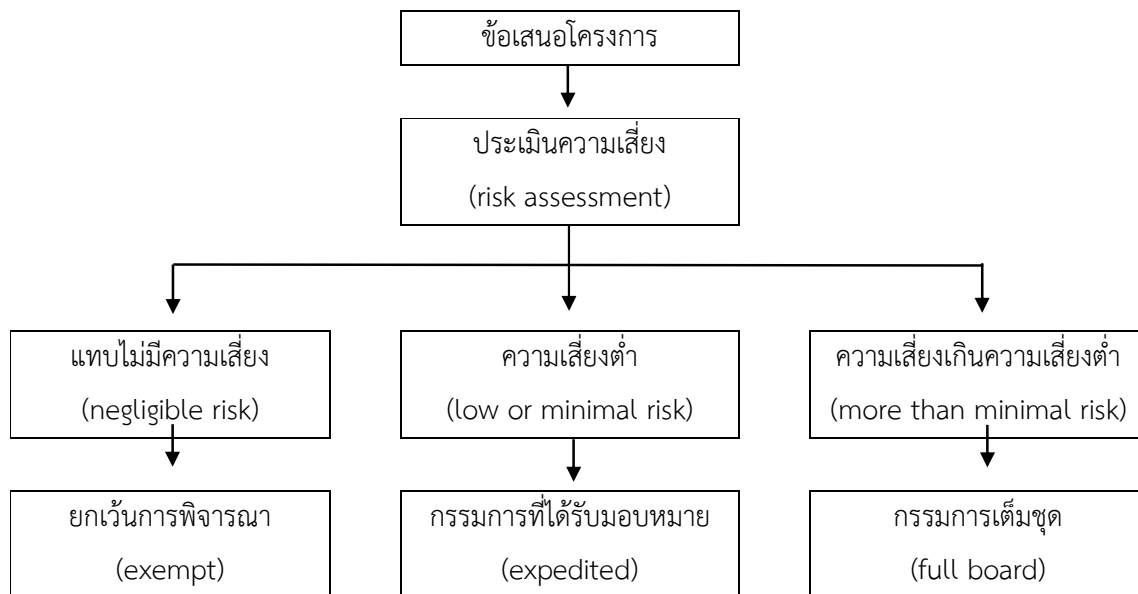
บทบาท

- (1) ทบทวนพิจารณาด้านจริยธรรมของโครงการวิจัยอย่างอิสระ อย่างผู้มีความรู้ความสามารถ และในเวลาอันสมควร
- (2) ทบทวนพิจารณาโครงการวิจัย ก่อนเริ่มต้นทำวิจัย และติดตามประเมินด้านจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ
- (3) รับผิดชอบในการรักษาผลประโยชน์ของอาสาสมัครในการวิจัยและชุมชนที่เกี่ยวข้อง

เอกสารประกอบการขอรับการพิจารณา²

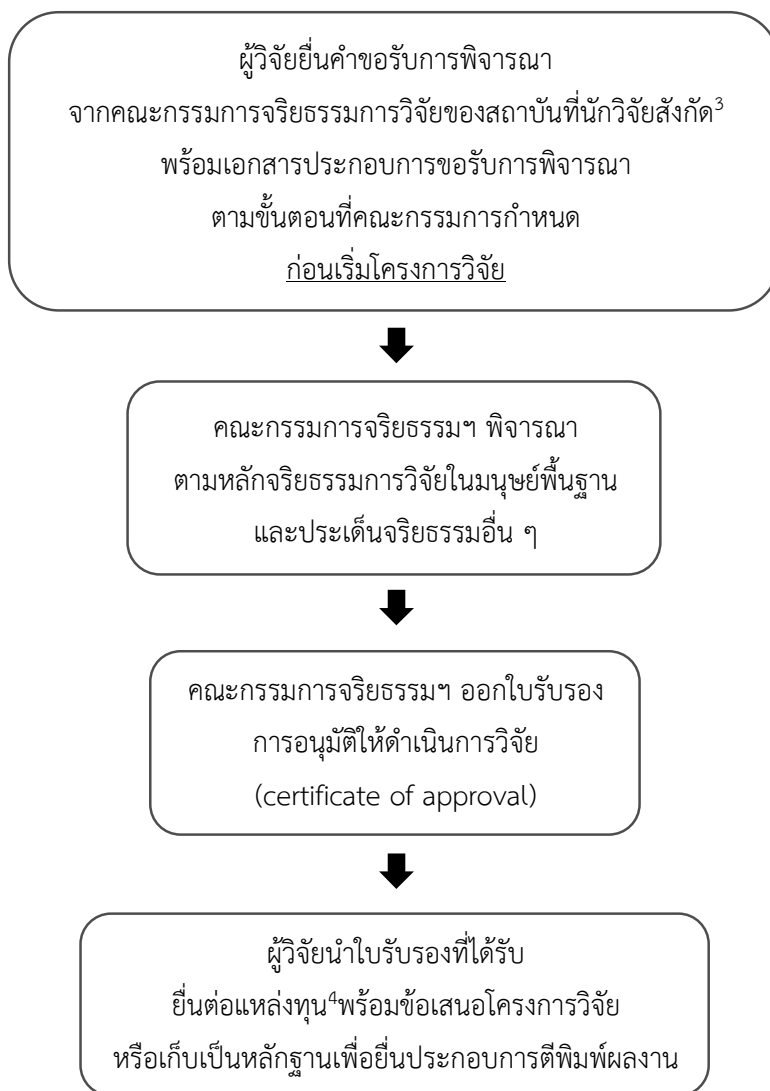
- (1) โครงร่างการวิจัยฉบับสมบูรณ์
- (2) โครงร่างการวิจัยฉบับย่อ (ถ้ามี)
- (3) เอกสารอธิบายอาสาสมัคร (information sheet)
- (4) เอกสารขอความยินยอมจากอาสาสมัคร และใบยินยอม (consent form)
- (5) ประวัติผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย
- (6) เอกสารอื่น ๆ เช่น ใบประกาศเชิญชวน โฆษณา แบบประเมิน แบบสอบถาม แบบบันทึกข้อมูล

แนวทางพิจารณาโครงการของคณะกรรมการ

² เอกสารสำหรับยื่นขอรับการพิจารณาอาจแตกต่างกันไปตามข้อกำหนดของแต่ละหน่วยงาน

ขั้นตอนการยื่นขอรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

³ ในกรณีที่สถาบันไม่มีคณะกรรมการฯ อาจยื่นขออนุมัติ/เห็นชอบจากคณะกรรมการฯ ของสถาบันอื่นที่รับพิจารณา หรือที่มีการทำข้อตกลงร่วมกัน หรือสำนักงานคณะกรรมการกลางพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน (CREC)

⁴ กรณีที่อยู่ระหว่างยื่นขอพิจารณาด้านจริยธรรม ให้แนบหลักฐานการยื่นพร้อมกับข้อเสนอโครงการวิจัย และต้องไม่ติดต่อบุคคลที่จะมาร่วมการวิจัยก่อนคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยจะอนุมัติ

กรณีโครงการวิจัยเข้าข่ายยกเว้นจากการพิจารณาด้านจริยธรรมตามประกาศของสถาบัน ต้องมีใบรับรองการอนุมัติให้ยกเว้นจากการพิจารณา (certificate of exemption) ที่ออกโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของสถาบัน

ใบรับรองการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัย ควรมีข้อความอย่างน้อย ดังต่อไปนี้

- (1) ตราประทับ (logo) ของสถาบัน
- (2) หมายเลขข้อเสนอโครงการวิจัยของสำนักงาน หรือของสถาบัน
- (3) ชื่อและรหัสโครงร่างการวิจัย
- (4) ชื่อผู้วิจัยที่สถาบัน
- (5) ชื่อผู้สนับสนุนการวิจัย
- (6) เอกสารที่พิจารณา พร้อมระบุฉบับที่ วันที่ ประกอบด้วย ข้อเสนอโครงร่างการวิจัย เอกสารข้อมูลสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและยินยอม แบบบันทึกข้อมูลผู้ป่วย เอกสารอื่นที่ให้ผู้เข้าร่วมการวิจัย เช่น เอกสารชี้แจง แผ่นพับ อัดประวัติผู้วิจัย และ/หรือผู้วิจัยร่วม
- (7) ชื่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของสถาบัน
- (8) วิธีการพิจารณาอนุมัติ/เห็นชอบว่าโดยวิธีเร่งรัด หรือพิจารณาในที่ประชุม
- (9) ข้อความที่แสดงว่าได้พิจารณาด้านจริยธรรมตามหลักการและแนวทางปฏิบัติสากล ได้แก่ Declaration of Helsinki, CIOMS International Ethics Guidelines และ ICH GCP
- (10)ลายเซ็นผู้อนุมัติ/เห็นชอบ คือ ประธานคณะกรรมการจริยธรรม
- (11) วันที่อนุมัติ/เห็นชอบ
- (12) วันที่หมดอายุ
- (13) ระบุว่าผู้วิจัยจะเริ่มวิจัยได้ตามวันที่ที่อนุมัติ/เห็นชอบ
- (14) กระบวนการหลังอนุมัติ/เห็นชอบ ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ เป็นอย่างน้อย
 - ระบุความถี่ของการรายงานความก้าวหน้าเพื่อการพิจารณาต่อเนื่อง
 - ผู้วิจัยต้องทำตามโครงร่างการวิจัยและเอกสารที่ได้รับการอนุมัติ/เห็นชอบ เท่านั้น การแก้ไขเพิ่มเติมโครงร่างการวิจัย หรือการเบี่ยงเบนไปจากโครงร่างการวิจัย ต้องขออนุมัติ/เห็นชอบ ก่อนดำเนินการ เว้นแต่เป็นการกระทำเร่งด่วนเพื่อความปลอดภัยของผู้เข้าร่วมการวิจัย
 - การเบี่ยงเบน/ฝ่าฝืน/ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด ต้องรายงาน
 - หากเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่ร้ายแรง หรือเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่ไม่คาดคิดในสถาบัน ให้รายงานโดยทันที

เอกสารอ้างอิง

- (1) ชมรมจริยธรรมการทำวิจัยในคนในประเทศไทย. 2550. แนวทางจริยธรรมการทำวิจัยในคนในประเทศไทย พ.ศ. 2550. 252 หน้า.
- (2) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. 2562. แนวทางจริยธรรมการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1. 52 หน้า.
- (3) คณะกรรมการพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. แนวทางปฏิบัติการพิจารณาทบทวนด้านจริยธรรมของการวิจัยในมนุษย์ พ.ศ. 2563. 95 หน้า.
- (4) ร่าง พระราชบัญญัติการวิจัยในมนุษย์ พ.ศ. ...